

การมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาเกษตรกรของประชาชนในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี

คมสันต์ ทองภาพ

งานนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

กลุ่มวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน

วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา

เมษายน 2560

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

อาจารย์ผู้ควบคุมงานนิพนธ์และคณะกรรมการสอบงานนิพนธ์ได้พิจารณางานนิพนธ์
ของ คมสันต์ ทองภาพ ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

อาจารย์ผู้ควบคุมงานนิพนธ์

.....^{หมงคล บุรณ}.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(อาจารย์ ดร.กาญจนา บุญยัง)

คณะกรรมการสอบงานนิพนธ์

.....^{หมงคล บุรณ}.....ประธาน
(อาจารย์ ดร.กาญจนา บุญยัง)

.....^[Signature].....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.สุปราณี ธรรมพิทักษ์)

.....^[Signature].....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.ฤทธิกร ศิริประเสริฐโชค)

วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจอนุมัติให้รับงานนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยบูรพา

.....^[Signature]..... คณบดีวิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชนีธ์ ธรรมเสนา)

วันที่...11...เดือน.....เมษายน.....พ.ศ....2560.....

กิตติกรรมประกาศ

งานนิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จสมบูรณ์ด้วยดี เนื่องจากผู้วิจัยได้รับความช่วยเหลือ ดูแลเอาใจใส่เป็นอย่างดีจากหลาย ๆ ฝ่ายทั้งด้านสติปัญญา กำลังกาย และกำลังใจ ซึ่งผู้วิจัยมีความสำนึกถึงความเมตตา และจดจำไว้เสมอ

ขอขอบพระคุณ ดร.กาญจนา บุญยัง อาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งได้ให้การดูแลเอาใจใส่เป็นอย่างดี รวมถึงได้กรุณาเสียสละเวลาเป็นอย่างมากในการช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาแนะนำ ข้อเสนอแนะ อันเป็นประโยชน์ตั้งแต่เริ่มทำการศึกษา ตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ เป็นอย่างดี ขอขอบพระคุณ คณาจารย์วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพาทุกท่านที่ได้ให้ความรู้ทั้งในภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ อันเป็นประโยชน์ต่อการจัดทำงานนิพนธ์ในครั้งนี้ และทำให้ผู้วิจัยสามารถนำมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันในสังคมได้อย่างเหมาะสม ขอขอบพระคุณ นางจงลักษณ์ ธานุรักษ์วงศ์ นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ นางสาวเกวลิน โสมกระโทก นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ และว่าที่ร้อยตรีพิชัย โสสุทธิ นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ ที่ได้ช่วยให้คำแนะนำ เสนอแนะ ให้ข้อมูลต่าง ๆ และอำนวยความสะดวกในการประสานงานตลอดการทำวิจัยด้วยดีมาโดยตลอด ขอขอบพระคุณ มนัส รัตนะ ผู้ใหญ่บ้าน ตำบลพวงทอง นายสมใจ ศรีเมษา ผู้ใหญ่บ้านตำบลเกษตรสุวรรณ และเกษตรกรทุกท่านที่ได้อำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูล และมอบความเมตตา ด้วยดีตลอดระยะเวลาที่ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลจนครบถ้วนและสมบูรณ์

สุดท้ายผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อ คุณแม่ ที่เป็นกำลังใจ สนับสนุน ส่งเสริมในการศึกษาด้วยความรักและห่วงใยมาโดยตลอด จนทำให้ผู้วิจัยมีกำลังใจในการทำงานนิพนธ์เล่มนี้สำเร็จผลทุกประการ

คมสันต์ ทองภาพ

58930118: กลุ่มวิชา: การจัดการภาครัฐและภาคเอกชน; รป.ม. (การจัดการภาครัฐและภาคเอกชน)

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของประชาชน/ โครงการพัฒนาเกษตรกรของประชาชนในพื้นที่เขต
ปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม/ อำเภอบ่อทอง/ ชลบุรี

คมสันต์ ทองภาพ: การมีส่วนร่วมใน โครงการพัฒนาเกษตรกรของประชาชนในพื้นที่เขต
ปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี (PUBLIC PARTICIPATION IN A
PROJECT FOR DEVELOPING AGRICULTURALISTS IN THE AREA OF AGRICULTURAL
LAND REFORM IN AMPHOE BO THONG, CHON BURI PROVINCE) อาจารย์ผู้ควบคุม
งานนิพนธ์: กาญจนา บุญยัง, ร.ค. 87 หน้า. ปี พ.ศ. 2560.

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตปฏิรูปที่ดิน
เพื่อเกษตรกรรม และเพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมใน โครงการพัฒนานาเกษตรกรของประชาชน
ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี จำแนกตาม เพศ, อายุ, ระดับ
การศึกษา, รายได้ต่อเดือน, สถานภาพสมรส, การเป็นสมาชิกกลุ่ม, ที่มาของเงินทุนสนับสนุนหลัก
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เกษตรกรซึ่งเข้าร่วมโครงการพัฒนาเกษตรกรและขึ้นทะเบียน
เกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก. ชลบุรี) ในเขตอำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี
จำนวน 287 คน เครื่องมือในการวิจัยคือแบบสอบถามสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่
ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และ F-test

ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุ 46 ปีขึ้นไป จบการศึกษาระดับ
ประถมศึกษา มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 15,000 บาท มีสถานะสมรส ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่ม
เกษตรกร ที่มาของเงินทุนสนับสนุนหลักมาจากแหล่งเงินทุนการปฏิรูปที่ดิน (ส.ป.ก.) จากการจัด
อบรมโครงการพัฒนาเกษตรกร จำนวน 3โครงการ พบว่า แต่ละโครงการมีสัดส่วนเกษตรกรเข้าร่วม
โครงการ 1 ใน 3 ภาพรวมของการมีส่วนร่วม พบว่า เกษตรกรเข้าร่วมโครงการพัฒนาเกษตรกร
ในระดับมากผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาเกษตรกรของประชาชนในพื้นที่
เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี จำแนกตาม ปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า
ประชาชนที่มีเพศ, อายุ, ระดับการศึกษา, รายได้ต่อเดือน, สถานภาพสมรส, การเป็นสมาชิกกลุ่ม
และที่มาของเงินทุนสนับสนุนหลักต่างกันมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาเกษตรกรไม่แตกต่างกัน

58930118: MAJOR: PUBLIC AND PRIVATE MANAGEMENT; M.P.A.
(PUBLIC AND PRIVATE MANAGEMENT)

KEYWORDS: PUBLIC PARTICIPATION/ PROJECT FOR DEVELOPING
AGRICULTURALISTS IN THE AREA OF AGRICULTURAL LAND
REFORM/ AMPHOE BO THONG/ CHON BURI PROVINCE

KOMSON THONGPAB: PUBLIC PARTICIPATION IN A PROJECT FOR
DEVELOPING AGRICULTURALISTS IN THE AREA OF AGRICULTURAL LAND
REFORM IN AMPHOE BO THONG, CHON BURI PROVINCE. ADVISOR: KANJANA
BOONYOUNG, Ph.D. 87 P. 2017.

The purpose of this study was to examine a level of public participation in a project for developing agriculturalists in the area of agricultural land reform located in Amphoe Bo Thong, Chon Buri Province. Also, this study intended to compare the level of public participation as classified by gender, age, educational level, amount of monthly income, marital status, group membership, and major sources of supportive funds. The subjects participating in this study were 287 agriculturalists taking part in a project for developing agriculturists and have been registered as agriculturalists in the area of agricultural land reform in Amphoe Bo Thong, Chon Buri Province. The instrument used to collect the data was a questionnaire. The statistical tests to analyze the collected data included frequency, percentage, means, standard deviation, t-test, and F-test.

The results of the study revealed that the majority of agriculturalists were male, aged 46 onwards, holding an elementary school certificate, having an amount of income lower than 15,000 baht, being married and a member of agricultural group, receiving a major financial source from land reform fund. Based on the results from the three trainings for developing agriculturalists, it was shown that one-third of agriculturalists attended the trainings. Also, it was found that the level of participation of agriculturalists was at a high level. Based on the results from the comparisons, no statistically significant differences were found in the level of participation in the project among the subjects with different gender, age, educational level, amount of monthly income, marital status, group membership, and sources of supportive funds.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	4
สมมติฐานการวิจัย	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
ขอบเขตการวิจัย.....	7
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน	10
ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม.....	24
ขั้นตอนการทำโครงการของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.ชลบุรี).....	29
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	38
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	43
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	43
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	44
การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ	44
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	45
การวิเคราะห์ข้อมูล	45
เกณฑ์การแปลผล	46

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิจัย	47
ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	47
ตอนที่ 2 จำนวนและร้อยละการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อ เกษตรกรรม อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี.....	50
ตอนที่ 3 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี	58
ตอนที่ 4 การทดสอบสมมติฐาน	60
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	68
สรุปผลการวิจัย.....	68
อภิปรายผล	69
ข้อเสนอแนะ.....	72
บรรณานุกรม	74
ภาคผนวก	78
ประวัติย่อของผู้วิจัย	87

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	พื้นที่ปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม 25
2	แผนการปฏิบัติงานหลักสูตรการพัฒนาเกษตรกรอย่างยั่งยืน ปีงบประมาณ 2559 31
3	ระยะเวลาดำเนินการระหว่างเดือน มกราคม-กันยายน 2558 34
4	ระยะเวลาดำเนินการระหว่างเดือน พฤศจิกายน 2558-สิงหาคม 2559 37
5	สรุปผลการทดสอบสมมติฐานกับตัวแปรต้น (การมีส่วนร่วม) 42
6	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล 47
7	จำนวนและร้อยละ การเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร, ที่มาของเงินทุน, แนวทางการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับโครงการ ส.ป.ก. ชลบุรี 49
8	จำนวนและร้อยละของเกษตรกรที่เข้าร่วมใน โครงการพัฒนาเกษตรกรอย่างยั่งยืน (อบรมทำไม้กวาดทางมะพร้าว) 50
9	จำนวนแบบสอบถามใช่หรือไม่ใช่ ของเกษตรกรที่เข้าร่วมใน โครงการพัฒนาเกษตรกรอย่างยั่งยืน (อบรมทำไม้กวาดทางมะพร้าว) 51
10	จำนวนและร้อยละของเกษตรกรที่เข้าร่วมใน โครงการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (ปลูกหญ้าแฝกรอบอ่างเก็บน้ำ) 53
11	จำนวนและร้อยละของเกษตรกรที่มีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (ปลูกหญ้าแฝกรอบอ่างเก็บน้ำ) 53
12	จำนวนและร้อยละของเกษตรกรที่เข้าร่วมการมีส่วนร่วมในโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตร “นวัตกรรมการลดต้นทุนการผลิตข้าวอย่างมีประสิทธิภาพ” (ผลิตเครื่องหยอดข้าวแบบนาत्म) 55
13	จำนวนและร้อยละของเกษตรกรที่มีส่วนร่วมในโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตร “นวัตกรรมการลดต้นทุนการผลิตข้าวอย่างมีประสิทธิภาพ” (ผลิตเครื่องหยอดข้าวแบบนาत्म) 56
14	จำนวนและร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาเกษตรกรของประชาชนในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมจังหวัดชลบุรี 58
15	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี 59

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
16 จำนวนและร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามการเข้าร่วมโครงการพัฒนาเกษตรกร ในครั้งต่อไป.....	59
17 การเปรียบเทียบเพศกับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในโครงการพัฒนาเกษตรกร ในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี	60
18 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุ.....	61
19 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วม ของเกษตรกรในโครงการพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม จำแนกตามอายุ.....	61
20 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการศึกษา	62
21 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมี ส่วนร่วมของเกษตรกรในโครงการพัฒนาเกษตรกรของประชาชนในพื้นที่เขตปฏิรูป ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม จำแนกตามระดับการศึกษา.....	62
22 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ..	63
23 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสถานภาพ	64
24 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วม ของเกษตรกรในโครงการพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม จำแนกตามสถานภาพ.....	64
25 การเปรียบเทียบการเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรกับการมีส่วนร่วมของเกษตรกร ในโครงการพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี	65
26 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามที่มาของเงินทุน สนับสนุนหลัก	66
27 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมี ส่วนร่วมของเกษตรกรในโครงการพัฒนาเกษตรกรของประชาชนในพื้นที่เขต ปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม จำแนกตามที่มาของเงินทุนสนับสนุนหลัก	66

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
2 ขั้นตอนการดำเนินงานหลักสูตรการพัฒนาเกษตรกรอย่างยั่งยืน.....	29

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยมีพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การทำเกษตรเป็นอย่างยิ่ง โดยบางพื้นที่ที่สามารถทำการเกษตรได้ตลอดทั้งปี เช่นเรื่องการปลูกข้าวซึ่งอาจจะนับได้ว่าเป็นผลิตผลหลักทางการเกษตร ที่เป็นสินค้าส่งออกต่างประเทศเป็นอันดับหนึ่งของประเทศไทยดังนั้นอาชีพหลักของประชาชนชาวไทยจึงคือการทำเกษตรกรรม หรืออาจกล่าวได้ว่าประมาณ ร้อยละ 52.0 ของประชากรทั้งประเทศ คือ เกษตรกร การเกษตรจึงอาจจะนับได้ว่าเป็นรากฐานที่สำคัญยิ่งของสังคมไทยมาช้านาน ดังเช่นจะเห็นได้จากประเพณี วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมต่าง ๆ ที่ถึงแม้ว่าปัจจุบันอาจจะเปลี่ยนแปลงไปบ้างแต่ก็ยังยึดถือปฏิบัติอยู่ เกษตรกรรมจึงกลายเป็นวิถีชีวิตของทั้งเกษตรกรและชาวชนบท แต่เกษตรกรส่วนใหญ่ยังยึดติดกับแหล่งน้ำทางธรรมชาติ เช่น น้ำฝน ห้วย, หนอง, คลองบึง, แม่น้ำ, ลำธาร ทำให้บางครั้งเกษตรกรต้องประสบปัญหาขาดแคลนน้ำในแหล่งพื้นที่ชลประทานเข้าไม่ถึง หรือในบางปีที่ฝนแล้งหรือฝนทิ้งช่วงไปนาน ๆ แต่ในบางปีกลับตรงกันข้ามคือฝนตกมากเกินไปทำให้เกิดน้ำป่าไหลหลากท่วมผลผลิตทางการเกษตรเสียหาย ยิ่งปัจจุบันนี้สิ่งแวดล้อมก็ยังประสบกับปัญหาการเสียดุลทางระบบนิเวศวิทยา อันเนื่องด้วยการตัดไม้ทำลายป่า ปัญหาเรื่องมลภาวะที่เป็นพิษ ภาวะเรือนกระจก การเปลี่ยนแปลงของชั้นบรรยากาศของโลก จึงทำให้เกิดปัญหาเรื่องน้ำเพื่อการทำการเกษตร การอุปโภค บริโภค ดังนั้น ปัญหาเรื่องน้ำจึงเป็นปัญหาที่รุนแรงมากยิ่งขึ้น (อำพล จินดาวัฒนะ, 2541, หน้า 9)

สำหรับปัญหาในพื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมจังหวัดชลบุรี จากการประเมินของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (กษ.) และสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก. ชลบุรี) ระดับอำเภอและส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในจังหวัดชลบุรี พบว่า ปัญหาการทำเกษตรกรรมในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมลดน้อยลงภาคเกษตรกรรมของไทยได้ก้าวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงอย่างสูง เมื่อโลกก้าวเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งมีกรอบแนวคิดเสรีนิยมใหม่เป็นกรอบนำในการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม สถานการณ์ในระดับโลกและระดับประเทศได้ส่งผลกระทบต่อวิถีการผลิตการบริโภคในประเทศ ซึ่งถูกผูกโยงไปสู่ระดับระหว่างประเทศมากขึ้น กติกาการค้าโลกและกติการะหว่างประเทศที่เกิดขึ้นอย่างมากมายในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา มีส่วนอย่างสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว กติกาต่าง ๆ เหล่านี้ มิได้ส่งผลเพียงการค้า หรือมิติทางเศรษฐกิจของชุมชนเท่านั้น แต่ได้เปลี่ยนแปลงการพัฒนาของประเทศ ซึ่งส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกร

ไทยและชุมชนชนบทซึ่งในปัจจุบันภาคเกษตรกรรมไทยเหลือเพียง ร้อยละ 33.5 ลดลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งทศวรรษที่ผ่านมา ในขณะที่โลกกำลังเผชิญกับปัญหาใหม่ ๆ ที่ท้าทายสังคมโลก เช่น ปัญหาโลกร้อน ปัญหาการเมืองระหว่างประเทศ ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงและผันผวนทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมวัฒนธรรม รวมทั้งการเกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของไทย ขบวนการเกษตรกรรมทางเลือก ซึ่งเป็นขบวนการที่มีประสบการณ์การทำงานค้นหาทางเลือกของเกษตรกรในแนวทาง เกษตรกรรมยั่งยืนอย่างต่อเนื่องมานับทศวรรษ และมีพลวัตของความเปลี่ยนแปลงเพื่อแก้ไขปัญหาของเกษตรกรรายย่อยและชุมชนชนบทที่น่าสนใจ และเป็นบทเรียนของการเผชิญกับภาวะวิกฤตทั้งด้านเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และการพัฒนา รวมทั้งในเชิงวัฒนธรรม ภายใต้กรอบคิดเรื่องการผลิตที่สอดคล้องกับระบบนิเวศ การพึ่งตนเองของเกษตรกรรายย่อยและชุมชน รวมถึงการพัฒนาที่ยั่งยืน จึงได้จัดให้มีการประชุมระดมความเห็นจากองค์กรสมาชิกที่เป็นองค์กรพัฒนาเอกชน เพื่อร่วมกันกำหนดแนวทางยุทธศาสตร์การพัฒนางานเกษตรกรรมยั่งยืน เพื่อสร้างประสิทธิภาพทางความรู้และการขับเคลื่อนงานเพื่อเผชิญกับปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งในระดับประเทศและ ระหว่างประเทศร่วมกัน หากแนวโน้มการพัฒนาการเกษตรเป็นไปแบบที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ และไม่มีการแก้ไขปัญหาเกษตรกรอย่างจริงจังเชื่อว่าอีกไม่เกิน 30 ปี จำนวนเกษตรกรไทยจะเหลือน้อยกว่า ร้อยละ 10.0 (สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม, 2555)

แผนนโยบายกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้จัดทำแผนปฏิบัติการ 4 ปี (พ.ศ. 2556-2559) ที่สอดคล้องกับแผนบริหารราชการแผ่นดิน แผนนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แผนพัฒนาการเกษตรในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) และกรอบการดำเนินงานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยได้มีการทบทวนผลการดำเนินงานสถานการณ์เศรษฐกิจด้านการเกษตรในปัจจุบัน และนำนโยบายตามแผนบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2556-2559 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มาบูรณาการเชื่อมโยงให้เกิดแนวทางการเกษตรใน 3 ยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย 1) ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกร (1.1) สร้างความมั่นคงในการประกอบอาชีพและรายได้ให้แก่เกษตรกรรวมทั้งพัฒนาระบบการประกันความเสี่ยงในการผลิต การสร้างระบบความมั่นคงให้แก่เกษตรกร และผู้ได้รับความเสียหายจากภัยพิบัติ โดยการเยียวยาที่เหมาะสมและส่งเสริมอาชีพที่สามารถแก้ไขปัญหาพึ่งพาตนเองได้ (1.2) สนับสนุนการดำเนินงานของสภาเกษตรกรในการกำหนดนโยบายที่เชื่อมโยงกับแผนการพัฒนาด้านการเกษตรสู่สภาเกษตรกรที่เอื้ออำนวยต่อการผลิต การตลาดให้สามารถนำไปจัดทำแผนปฏิบัติการในระดับชุมชนเพื่อให้เกษตรกรนำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม (1.3) สร้างเสถียรภาพรายได้เพื่อเกษตรกรก้าวไปสู่ผู้จัดการฟาร์มแบบมืออาชีพ

(Smart farmer) โดยการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการภาคการเกษตร สร้างฐานข้อมูลกับชุมชนด้านการเกษตร โดยจัดทำทะเบียนครัวเรือนเกษตรกรกรเข้าสู่ระบบอิเล็กทรอนิกส์ การจัดตั้งอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน (อกม.) รวมทั้งจัดให้มีรายการโทรทัศน์ด้านการเกษตร ประกอบกับส่งเสริมและสนับสนุนเกษตรกรรุ่นใหม่ให้เข้าสู่ภาคเกษตร (1.4) ส่งเสริมเกษตรกรทำเกษตรกรรมแบบยั่งยืน อาทิ การเกษตรแบบผสมผสาน เกษตรทฤษฎีใหม่ วนเกษตร เกษตรอินทรีย์ และเกษตรธรรมชาติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยสนับสนุนให้เกษตรกรบริหารจัดการฟาร์มอย่างเหมาะสมต่อสภาพแวดล้อม และผลิตอาหารปลอดภัยใช้บริโภคได้ในครัวเรือนและเป็นที่ยอมรับของตลาด 2) ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาขีดความสามารถในการผลิต การจัดการสินค้าเกษตรและความมั่นคงอาหาร (2.1) สร้างความเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจภูมิภาค อนุภาค และระหว่างประเทศ ด้วยการส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการในกรอบอาเซียน กลุ่มอาเซียนบวกสาม (จีน ญี่ปุ่น เกาหลี) และอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขงโดยเฉพาะกับประเทศเพื่อนบ้าน ในการผลิต การวิจัย พัฒนาค่าเกษตรที่เป็นที่ต้องการของตลาด ทั้งในระดับพหุภาคีและทวิภาคี 3) ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาศักยภาพการเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพสมดุลและยั่งยืน (3.1) พัฒนาแหล่งน้ำ เพิ่มปริมาณเก็บกักน้ำและขยายพื้นที่ชลประทานให้ครอบคลุมพื้นที่มีศักยภาพ เพิ่มประสิทธิภาพและกลไกบริหารจัดการน้ำให้สูงขึ้น เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของเกษตรกรและชุมชนในกระบวนการพัฒนาแหล่งน้ำ และบริหารจัดการน้ำทุกระดับอย่างบูรณาการสนับสนุนให้มีการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กในไร่นา สามารถเก็บน้ำเพื่อการเกษตรและอุปโภคบริโภคได้อย่างเพียงพอ เพื่อสร้างความมั่นคงและปัจจัยพื้นฐานในการผลิตของเกษตรกรละชุมชน ตลอดจนผลักดันให้เกิดการดำเนินงานแบบบูรณาการ เชื่อมโยงกับทุกหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นระบบ รวมทั้งสนับสนุนการปฏิบัติการฝนหลวงเพื่อเพิ่มปริมาณน้ำในพื้นที่เกษตรกรรมและพื้นที่แหล่งเก็บกักน้ำ รวมถึงวางระบบการป้องกันและบรรเทาปัญหาภัยธรรมชาติ

จากปัญหาของเกษตรกรในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมพบว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่ยากจนและประกอบอาชีพเกษตรกรรมเชิงเดี่ยวและประสบปัญหามากมาย เช่น ผลผลิตตกต่ำ ต้นทุนการผลิตสูง ขาดทุน นำไปสู่การเป็นหนี้ และคุณภาพชีวิตตกต่ำลง และยังส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศของป่า ดิน และน้ำ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาการเกษตรพอเพียงตามพระราชดำริของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อได้รับการสนับสนุนโครงการ ฯลฯ จากสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก. ชลบุรี) เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 287 ราย เป็นเกษตรกรซึ่งได้รับการพัฒนาเป็นต้นแบบสำหรับเรียนรู้และขยายผล กลุ่มเกษตรกรยังสามารถขยายผลการดำเนินงานให้เป็นต้นแบบในการปรับปรุงวิถีคิด และการปรับเปลี่ยนการดำเนินชีวิตให้อยู่ภายใต้เศรษฐกิจพอเพียงได้สำเร็จรวมทั้งเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ เกษตรกร

ผู้เข้าร่วมโครงการสามารถต่อยอดและขยายผลปัจจัยการผลิต และการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ที่ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก. ชลบุรี) รวมทั้งการแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการดำเนินโครงการที่เกิดขึ้นได้และการติดตาม การประเมินผลโครงการ นับว่าเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญของ (ส.ป.ก. ชลบุรี) ที่ได้จัดทำขึ้นระหว่างการดำเนินงานจนกระทั่งหลังจากดำเนินโครงการเสร็จสิ้น โดยมีการสรุปผลการติดตามประเมินผลเพื่อนำไปหาทิศทางที่เหมาะสมในการพัฒนาโครงการในอนาคต อย่างไรก็ตาม ผลที่ได้จากการดำเนินโครงการนั้น ไม่ได้มีผลต่อชุมชนเพียงแค่วางหรือหลังดำเนินโครงการเท่านั้นหากยังมีผลต่อเนื่องหลังจากนั้นไปตลอดทั้งทางตรง คือต่อตัวผู้เข้าร่วมโครงการเอง และผลทางอ้อมต่อชุมชนโดยผ่านทางการทำงานของผู้นำ และผู้เข้าร่วมโครงการทั้งนี้การติดตามประเมินผลโครงการ นอกจากต้องทำรายงานต่อสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก. ชลบุรี) แล้ว ยังเพื่อศึกษากระบวนการดำเนินงานของเกษตรกรในการรวบรวมเป็นฐานข้อมูลผู้นำเกษตรกรที่มีศักยภาพในเขตปฏิรูปที่ดินให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ภายใต (ส.ป.ก.) ได้นำไปใช้ประโยชน์กับการพัฒนาเกษตรกรได้

ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นว่าเขตพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมจังหวัดชลบุรีนั้นเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมอย่างยิ่งในการทำการวิจัยครั้งนี้เนื่องจากพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมอำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี มี 5 อำเภอ 20 ตำบล มีประชาชนที่เป็นเกษตรกรในพื้นที่เขตปฏิรูป 18,803 ราย/ แบ่งเป็นแปลงย่อย 23,672 แปลง/ พื้นที่รวมทั้งหมด 415,574 ไร่ คิดเป็นเปอร์เซ็นต์ประกอบอาชีพเกษตรกรรม 67.34% เหมาะแก่การทำการเกษตรเป็นอาชีพหลักที่สุดของประชาชนในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อจังหวัดชลบุรี จังหวัดชลบุรี (สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม, 2558) ตั้งอยู่บริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยหรือริมฝั่งทะเลด้านตะวันออกของอ่าวไทย ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดชลบุรีมีทั้งพื้นที่เป็นภูเขา พื้นที่ราบลุ่ม และที่ราบติดชายฝั่งทะเลเหมาะแก่การทำเกษตรกรรม ทิศตะวันออกและทิศใต้เดิมเป็นป่าเขามีสภาพพื้นที่เป็นที่ลุ่มดอนซึ่งปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงจากป่าไม้มาเป็นพื้นที่เพาะปลูกโดยมีพืชเศรษฐกิจที่สำคัญได้แก่ มันสำปะหลัง อ้อย ยางพารา และข้าว เป็นต้น เพื่อจะได้นำผลการศึกษามาปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานโครงการ ฯลฯ ในพื้นที่อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี ให้ประสบผลความสำเร็จยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมอำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาเกษตรกรของประชาชนในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี จำแนกตาม เพศ, อายุ, ระดับการศึกษา,

รายได้ต่อเดือน, สถานภาพสมรส, การเป็นสมาชิกกลุ่ม, ที่มาของเงินทุนสนับสนุนหลัก

สมมติฐานการวิจัย

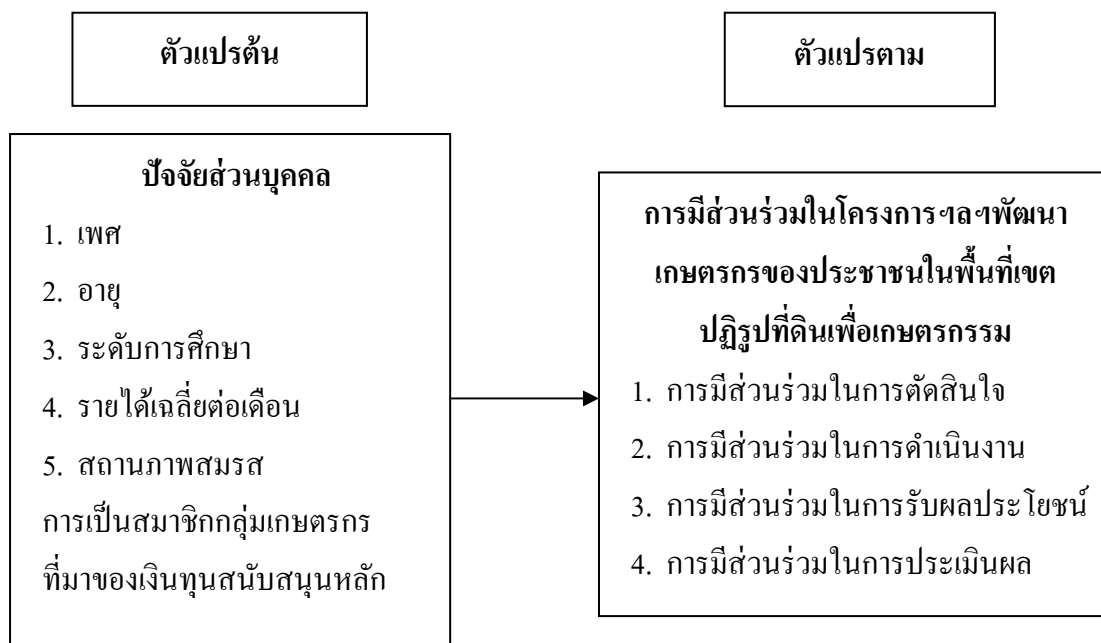
1. เกษตรกรที่มีเพศต่างกันมีส่วนร่วมใน โครงการพัฒนาเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรวม อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี แตกต่างกัน
2. เกษตรกรที่มีอายุต่างกันจะมีส่วนร่วมใน โครงการพัฒนาเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรวม อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี แตกต่างกัน
3. เกษตรกรที่มีระดับการศึกษาต่างกันจะมีส่วนร่วมใน โครงการพัฒนาเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรวม อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี แตกต่างกัน
4. เกษตรกรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกันจะมีส่วนร่วมใน โครงการพัฒนาเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรวม อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี แตกต่างกัน
5. เกษตรกรที่มีสถานภาพสมรสต่างกันมีส่วนร่วมใน โครงการพัฒนาเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรวม อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี แตกต่างกัน
6. เกษตรกรที่มีการเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรต่างกันจะมีส่วนร่วมใน โครงการพัฒนาเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรวม อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี แตกต่างกัน
7. เกษตรกรได้ที่มาของเงินทุนสนับสนุนหลักต่างกันจะมีส่วนร่วมใน โครงการพัฒนาเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรวม อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี แตกต่างกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดการมีส่วนร่วมของ Cohen and Uphoff (1977 อ้างถึงใน วีระพงษ์ บัวทอง, 2552, หน้า 14-15) โดยจำแนกขั้นตอนการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยกำหนดตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาดังนี้

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ, อายุ, ระดับการศึกษา, รายได้เฉลี่ยต่อเดือน, สถานภาพสมรส, การเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร, ที่มาของเงินทุนสนับสนุนหลัก,
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ การมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาเกษตรกรของประชาชนในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรวม อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี
 - 2.1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
 - 2.2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
 - 2.3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

2.4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรต่อโครงการพัฒนาเกษตรกรของประชาชนในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี
2. ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรต่อโครงการพัฒนาเกษตรกรของประชาชนในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี
3. เพื่อนำผลสรุปที่ได้จากการวิจัยไปใช้กำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาการทำโครงการพัฒนาเกษตรกรของประชาชนในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี

ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาเกษตรกรของประชาชนในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี ได้กำหนดขอบเขตในการวิจัยดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาเกษตรกรของประชาชนในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี มีตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ, อายุ, ระดับการศึกษา, รายได้เฉลี่ยต่อเดือน, สถานภาพสมรส, การเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร, แหล่งเงินทุนสนับสนุนหลัก

2. ตัวแปรตาม การมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาเกษตรกรของประชาชนในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี

2.1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

2.2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

2.3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

2.4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

2. ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยครั้งนี้ มีประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เกษตรกรซึ่งเข้าร่วมโครงการพัฒนาเกษตรกรและขึ้นทะเบียนเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.ชลบุรี) ในเขตอำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี เท่านั้น ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาเกษตรกรของประชาชนในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี ระหว่างธันวาคม 2559 ถึง เมษายน 2560 รวมระยะเวลา จำนวน 4 เดือน

นิยามศัพท์เฉพาะ

เกษตรกร หมายถึง การทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ เลี้ยงสัตว์น้ำ และกิจการอื่นตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนด โดยประกาศในพระราชกฤษฎีกา

เกษตรกร หมายถึง ผู้ที่เลือกประกอบอาชีพเกษตรกร และผ่านการคัดเลือกให้เข้าร่วมในโครงการพัฒนาเกษตรกร จึงถือว่าเป็นประชากรเป้าหมาย

โครงการพัฒนาเกษตรกร คือ โครงการที่รัฐบาลมีนโยบายสร้างโอกาสให้บุคคลที่สนใจจะประกอบอาชีพเกษตรกรเพื่อให้เกิดการพัฒนาการเกษตรและเกษตรกรอย่างยั่งยืนในอนาคต

โดยใช้กลไกการทำงานเดิมที่มีอยู่ของแต่ละองค์กรให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด รวมทั้งได้รับประโยชน์ด้วยกันทุกฝ่าย ได้แก่

โครงการดำเนินงานหลักสูตรการพัฒนาเกษตรกรอย่างยั่งยืน (อบรมสอนทำไม้กวาดทางมะพร้าว) โครงการนี้มีแผนพัฒนาเกษตรกรและสร้างรายได้ให้กับตัวเกษตรกรและคนในชุมชน

โครงการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (ปลูกหญ้าแฝก) โครงการนี้มีการดึงเอาความรู้และความสามารถของเกษตรกรมาใช้ในการปลูกหญ้าแฝก

โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตร”นวัตกรรมการตลาดต้นทุนการผลิตข้าวอย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้เครื่องหยอดข้าวแบบนาตม”โครงการนี้สามารถดึงเอาความรู้ของเกษตรกรมาพัฒนาเครื่องจักรใช้ในชุมชน

การใช้ความสามารถ หมายความว่า มีการดึงเอาความสามารถในการบริหารจัดการ โดยจะครอบคลุมถึงการจัดการ 3 อย่างหลักที่สำคัญ ได้แก่ การจัดการความรู้ การจัดการเพื่อเพิ่มรายได้ และการจัดการธุรกิจ (ไม้กวาด ผลิตเครื่องปลูกข้าว) การจัดการเพื่อเพิ่มรายได้ การจัดการเพื่อเพิ่มรายได้หรือสร้างรายได้ นั้น จะให้ความสำคัญในเรื่องการจัดการต้นทุนและคุณภาพผลผลิต การเลือกใช้เทคโนโลยีการจัดการ ด้านการตลาด เพื่อกำหนดจุดยืนในการวางสินค้าของตัวเองให้เหมาะสมกับตำแหน่งตลาด ซึ่งทั้งหมดนี้จะส่งผลให้มีรายได้เพิ่ม เกษตรกรมักต้องใช้ข้อมูลเพื่อการวางแผน จึงต้องมีการจดบันทึกสถิติต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการวางแผน

การจัดการธุรกิจ คือ การทำการเกษตรเพื่อขายในลักษณะของธุรกิจ ดังนั้น เกษตรกรต้องมีความสามารถในการจัดการธุรกิจ เช่น เรื่องการสร้างตราสินค้า (แบรนด์) และการสร้างอำนาจต่อรอง เป็นต้น

หน่วยฝึกอบรม หมายความว่า สถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ที่จัดการเรียนการสอนประเภทวิชาเกษตรกรรม และได้รับการประเมินศักยภาพ หรือประเมินความพร้อมในการฝึกอบรมจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย โดยได้รับการพิจารณาอนุมัติให้เป็นหน่วยฝึกอบรมประกาศอย่างเป็นทางการจากคณะกรรมการบริหาร โครงการสร้างและพัฒนาเกษตรกร

การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม หมายความว่า การปรับปรุงเกี่ยวกับสิทธิและการถือครองในที่ดินเพื่อเกษตรกรรม รวมตลอดถึงการจัดที่อยู่อาศัยในที่ดินเพื่อเกษตรกรรมนั้น โดยรัฐนำที่ดินของรัฐ หรือที่ดินที่รัฐจัดซื้อหรือเวนคืนจากเจ้าของที่ดิน ซึ่งมีได้ทำประโยชน์ในที่ดินนั้นด้วยตนเอง หรือมีที่ดินเกินสิทธิ ตามพระราชบัญญัตินี้ เพื่อจัดให้แก่เกษตรกรผู้ไม่มีที่ดินของตนเองหรือเกษตรกรที่มีที่ดินเล็กน้อยไม่เพียงพอแก่การครองชีพและสถาบันเกษตรกรได้เช่าซื้อ เช่า หรือเข้าทำประโยชน์โดยรัฐให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาอาชีพเกษตรกรรม การปรับปรุงทรัพยากรและ

ปัจจัยการผลิต ตลอดจนการผลิตและการจำหน่ายให้เกิดผลดียิ่งขึ้น

เขตปฏิรูปที่ดิน หมายความว่า เขตที่ดินที่พระราชกฤษฎีกากำหนดเป็นเขตปฏิรูปที่ดิน เพื่อเกษตรกรรม

ที่ดินของรัฐ หมายความว่า บรรดาที่ดินทั้งหลายอันเป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน หรือ สาธารณสมบัติของแผ่นดินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และที่ดินในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้อนุมัติให้บุคคลเข้าอยู่อาศัยหรือทำประโยชน์ ตามกฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ

การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเข้าร่วมกิจกรรมโครงการพัฒนาเกษตรกร และร่วมตัดสินใจร่วมปฏิบัติการรับผลประโยชน์และร่วมในการประเมินผล เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ ร่วมกันโดยเปิดโอกาสให้เกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของโครงการ

1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หมายถึง มีการประชุมปรึกษาหารือเรียบร้อยแล้ว ต่อมาจะต้องร่วมกันตัดสินใจเลือกกิจกรรมหรือแนวทางที่เห็นว่าดีที่สุดหรือเหมาะสมที่สุด

2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน หมายถึง การที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานและเกิดความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มด้วย โดยปฏิบัติงานตามนโยบาย แผนงาน โครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ให้บรรลุจุดมุ่งหมาย รวมถึงการเสียสละแรงงาน วัสดุ กำลังเงิน และทรัพยากร

3. ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนใน ผลประโยชน์ที่พึงได้จากการดำเนินงาน ไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ด้านวัตถุประสงค์ ผลประโยชน์ ทางด้านสังคม หรือผลประโยชน์ส่วนบุคคล

4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล หมายถึง การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการ ร่วมกันควบคุม ติดตาม ประเมินผลสถานการณ์ โครงการต่าง ๆ หรือกิจกรรมที่อย่างต่อเนื่อง

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาเกษตรกรรมของประชาชนในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี” ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิด ทฤษฎี เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางในการศึกษา โดยผู้วิจัยจะแบ่งสาระสำคัญในการนำเสนอ ดังต่อไปนี้

1. แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน
 - 1.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม
 - 1.2 ประเภทและขั้นตอนของการมีส่วนร่วม
 - 1.3 ระดับของการมีส่วนร่วม
 - 1.4 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน
2. ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
3. ขั้นตอนการทำโครงการของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก. ชลบุรี)
 - 3.1 โครงการดำเนินงานหลักสูตรการพัฒนาเกษตรกรอย่างยั่งยืน (อบรมทำไม้กวาดทางมะพร้าว)
 - 3.2 โครงการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (ปลูกหญ้าแฝกรอบอ่างเก็บน้ำ)
 - 3.3 โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตร “นวัตกรรมการลดต้นทุนการผลิตข้าวอย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้เครื่องหยอดข้าวแบบนาตาม” (ผลิตเครื่องหยอดข้าวแบบนาตาม)
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน

คำว่า “การมีส่วนร่วมของประชาชน” มาจากภาษาอังกฤษว่า “Public participation” ดังนั้นคำว่า “ประชาชน” ในความหมายที่แท้จริงของประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น แคนาดา และออสเตรเลีย จะหมายถึงหน่วยงานของภาครัฐบาล ภาคเอกชน องค์กรเอกชน กลุ่มคน และประชาชนทั่วไป ที่อาจได้รับประโยชน์หรือเสียประโยชน์จากการมีโครงการหรือกิจการ ซึ่งได้มีการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมในประเทศที่พัฒนาแล้วต่างก็มีวิธีการ “การมีส่วนร่วมของ

ประชาชน” แตกต่างกัน แต่โดยหลักการแล้วจะเหมือนกันคือให้ประชาชนมีสิทธิที่จะเข้าร่วม แสดงความคิดเห็นคัดค้านหรือเห็นด้วยสำหรับโครงการหรือกิจการ โดยเริ่มจากระหว่างการทำการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมจะมีการให้หน่วยงาน องค์กร หรือกลุ่มคนที่มีความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ เข้ามาพิจารณาวิธีการดำเนินโครงการด้านเทคนิค ซึ่งในขั้นตอนนี้โดยทั่วไปจะเรียกว่าการรับฟังความคิดเห็นทางด้านเทคนิค (Technical hearing) ในช่วงพิจารณาจะมีการเสนอสนับสนุนและข้อโต้แย้งถึงผลดีและผลกระทบของระบบ ดำเนินงานหรือขั้นตอนทางเทคนิคต่าง ๆ ซึ่งเจ้าของโครงการจะต้องพยายามชี้แจงถึงข้อดีต่าง ๆ หรือมาตรการในการลดความเสียหายจากผลกระทบสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เป็นที่ยอมรับรวมทั้งมาตรการในการติดตามตรวจสอบเพื่อเป็นการยืนยันว่าโครงการหรือกิจการนั้น ๆ จะไม่ก่อให้เกิดปัญหาต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมไม่ว่าด้านใด เมื่อเป็นที่ยอมรับด้านเทคนิคแล้วผู้จัดทำรายงานและเจ้าของโครงการก็จะเริ่มเรียบเรียงเอกสารตามข้อแม้หรือการยอมรับซึ่งเรียกว่าการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม หลังจากนั้นจะต้องจัดประชุมทำการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนโดยทั่วไป ที่เรียกว่า “ประชาพิจารณ์” (Public hearing) ในขั้นตอนนี้จะเน้นถึงผลดีและผลกระทบด้านเศรษฐกิจและสังคม (Economic and social impact assessment) เป็นหลัก ซึ่งผู้ประกอบการหรือเจ้าของโครงการจะต้องอธิบายถึงวิธีการดำเนินการทางด้านเทคนิค ข้อโต้แย้งและการยอมรับจากประชาชนหรือผลกระทบต่อคุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์ และคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นเป็นหลักประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากกิจกรรมหรือโครงการจะโต้แย้งจนกว่าเจ้าของโครงการหรือผู้ประกอบการจะจัดหาสิ่งทดแทนหรือชดเชยจนเป็นที่ยอมรับต่อไป จึงสรุปผลการมีส่วนร่วมของประชาชนทั้ง 2 ขั้นตอนรวมเล่มแล้วประกาศให้ประชาชนได้ทราบถึงผลลัพธ์ที่ได้รับซึ่งเรียกว่า Environmental impact statement (EIS)

สำหรับประเทศไทยในช่วงที่ผ่านมาหลังจากที่ประชาชนได้เริ่มเรียนรู้ถึงขั้นตอนการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมปรากฏว่าได้มีการจัด public hearing โดยใช้คำว่า “ได้สวนสาธารณะ” หรือ “ประชาพิจารณ์” และอื่น ๆ ซึ่งการจัดแต่ละครั้งนั้นไม่ได้แยกขั้นตอนของการมีส่วนร่วม จะพยายามโยงเรื่องด้านเทคนิคต่อเนื่องกับด้านเศรษฐกิจและสังคมซึ่งทุกครั้ง ที่มีการจัดประชาพิจารณ์จะไม่สามารถสรุปถึงผลดีหรือผลเสียอย่างแท้จริงของ โครงการหรือกิจการนั้น ๆ ได้ เพราะในการจัดประชาพิจารณ์หลายครั้ง จะมีการเตรียมผู้ฟัง โดยในบางครั้งเจ้าของโครงการหรือผู้ประกอบการจะได้เตรียมผู้เข้าร่วมฟังไว้ เป็นการล่วงหน้า ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้สนับสนุนโครงการ แต่เมื่อผู้คัดค้านโครงการหรือกิจการเป็นผู้จัดการประชาพิจารณ์ก็จะพยายาม เชิญองค์กรหรือประชาชนที่มีแนวโน้มคัดค้านโครงการหรือกิจการเข้าร่วม เป็นผลให้สรุปสุดท้ายคัดค้านโครงการหรือกิจการนั้น ๆ ทำให้บางครั้งการจัดกรมีส่วนร่วมของประชาชนก็เป็นเสมือนเครื่องมือของ

ผู้ที่ได้รับผลประโยชน์และเสียประโยชน์แต่ละกลุ่ม และที่สำคัญคือทำให้ข่าวสารหลังจากมีการ
 ประชาพิจารณ์แต่ละครั้ง จะเป็นผู้จัดการประชาพิจารณ์เป็นผู้ให้ข่าว ทำให้ประชาชนโดยทั่วไป
 ที่สนใจในโครงการหรือกิจการดังกล่าวเกิดความสับสน เพราะการจัดประชาพิจารณ์บางครั้ง
 เป็นการสนับสนุน บางครั้งเป็นการคัดค้านโครงการหรือกิจการนั้น ๆ

ดังนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงถือว่าเป็นเรื่องสำคัญและมีความจำเป็นมาก ต่อ
 การพัฒนาหรือการคุ้มครองและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของประเทศต่อไปในอนาคต เพราะการที่
 จะให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม จำเป็นจะต้องมีการให้ข่าวสารที่แท้จริงและถูกต้องโดยมีการกำหนด
 ขั้นตอนการมีส่วนร่วมอย่างถูกวิธีและมีประสิทธิภาพที่สำคัญที่สุดที่ผู้ตัดสินใจจะต้องเข้าใจและ
 ยอมรับสำหรับสังคมไทย คือ เมื่อมีผู้เสียผลประโยชน์ คนเหล่านั้นจะออกมาคัดค้านและต่อต้าน
 โครงการหรือกิจการทุกรูปแบบและทุกวิถีทาง โดยจะพยายามชี้้นำให้ประชาชนอื่นหรือกลุ่มอื่นได้
 เห็นถึงผลกระทบหรือความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นกับตนเองหรือกลุ่มของตนเองซึ่งในบางครั้งอาจจะมีผู้
 เสียประโยชน์จากโครงการไม่มากเมื่อเทียบกับจำนวนประชาชนที่ได้รับประโยชน์และคนกลุ่มนี้
 สามารถสร้างการคัดค้านให้เป็นข่าวใหญ่โตตามสื่อประเภทต่าง ๆ ในขณะที่เดียวกันผู้ที่ได้รับ
 ประโยชน์จากโครงการจะนิ่งเฉยเพราะทราบคืออยู่แล้วอย่างไรเสียตนเองก็ได้รับผลประโยชน์ จึง
 ไม่ยอมออกมาชี้แจงหรือสนับสนุนโครงการหรือกิจการนั้น ๆ ทำให้ประชาชนกลุ่มอื่นหรือในพื้นที่
 อื่นจะได้ยินและฟังข่าวสารของผู้ได้รับผลกระทบหรือผู้เสียประโยชน์เท่านั้น ซึ่งจะเป็นการ
 เบี่ยงเบนความเข้าใจและการยอมรับในกิจการหรือโครงการนั้น ๆ (ทวิวงศ์ ศรีบุรี, 2541)

ความหมายของการมีส่วนร่วม

ธานีศย์ บุญชู (2540 อ้างถึงใน สุริยา ธิสาเวช, 2544, หน้า 19) ได้ให้ความหมาย การมี
 ส่วนร่วมของประชาชนว่า เป็นกระบวนการที่ประชาชนในชุมชนสามารถจะรวมตัวของเขาเอง
 ในการแสวงหาแนวทางในการตอบสนองด้วยการวางแผน การบริหารการ จัดการในการปรับปรุง
 ฐานะความเป็นอยู่ของตนและท้องถิ่นให้ดีขึ้น

ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์ (2527, หน้า 2) ได้กล่าวไว้ว่า การที่ประชาชนหรือชุมชน พัฒนาขีด
 ความสามารถของตนในการจัดการควบคุมการใช้และการกระจายทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อประโยชน์
 ต่อการดำรงชีพ ทางเศรษฐกิจ และสังคม ตามความจำเป็นอย่างมี ศักดิ์ศรีในฐานะสมาชิกของสังคม
 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนได้พัฒนาการรับรู้ และภูมิปัญญา ซึ่งแสดงออกในรูปการตัดสินใจ
 การกำหนดชีวิตของตนอย่างเป็นตัวของ ตัวเอง

กรรณิกา ชมดี (2524) ให้คำจำกัดความการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า หมายถึง
 ความร่วมมือของประชาชนไม่ว่าของปัจเจกชน บุคคล หรือกลุ่มคนที่เห็นพ้องต้องกัน และเข้ามา

รับผิดชอบเพื่อการดำเนินการพัฒนา และการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ต้องการ โดยกระทำผ่านกลุ่มหรือองค์กรเพื่อให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์

เจมส์ คี ปีนทอง (2527) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า เป็นการเข้าร่วม กิจกรรมของชาวบ้านตามที่หน่วยงานของรัฐหรือเอกชนจัดขึ้น และชาวบ้านเป็นผู้เสนอ โดยมีการเข้าร่วมในหลายระดับ เช่น การเข้าร่วมในการฟังเฉย ๆ ฟังและออกความคิดเห็น ตลอดจนร่วมในการวางแผน และมีผู้เข้าร่วมตั้งแต่ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน และชาวบ้านทั่วไป

ซุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ (2536) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม หมายถึง การให้สมาชิกทุกคนในองค์กร หรือหน่วยงานเดียวกันได้กระทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ทุกคนคาดหวัง และประสบผลสำเร็จ

นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์ (2527, หน้า 182-190) การมีส่วนร่วมเกิดจากแนวคิดสำคัญ 6 ประการ คือ

1. ความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกัน ซึ่งเกิดจากการสนใจและความห่วงกังวล ส่วนบุคคล ซึ่งบังเอิญสอดคล้องกัน กลายเป็นความสนใจและความห่วงกังวล ร่วมกันของส่วนรวม
2. ความเดือดร้อนและความไม่พึงพอใจร่วมกันที่มีต่อสถานการณ์ที่เป็นอยู่นั้น ผลักดันให้พุ่งไปสู่การรวมกลุ่ม วางแผน และลงมือกระทำร่วมกัน
3. การตกลงใจร่วมกันที่จะเปลี่ยนแปลงกลุ่มชุมชนไปในทิศทางที่พึงปรารถนา การตัดสินใจร่วมกันจะต้องรุนแรงมากพอ ที่จะทำให้เกิดความคิดริเริ่มกระทำที่สนองตอบความเห็นชอบของคนส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้น
4. ความศรัทธาที่มีความเชื่อถือบุคคลสำคัญ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การลงแขก การบำเพ็ญประโยชน์ การสร้างโบสถ์วิหาร
5. ความเกรงใจที่มีต่อบุคคลที่เคารพนับถือหรือมีเกียรติยศตำแหน่ง ทำให้ประชาชนเกิดความเกรงใจที่จะมีส่วนร่วมทั้ง ๆ ที่ยังไม่มีความศรัทธา หรือความเต็มใจ อย่างเต็มเปี่ยมที่จะกระทำ
6. อำนาจบังคับ ที่เกิดจากบุคคลที่มีอำนาจเหนือกว่า ทำให้ประชาชนถูกบีบบังคับให้มีส่วนร่วมในการกระทำต่าง ๆ

สุเมธ ทราญแก้ว (2536, หน้า 15-16) กล่าวถึงลักษณะของการมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วม โดยทั่วไป หมายถึง การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision making) แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า เป็นการตัดสินใจแต่เพียงอย่างเดียว ยังใช้การตัดสินใจควบคู่ไป กับการปฏิบัติการ (Implementation) ด้วย เช่น ในการจัดองค์กร การกำหนดกิจกรรมพัฒนา เป็นต้น การตัดสินใจยังมีความเกี่ยวข้องกับประชาชนในเรื่องของผลประโยชน์ (Benefits) และการประเมินผล (Evaluation) ในกิจกรรมพัฒนา ด้วยซึ่งจะเห็นว่า การตัดสินใจนั้นเกี่ยวข้องโดยตรงกับการปฏิบัติการ แต่ก็เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์

และการประเมินผลด้วยเหมือนกัน กล่าวคือ ผลประโยชน์นั้นเป็นผลมาจากการปฏิบัติการ และผลประโยชน์จะมาเป็นตัวกำหนดให้มีการประเมินผล ซึ่งต่างก็ได้รับผลมาจาก ขั้นตอนการตัดสินใจ แล้วทั้งสิ้นนั่นเองนอกจากนี้ยังมีผลสะท้อนกลับ (Feedback) จากการประเมินผลและการปฏิบัติการ กลับไปสู่การตัดสินใจอีกด้วย

ดังนั้น ตามแนวคิดนี้สามารถแบ่งลักษณะของการมีส่วนร่วมได้ 4 ลักษณะ คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ
3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

มีผู้กล่าวถึงลักษณะ และรูปแบบของการมีส่วนร่วมของประชาชนชุมชนเพื่อให้เห็นแนวทางปฏิบัติที่ทำให้เกิดความร่วมมือ ไว้ดังนี้

อัจฉรา โปธิยานนท์ (2539, หน้า 21) ได้ให้ความหมายว่า การที่ประชาชนได้มีโอกาส เป็นผู้กำหนดการตัดสินใจ คิดค้นปัญหา และดำเนินการในขั้นตอนต่าง ๆ ของการพัฒนา หรือการที่ประชาชนได้เพิ่มศักยภาพในการควบคุมทรัพยากร และสถาบันต่าง ๆ ในสังคม ตลอดจนการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในสังคมของตนเอง

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2526, หน้า 139) ได้ให้ความหมายว่า การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณา ตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติและการร่วมมือรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบต่อมาถึงตัวของประชาชน

โดยสรุป การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชน หรือชุมชนได้พัฒนาขีดความสามารถของตนเองโดยการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องทั้งในด้านการพัฒนาและการแก้ไขปัญหาของชุมชน ตั้งแต่กระบวนการร่วมตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ การมีส่วนรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมิน

องค์การสหประชาชาติ (1975, p. 4 อ้างถึงใน อากรณี วัชระ, 2546, หน้า 21-22) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ว่าเป็นกระบวนการเกี่ยวกับการกระทำและเกี่ยวกับมวลชนในระดับต่าง ๆ ดังนี้

1. ในกระบวนการตัดสินใจซึ่งตัดสินใจเกี่ยวกับจุดประสงค์ทางสังคม และการจัดสรรทรัพยากร

2. ในการกระทำโดยสมัครใจต่อกิจกรรมและโครงการ

สถาบันพระปกเกล้า (2545, หน้า 2) การมีส่วนร่วมเป็นการกระจายโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองและการบริหารเกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งการจัดสรร

ทรัพยากรของชุมชนและของชาติ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน โดยการให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็น ให้คำแนะนำปรึกษา ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ตลอดจนการควบคุมโดยตรงจากประชาชน

Lisk (1980 อ้างถึงใน ชินรัตน์ สมสืบ, 2539, หน้า 23) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่าเป็นการเข้าร่วมอย่างแข็งขันของประชาชนในการดำเนินการตัดสินใจในทุกระดับและทุกรูปแบบของกิจกรรมต่าง ๆ ทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง และโดยเฉพาะบริบทของกระบวนการวางแผนที่มีการกำหนดรูปแบบ

Erwin (1976 อ้างถึงใน ภคพิส สังวฒนายุทธ, 2553, หน้า 7) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่าเป็นกระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ แก้ไขปัญหาของตนเอง ใช้ความคิดสร้างสรรค์ และความชำนาญของประชาชน ร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหา ทนงศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ (2541, หน้า 93) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนคือ กระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจแก้ปัญหาตนเอง ร่วมให้ความคิดสร้างสรรค์ ความรู้และความชำนาญ ร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสม และสนับสนุนติดตามผลการปฏิบัติงานขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

2. การมีส่วนร่วมของประชาชนคือ กระบวนการที่ประชาชนเข้ากลุ่มเป้าหมายได้รับโอกาสและได้ใช้โอกาสที่ได้รับแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิด แสดงออกซึ่งสิ่งที่มี แสดงออกซึ่งสิ่งที่เขาต้องการ แสดงออกซึ่งปัญหาที่กำลังเผชิญ และแสดงออกซึ่งวิธีการแก้ไขปัญหาและลงมือปฏิบัติโดยการขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอกน้อยที่สุด

3. การมีส่วนร่วมของประชาชนคือ กระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริม ชักนำ สนับสนุนและสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชน ทั้งในรูปของบุคคล กลุ่มคน ชมรม สมาคม มูลนิธิและองค์กรอาสาสมัครรูปแบบต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องรวมกัน

Peter and David (1987 อ้างถึงใน อภรณ์ วัชระ, 2546, หน้า 11) ยังได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมในอีกมุมมองหนึ่งว่า การมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการให้ได้มาซึ่งอำนาจ เช่น การให้ชาวชนบทมีส่วนร่วมในการพัฒนา คือ การให้ได้มาซึ่งอำนาจในการพัฒนานั่นเอง ทั้งนี้อำนาจที่ได้มา คือการ ได้ควบคุมทรัพยากรที่จำเป็นที่จะปกป้องวิถีชีวิตของเขา ความหมายของการมีส่วนร่วมตามนี้ ดังนี้

1. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนส่วนใหญ่ หมายถึง การกระจายอำนาจ
 ขึ้นใหม่ (โดยทั่วไปเป็นกระบวนการที่มีความขัดแย้ง) ซึ่งต้องมีการวิเคราะห์ตามแนวทาง
 วิทยาศาสตร์โดยเฉพาะในประเด็นการเมือง พลังในสังคมและบทบาทของชนชั้นในอดีตที่มีการ
 เปลี่ยนแปลงทางสังคม

2. การมีส่วนร่วมนั้น เกี่ยวพันกับการกระจายอำนาจในสังคม ทั้งนี้เป็นอำนาจที่จะทำ
 กลุ่มชุมชนได้ระบุว่า ความต้องการมีอะไรบ้าง และความต้องการของใครจะได้รับการกระจาย
 อำนาจทรัพยากรไปตอบสนองบ้าง

3. อำนาจเป็นเป้าหมายสำคัญของการมีส่วนร่วม และเมื่อมีส่วนร่วมในกิจกรรมของ
 ชุมชนได้กระจายออกไปแล้ว ก็เป็นการใช้พลังอำนาจร่วมกันของสมาชิกทั้งหมด ซึ่งจะเป็นผู้ได้รับ
 ประโยชน์โดยเหตุนี้ประชาชนก็ถือว่าตนต่างเป็นตัวแทนของชุมชนได้ ดังนั้นความแตกต่างของ
 อำนาจของผู้ที่ควบคุมไว้ และทรัพยากรที่จำเป็นที่จะมีได้ก็จะลดลงโดยการมีส่วนร่วมนี้เอง

Cohen and Uphoff (1977 อ้างถึงใน วีระพงษ์ บัวทอง, 2552, หน้า 14-15) จำแนกขั้นตอน
 การมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision making) เป็นการแสดงออกด้าน
 ความคิดเกี่ยวกับการจัดระบบ หรือกำหนดระบบของโครงการเป็นการประเมินปัญหาหรือทางเลือก
 ที่สามารถเป็นไปได้ที่จะนำไปปฏิบัติเพื่อการพัฒนาโดยการประเมินสภาพที่เป็นอยู่และสาเหตุของ
 ปัญหา ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

1. การมีส่วนร่วมในขั้นต้น (Initial decision) เป็นการค้นหาความต้องการที่แท้จริง
 ซึ่งเป็นวิธีการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมของโครงการ

2. การมีส่วนร่วมในขั้นเตรียมการ (Ongoing decision) เป็นการหาโอกาสหรือช่องทาง
 ในการแก้ปัญหา รวมทั้งลำดับความสำคัญของโครงการที่จะต้องดำเนินการ

3. การมีส่วนร่วมในขั้นการตัดสินใจปฏิบัติการ (Operation decision) เป็นการหาบุคคล
 เข้ามาปฏิบัติการได้แก่ อาสาสมัคร ผู้ประสานงาน หรือกลุ่มที่มีการรวมตัวกันตามประเพณี เช่น
 กลุ่มสตรี กลุ่มหนุ่มสาว เพื่อที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรม โดยการเป็นสมาชิกร่วมดำเนินการคัดเลือก
 ผู้นำ และการสร้างพลังอำนาจให้แก่องค์กร

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) เป็นการดำเนินงานตาม
 โครงการและแผนงานและเป็นการก่อให้เกิดความรู้สึกร่วมในการเป็นเจ้าของกิจกรรมและผลงาน
 ที่ปรากฏในขั้นตอนนี้ยังแบ่งออกได้เป็น 3 ส่วน ได้แก่

1. การมีส่วนร่วมในการสละทรัพยากร (Resource contribution) ได้แก่ การมีส่วนร่วม
 สละร่างกาย การสละเงิน การให้วัสดุอุปกรณ์ และการให้คำแนะนำ ซึ่งทรัพยากรเหล่านี้จะให้ด้วย

ความเต็มใจ

2. การมีส่วนร่วมในการบริหารและประสานงาน (Administration and ordination) จะมีส่วนร่วมโดยวิธีการจ้างบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการ การฝึกอบรมผู้ที่เข้าปฏิบัติในโครงการ หรือการให้คำปรึกษาในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ และเป็นผู้ประสานงานในโครงการด้วย

3. การมีส่วนร่วมเข้าเป็นผู้ปฏิบัติในโครงการ มักพบว่ามึลักษณะเป็นการบังคับให้เข้าปฏิบัติในโครงการมากที่สุด การมีส่วนร่วมโดยการบังคับให้เข้าปฏิบัติจะแตกต่างจากการให้ความร่วมมือ เพราะการบังคับให้ทำนั้น ผลประโยชน์ (Benefits) จะไม่ใช่เป็นสิ่งที่สำคัญแต่ถ้าเป็นการมีส่วนร่วมด้วยความเต็มใจนั้นจะมีการคำนึงถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับหลังเกิดการมีส่วนร่วมด้วย

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) นอกจากผลประโยชน์ในเชิงประมาณและเชิงคุณภาพแล้ว ยังต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มด้วย รวมทั้งผลที่เป็นประโยชน์ในทางบวกและผลที่เกิดขึ้นในทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการซึ่งอาจจะเป็นประโยชน์หรือเป็นโทษต่อบุคคลและสังคม โดยแบ่งออกได้เป็น 3 ส่วน ได้แก่

1. การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ด้านวัตถุ (Material benefits) ได้แก่การมีส่วนร่วมในการเพิ่มผลผลิต รายได้ หรือทรัพย์สิน

2. การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ด้านสังคม (Social benefits) ได้แก่ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นแก่สังคม เช่น โรงเรียน สถานที่สาธารณะ หรือส่วนกลางของชุมชน การเพิ่มคุณภาพชีวิต เป็นต้น

3. การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ด้านบุคคล (Personal benefits) ได้แก่ การนับถือตนเอง (Self-esteem) พลังอำนาจทางการเมือง (Political power) ความคุ้มค่าของผลประโยชน์ (Sense of efficacy)

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) หมายถึง การมีส่วนร่วมในการวัดผลและวิเคราะห์ผลของการดำเนินงาน รวมทั้งเป็นการค้นหาข้อดีและข้อบกพร่อง เพื่อหาแนวทางแก้ไขการทำงานให้มีประสิทธิภาพต่อไป แต่การมีส่วนร่วมในขั้นนี้บทบาทส่วนใหญ่จะเป็นของเจ้าหน้าที่รัฐ โดยจะเป็นการประเมินผลของงบประมาณที่จัดสรรนั้นนำไปใช้อย่างไร บางกรณีเองแม้แต่เจ้าหน้าที่เองยังไม่มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในขั้นตอนดังกล่าว

การมีส่วนร่วมในการประเมินผลนี่จะเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลพลังความคิดของมวลชนที่จะทำให้โครงการพัฒนาหรือสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้

กล่าวสรุป จากแนวคิดข้างต้น การมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์และรวมไปถึงการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนและตนเองในการพัฒนาหรือดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ และมีส่วนร่วม

ในการประเมินผล

เจมส์ คี ปีนทอง (2527) กล่าวถึงขั้นตอนของการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

1. การร่วมค้นปัญหาและสาเหตุของปัญหา
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนกิจกรรม
3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

ธีระพงษ์ แก้วหาญ (2543, หน้า 149-163) ได้มีการแบ่งชนิดของการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้การจำแนกขั้นตอนการมีส่วนร่วม

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision making) ในกระบวนการของการตัดสินใจนั้น ประการแรกที่สุดที่จะต้องกระทำก็คือ การกำหนดความต้องการและการจัดลำดับความสำคัญ ต่อจากนั้นก็เลือกนโยบายและประชาชนที่เกี่ยวข้องการตัดสินใจนี้เป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ต้องดำเนินการไปเรื่อย ๆ ตั้งแต่การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจในช่วงดำเนินการวางแผนและการตัดสินใจในช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) จะได้มาจากคำถามที่ว่าใครจะทำประโยชน์ให้แก่โครงการได้บ้าง และจะทำประโยชน์ได้โดยวิธีใด

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) นอกจากความสำคัญของผลประโยชน์ในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแล้ว ยังต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มด้วย รวมทั้งผลที่เป็นประโยชน์ในทางบวกและผลที่เกิดขึ้นในทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการซึ่งอาจจะเป็นประโยชน์และเป็นโทษต่อบุคคลและสังคม

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) สิ่งสำคัญที่จะต้องสังเกตก็คือความเห็น (View) ความชอบ (Preferences) และคาดหวัง (Expectation) ซึ่งจะมีอิทธิพลสามารถแปรเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่าง ๆ ได้

กล่าวสรุป กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนามี 4 ขั้นตอนดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยแสดงออกด้านความคิดเห็นเพื่อค้นหาปัญหาคำหนดนโยบาย แนวทางการดำเนินงาน และการสรรหาบุคคลเข้ามาปฏิบัติการ
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ โดยการสนับสนุนด้านวัสดุ อุปกรณ์ แรงงาน เงินทุน การเข้าร่วมบริหารงาน ดำเนินงาน การประสานขอความช่วยเหลือจากภายนอก
3. การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ โดยนำกิจกรรมมาใช้บริการให้เกิดประโยชน์ทั้งด้านวัตถุ ด้านสังคม และด้านบุคคล

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยวัดผลและวิเคราะห์ผลการดำเนินงานเพื่อที่จะหาแนวทาง ปรับปรุงแก้ไขการทำงานให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ระดับของการมีส่วนร่วม

Chapin (1997 อ้างถึงใน ปกรณ์ มณีปกรณ์, 2539, หน้า 26) ได้เสนอเรื่องชี้วัดระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนทางสังคมโดยได้กำหนดระดับความสำคัญของการมีส่วนร่วมกิจกรรมของสมาชิกในองค์กรชุมชนไว้ ดังนี้

1. การมีความสนใจและร่วมประชุม
2. การให้การสนับสนุนช่วยเหลือ
3. การเป็นสมาชิกและกรรมการ
4. การเป็นเจ้าของพื้นที่

ทั้งนี้จะดูจากลักษณะต่าง ๆ ที่แสดงออกมา คือ การเป็นสมาชิกกลุ่ม การเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ การบริจาคเงินทอง วัสดุสิ่งของ และการเสียสละเวลา แรงงาน เป็นสมาชิกคณะกรรมการและเป็นผู้ดำเนินการในกิจกรรมนั้น โดยตรง พร้อมทั้งพิจารณาความถี่ของการกระทำ ซึ่งแสดงออกโดยการร่วมกระทำที่บ่อยครั้งและมีระยะเวลาของการกระทำกิจกรรมที่ยาวนานรวมถึงคุณภาพของการเข้าร่วม ซึ่งพิจารณาได้จากผล และผลกระทบของการกระทำ เช่น ความรับผิดชอบ การตัดสินใจ การเปิดกว้างยอมรับความสามารถและความคิดเห็นของผู้อื่น

ไพโรจน์ สุขสัมฤทธิ์ (2531, หน้า 50-60) ได้แบ่งระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนจากมากไปน้อยได้ 7 ระดับ ดังนี้

ระดับที่ 1 ถูกบังคับ ประชาชนที่เข้าร่วมโครงการ/กิจกรรมเพราะถูกบังคับโดยไม่มีทางเลือกเลย

ระดับที่ 2 ถูกล่อ ประชาชนจะถูกล่อใจด้วยผลประโยชน์ในรูปแบบของค่าจ้างแรงงานหรือความสะดวกสบายบางอย่าง แต่เบื้องหลังจริง ๆ ผู้หยิบยื่นนำโครงการมาหลอกล่อเท่านั้น

ระดับที่ 3 ถูกชักชวน การมีส่วนร่วมในลักษณะนี้ส่วนมากเป็นโครงการที่ทางราชการคิดขึ้นเองเรียบร้อยแล้วและพยายามชักชวนให้ประชาชนให้ร่วมมือในทุกรูปแบบ โดยอาศัยระบบราชการ โฆษณาประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อมวลชนต่าง ๆ ว่าเป็นโครงการที่ดีขอให้ประชาชนให้ความร่วมมือ

ระดับที่ 4 สัมภาษณ์แล้ววางแผนให้ ในลักษณะนี้ผู้วางโครงการจะสำรวจปัญหาความต้องการของประชาชนด้วยการเรียกประชุม สอบถาม สัมภาษณ์ แต่การตัดสินใจว่าปัญหาของชาวบ้านคืออะไร ควรแก้ไขด้วยวิธีใด จะวางแผนอย่างไร ยังเป็นเรื่องของทางการ

ระดับที่ 5 มีโอกาสเสนอความคิดเห็นของประชาชน ประชาชนเริ่มเข้าไปมีส่วนเสนอความเห็นที่เกี่ยวกับการวางโครงการ และการดำเนินการตามโครงการ แต่การตัดสินใจยังคงเป็นส่วนราชการอยู่

ระดับที่ 6 มีโอกาสเสนอโครงการ ในระดับนี้ทางราชการกับประชาชน จะมีการปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิด ประชาชนมีโอกาสตัดสินใจว่าปัญหาของตนคืออะไร จะแก้ได้อย่างไร วิธีใดดีที่สุด จนกระทั่งมีสิทธิเสนอโครงการและเข้าร่วมปฏิบัติด้วย

ระดับที่ 7 มีโอกาสตัดสินใจ ประชาชนจะเป็นหลักสำคัญของการตัดสินใจในทุกเรื่อง ตั้งแต่การวางแผน ปฏิบัติตามแผนและการประเมินผลโครงการ

นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์ (2527, หน้า 186-187) กล่าวว่า การที่ประชาชนจะริเริ่ม และช่วยตนเองได้นั้น ประชาชนต้องมีโอกาสที่จะเข้ามีส่วนร่วมในกิจการพัฒนาชุมชนเสียก่อน กล่าวคือ ต้องมีเงื่อนไขอย่างน้อย 3 ประการ คือ

1. ประชาชนต้องมีอิสรภาพที่จะมีส่วนร่วม
2. ประชาชนต้องสามารถที่จะมีส่วนร่วม
3. ประชาชนต้องเต็มใจที่จะมีส่วนร่วม

หากไม่มีอิสรภาพ ไม่มีความสามารถ และไม่มี ความเต็มใจแล้ว การมีส่วนร่วมของประชาชนจะไม่เกิดขึ้น นอกจากเงื่อนไขสำคัญ 3 ประการแล้วความสำเร็จของการมีส่วนร่วมยังขึ้นอยู่กับเงื่อนไขต่อไปนี้

1. ประชาชนต้องมีเวลาที่จะมีส่วนร่วม
2. ประชาชนต้องไม่เสียค่าใช้จ่ายในการมีส่วนร่วมมากเกินไปที่เขาประเมินค่าผลตอบแทนที่จะได้รับ

3. ประชาชนต้องมีความสนใจที่จะสัมพันธ์สอดคล้องกับการมีส่วนร่วมนั้น ประชาชนต้องสื่อสารกันรู้เรื่องกันทั้ง 2 ฝ่าย

4. ประชาชนต้องไม่รู้สึกกระทบกระเทือนต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือสถานภาพทางสังคม หากจะมีส่วนร่วม

วิรัช วิรัชนิกรรณ (2535) กล่าวว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชนบทจะมีความสัมพันธ์กับระดับการให้ความช่วยเหลือของภาครัฐแก่ประชาชนในชนบท กล่าวคือ

1. หากประชาชนในชนบทเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท มีความพร้อมมาก ระดับการช่วยเหลือของรัฐที่ให้แก่ประชาชนในกลุ่มนี้จะน้อยมาก คือรัฐเพียงให้คำปรึกษาแนะนำ หรือให้ความช่วยเหลือเป็นคำปรึกษาแนะนำทางวิชาการ

2. หากประชาชนในชนบทเข้าไปมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง คือ มีความระดับปานกลาง ระดับการช่วยเหลือของรัฐที่ให้แก่ประชาชนก็จะอยู่ในระดับปานกลาง คือรัฐช่วยเหลือสนับสนุนบางส่วน

3. หากประชาชนในชนบทเข้าไปมีส่วนร่วมในระดับต่ำ โดยประชาชนไม่มีความพร้อมหรือมีความพร้อมน้อย ระดับการช่วยเหลือที่รัฐให้แก่ประชาชนนั้นจะมีมาก รัฐต้องส่งเจ้าหน้าที่ลงไปคลุกคลีกับประชาชน และกระตุ้นรวมถึงการให้การช่วยเหลือทุกวิถีทาง

คูสิต เวชกิจ (2535, หน้า 213-214) ได้แบ่งระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อพัฒนาชนบทออกเป็น 7 ระดับ

ระดับที่ 1 ไม่มีส่วนร่วมเลย คือ หน่วยงานของรัฐเข้าไปดำเนินการให้ประชาชนทั้งหมด

ระดับที่ 2 มีส่วนร่วมน้อย คือ ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมเพราะมีสิ่งล่อใจหรือผลประโยชน์บางประการที่ได้รับ โดยไม่ได้มีความเต็มใจในกิจกรรมนั้น ๆ

ระดับที่ 3 ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมเพราะถูกชักจูงโดยการโฆษณาประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ

ระดับที่ 4 ระดับปานกลาง คือ ราชการนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจความต้องการของท้องถิ่นแล้วไปกำหนดแผนงานเพื่อให้ประชาชนปฏิบัติตาม

ระดับที่ 5 มีส่วนร่วมค่อนข้างสูง คือ ทางราชการมีการยอมรับให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ รวมถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาตามความต้องการของประชาชน

ระดับที่ 6 มีส่วนร่วมสูง โดยทางราชการเปิดโอกาสอย่างมากให้ประชาชนในการแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะจากประชาชนอย่างใกล้ชิด

ระดับที่ 7 มีส่วนร่วมในอุดมคติ คือ ประชาชนในท้องถิ่นจะร่วมดำเนินการด้วยตนเอง โดยตลอดตั้งแต่ต้นจนถึงสุดกระบวนการดำเนินงานตามความต้องการของประชาชน ซึ่งได้รับความร่วมมือจากประชาชนเป็นอย่างดี ทางราชการอาจเข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลือหรือสนับสนุนในสิ่งที่เกินความสามารถของประชาชนเท่านั้น

กล่าวสรุป ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนมีทั้งหมด เริ่มจากถูกบังคับ ถูกล่อใจ ถูกชักชวน สัมภาษณ์แล้ววางแผนให้ เสนอความเห็น เสนอโครงการ โอกาสตัดสินใจ โดยการที่ประชาชนจะสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมใด ๆ ได้อย่างแท้จริงนั้นต้องมีเงื่อนไข ได้แก่ การมีอิสรภาพ สามารถที่จะมีส่วนร่วม เต็มใจที่จะมีส่วนร่วม มีเวลา ไม่เสียค่าใช้จ่าย มีความสนใจ ไม่กระทบต่อตำแหน่งหน้าที่ โดยความสำคัญของสมาชิกที่เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ สะท้อนได้จากบทบาทในการมีส่วนร่วมที่แบ่งได้ 4 บทบาท ได้แก่ การมี

ความสนใจและเข้าร่วมประชุม การให้การสนับสนุนช่วยเหลือ การเป็นสมาชิกและกรรมการ และการเป็นเจ้าหน้าที่

ปัจจัยที่มีอิทธิพล/ การมีส่วนร่วมของประชาชน

Koufman (1949 อ้างถึงใน ฌัฐสินี สมคิด, 2553, หน้า 20) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนในชนบท พบว่า อายุ เพศ การศึกษา ขนาดของครอบครัว อาชีพ รายได้ ระยะเวลาในการอยู่อาศัยในท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

Cohen and Uphoff (1977 อ้างถึงใน วิโรจน์ ชำนาญการ, 2549, หน้า 10-11) ได้เสนอว่ามีบุคคล 4 ฝ่ายที่มีส่วนสำคัญในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมชนบท ประกอบด้วยประชาชนในท้องถิ่น ผู้นำท้องถิ่น เจ้าหน้าที่รัฐและบุคคลภายนอก สำหรับการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น ยังมีปัจจัยหลากหลายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม ได้แก่

1. อายุและเพศ
2. สถานภาพในครอบครัว
3. ระดับการศึกษา
4. สถานภาพทางสังคม
5. อาชีพ
6. รายได้และทรัพย์สิน
7. ระยะเวลาในท้องถิ่นและระยะเวลาที่อยู่ในโครงการ
8. พื้นที่ดินถือครองและสถานภาพการทำงาน

Reeders (1963, p. 2 อ้างถึงใน วิทยา บุญยะเวชชีวิน, 2542, หน้า 6) ได้สรุปปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการรักษาการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 11 ประการ ดังนี้

1. การปฏิบัติตนให้คล้ายตามความเชื่อพื้นฐาน กล่าวคือ บุคคลและกลุ่มบุคคลดูเหมือนจะเลือกแบบวิธีการปฏิบัติซึ่งสอดคล้องและคล้ายคลึงกับความเชื่อพื้นฐานของตนเอง
2. มาตรฐานคุณค่าบุคคลและกลุ่มบุคคลดูเหมือนจะปฏิบัติในลักษณะที่สอดคล้องของตน
3. เป้าหมายบุคคลและกลุ่มบุคคลดูเหมือนจะส่งเสริมปกป้องและรักษาเป้าหมายของตน
4. ประสบการณ์ที่ผิดปกติธรรมดา พฤติกรรมของกลุ่มหรือกลุ่มบุคคล บางครั้งมีรากฐานมาจากประสบการณ์ที่ผิดปกติธรรมดา
5. ความคาดหวัง บุคคลและกลุ่มบุคคลจะประพฤติตามแบบที่ตนคาดหวังว่าจะต้องประพฤติในสถานการณ์เช่นนั้น ทั้งยังต้องปฏิบัติต่อผู้อื่นในลักษณะที่ตนคาดหวังจากผู้อื่นด้วยเช่นกัน

6. การมองแต่ตัวเอง บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะทำสิ่งต่าง ๆ ซึ่งคิดว่าตัวเองควรกระทำ เช่นนั้น

7. การบีบบังคับ บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยความรู้สึกว่าตนเองถูกบีบบังคับให้ทำ

8. นิสัยและประเพณี บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะทำสิ่งต่าง ๆ ซึ่งเรามีนิสัยชอบกระทำเมื่ออยู่ในสถานการณ์นั้น ๆ

9. โอกาส บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะเข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบการปฏิบัติของสังคม โดยเฉพาะในทางที่เกี่ยวข้องกับจำนวนและชนิดของโอกาส ซึ่งโครงการของสังคมเอื้ออำนวยเข้ามามีส่วนร่วมกันในการกระทำเช่นนั้นเท่าที่พวกเขาได้รับรู้มา

10. ความสามารถ บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมบางอย่างที่ตนเห็นว่าสามารถทำในสิ่งที่ต้องการให้เขาทำในสถานการณ์เช่นนั้น

11. การสนับสนุน บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะเริ่มปฏิบัติ เมื่อเขาารู้สึกว่าเขาได้รับการสนับสนุนที่ดีพอให้กระทำการเช่นนั้น

ปรัชญา เวสารัชช์ (2528, หน้า 170) ได้กล่าวว่า ปัจจัยที่ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทมีดังนี้

1. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และความปลอดภัย

2. ปัจจัยผลักดันจากบุคคลอื่น โดยเฉพาะ ผู้นำ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

3. ปัจจัยที่เป็นรางวัลตอบแทนแรงงาน

4. ปัจจัยภายในตัวบุคคล ได้แก่ ความคาดหวังในประโยชน์ส่วนรวม ความรู้สึกเกรงใจ ไม่กล้าปฏิเสธเมื่อถูกชักชวน

กล่าวสรุป ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนสามารถแบ่งได้เป็น 2 ปัจจัยหลัก ประกอบด้วย

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ลักษณะ ขนาด จำนวนสมาชิกของครอบครัว สถานภาพ ระยะเวลาที่อาศัยหรือทำงานในชุมชน

2. ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ ค่านิยม ประเพณี โอกาส การสนับสนุน ความคาดหวัง การกดดันจากสังคม

ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

ประวัติความเป็นมาของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดชลบุรี

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดชลบุรี (ส.ป.ท. ชลบุรี) เป็นราชการส่วนภูมิภาคจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2519 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2532 มาตรา 11 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “เมื่อได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินมาตรา 25 ให้บังคับในท้องที่จังหวัดใดแล้ว ให้จัดตั้งสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดนั้นขึ้นสังกัดสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ตามคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมและคณะกรรมการการปฏิรูปที่ดินจังหวัดกำหนด” ดังนั้น เมื่อได้พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินในท้องที่อำเภอบ่อทอง, อำเภอหนองใหญ่, อำเภอบางละมุง, อำเภอเกาะจันทร์, อำเภอพนัสนิคม ให้เป็นเขตปฏิรูปที่ดินประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ 110 ตอนที่ 216 ลงวันที่ 21 ธันวาคม พ.ศ. 2536 ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากประกาศเป็นต้นไป จึงมีสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดชลบุรี เพื่อดำเนินการปฏิรูปที่ดิน รวมทั้งปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในท้องที่จังหวัดชลบุรี ตั้งแต่วันที่ 22 ธันวาคม พ.ศ. 2536 จนกระทั่งถึงปัจจุบัน

พื้นที่ปฏิรูปที่ดินชลบุรี

โดยมีพื้นที่ที่ดำเนินการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเป็นประเภทที่ดินของรัฐจำนวน 5 อำเภอ บ่อทอง, หนองใหญ่, บางละมุง, เกาะจันทร์, พนัสนิคม มีเนื้อที่จัดสรรแล้วรวมทั้งหมด 551,728 ไร่/ งาน/ วา ในแต่ละพื้นที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ เช่น ปลูกยางพารา สับปะรด มันสำปะหลัง ปาล์มน้ำมัน อ้อย ข้าวผลไม้ และพืชผักต่าง ๆ

ตารางที่ 1 พื้นที่ปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

ลำดับ	ตำบล	อำเภอเนื้อที่ไร่/ งาน/ วา	จำนวนเกษตรกร		จำนวนเกษตรกรที่ได้ ส.ป.ก. 4-01
			ขึ้นทะเบียน	ไม่ขึ้นทะเบียน	
1	บ่อทอง, พลวงทอง, เกษตรสุวรรณ, วัดสุวรรณ, ธาตุทอง	บ่อทอง 305,132 ไร่/ งาน/ วา	5,190 คน/ แปลง	3,296 คน/ แปลง	8,486 คน
2	หนองใหญ่, คลองพูล, เขาชก, หนองเสือช้าง, ห้างสูง	หนองใหญ่ 81,292 ไร่/ งาน/ วา/	1,169 คน/ แปลง	371 คน/ แปลง	1,540 คน
3	เขาไม้แก้ว, โป่ง, บางละมุง, หนองปลาไหล, ห้วยใหญ่	บางละมุง 66,153 ไร่/ งาน/ วา	1,700 คน/ แปลง	730 คน/ แปลง	2,430คน
4	เกาะจันทร์	เกาะจันทร์ 82,435 ไร่/ งาน/ วา	2,317 คน/ แปลง	1,693 คน/ แปลง	4,010 คน
5	หนองปรือ, หัวถนน, หนองเหียง, สระสี่เหลี่ยม, พนัสนิคม	พนัสนิคม 16,716 ไร่/ งาน/ วา	620 คน/ แปลง	980 คน/ แปลง	1,600 คน
รวมพื้นที่สำรวจจริงวัด ส.ป.ก. ชลบุรี ทั้งหมด			551,728 ไร่/ งาน/ วา		

ผู้วิจัยเล็งเห็นว่า พื้นที่ในอำเภอบ่อทอง เป็นเขตปฏิรูปที่ดินจำนวนมากเหมาะแก่การทำเกษตรกรรมและ ส.ป.ก. ชลบุรี ได้เข้ามาแก้ปัญหาเกษตรกรในด้านการพัฒนา, ความรู้, ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำเกษตรกรรม ส.ป.ก. ชลบุรี จึงจัดทำโครงการฝึกอบรมเกษตรกรที่มีความสนใจอยากพัฒนาพัฒนาตนเองให้ดีกว่าเดิม ส.ป.ก. ชลบุรี จึงประสานงานขอเรียนเชิญนักวิชาการเกษตรมาให้ความรู้แก่เกษตรกรในเขตปฏิรูปและช่วยแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในการทำเกษตรกรรมดียิ่งขึ้น

ที่ตั้งสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดชลบุรี

ปัจจุบัน สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดชลบุรี ตั้งอยู่หมู่ที่ 3 ถนนนารทมณฑลเสวี ตำบลเสม็ด อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี 20000 โทรศัพท์ 0-3839-8044 โทรสาร 0-3839-7607
ฝ่ายบริหารทั่วไป 0-3839-8044 กด 101, 102
กลุ่มการเงินและจัดเก็บผลประโยชน์ 0-3839-8044 กด 104
กลุ่มกฎหมาย 0-3839-8044 กด 105

กลุ่มยุทธศาสตร์และการปฏิรูปที่ดิน 0-3839-8044 กค 107

กลุ่มงานช่างและแผนที่ 0-3839-8044 กค 108

หน้าที่และความรับผิดชอบสำนักงานการปฏิรูปที่ดินชลบุรี

1. ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องให้เป็นไปตามเป้าหมาย แผนงานและโครงสร้างของคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัด และสำนักงานในเขตพื้นที่จังหวัด

2. ดำเนินการดำเนินงานรังวัด งานสอบสิทธิ งานข้อมูลสารระบบที่ดินและแผนที่ งานกองทุนการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม งานคุ้มครองที่ดินเพื่อเกษตรกรรม งานเจรจาไกล่เกลี่ย และงานจับข้อพิพาททางคดี งานความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ และออกเอกสารสิทธิตามประมวลกฎหมายที่ดิน การพัฒนาพื้นที่ส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรกลุ่มเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน และสถาบันเกษตรกร ในเขตพื้นที่จังหวัด

3. ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

ฝ่ายบริหารทั่วไป

1. มีหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับสารบรรณ งานธุรการและงานประชุม
2. ดำเนินงานเกี่ยวกับงานบริหารบุคคลและพัฒนาบุคลากร
3. ประสานราชการต่าง ๆ ในจังหวัดและกลุ่มจังหวัด
4. งานยานพาหนะและสถานที่
5. บริหารจัดการงานพัสดุและการจัดซื้อจัดจ้างในสำนักงาน
6. งานเผยแพร่ประชาสัมพันธ์
7. ปฏิบัติร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

กลุ่มยุทธศาสตร์และการปฏิรูปที่ดิน

1. ศึกษา ประสาน และบูรณาการ การจัดทำแผนยุทธศาสตร์ ส.ป.ก. และจังหวัดชลบุรี ตลอดจนงานการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA)
2. งานจัดหาที่ดิน ของรัฐและที่ดินของเอกชน เพื่อนำมาดำเนินการปฏิรูปที่ดิน
3. ติดตามการทาประ โยชน์ที่ดิน และพัฒนาประสิทธิภาพการใช้ที่ดิน
4. จัดทำแผนงานและงบประมาณ การรายงานผลการดำเนินงาน
5. ติดตามการทาประ โยชน์ที่ดิน และพัฒนาประสิทธิภาพการใช้ที่ดิน
6. งานระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ (Management system)

7. งานสารบบที่ดินเพื่อการปฏิรูปที่ดิน
8. วางแผนการพัฒนาสิทธิ ป้องกันการสูญเสียสิทธิ และคุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรม
9. งานพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน งานพัฒนาพื้นที่เฉพาะในเขตปฏิรูปที่ดิน
10. งานพัฒนาการเกษตร พัฒนาเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน รวมถึงสถาบันเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินและงานพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่
11. วิเคราะห์โครงการที่เกี่ยวข้องกับเงินกองทุนการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และติดตามการดำเนินงานตามโครงการ
12. ดำเนินการอนุรักษ์ การจัดการทรัพยากรการผลิตและฟื้นฟูสภาพแวดล้อมในเขตปฏิรูปที่ดิน
13. ประสานงานความร่วมมือกับภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรส่วนท้องถิ่น และองค์กรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องด้านการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพของเกษตรกร
14. ปฏิบัติงานร่วมกับ หรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบหมาย

กลุ่มการเงินและจัดเก็บผลประโยชน์

1. หน้าที่เกี่ยวกับงานงบประมาณ การเงินและบัญชี การพัสดุ ตรวจสอบใบสำคัญ (เงินในงบประมาณ)
2. ปฏิบัติงานเกี่ยวกับเงินกองทุนการปฏิรูปที่ดิน (เงินนอกงบประมาณ) ทั้งระบบ ตลอดจนการจัดทาบัญชี การจัดทำรายงานต่าง ๆ
3. งานบริหารงบประมาณตามที่กำหนดไว้
4. ปฏิบัติงานระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (Government fiscal management information system: GFMS)
5. ดำเนินการเบิกจ่ายเงินให้เป็นไปตามแผนงานและโครงการที่ได้รับอนุมัติ
6. ปฏิบัติงานร่วมกับ หรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบหมาย

กลุ่มกฎหมาย

1. ร่วมและประสานในการจัดหาที่ดินของรัฐและที่ดินเอกชนเพื่อนามาปฏิรูปที่ดิน
2. ร่วมการวางแผนการพัฒนาสิทธิ ป้องกันการสูญเสียสิทธิ และคุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรม
3. งานนิติกรรมสัญญา

4. การดำเนินงานคดีแพ่ง คดีอาญา คดีปกครอง คดีล้มละลาย การบังคับคดี และความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่

5. งานรับเรื่องร้องทุกข์เจรจาไกล่เกลี่ยและระงับข้อพิพาท

6. งานคุ้มครองสิทธิในที่ดิน

7. ดำเนินการเกี่ยวกับการโอนสิทธิ การรับมรดกสิทธิ

8. ดำเนินการพิจารณาคำขออนุญาตและเสนอความเห็นอนุญาตการใช้ประโยชน์ในที่ดิน ด้านสาธารณูปโภค และอื่น ๆ ด้านกิจการสนับสนุนหรือเกี่ยวเนื่องกับการปฏิรูปที่ดิน ตลอดจนด้านทรัพยากรธรรมชาติ

9. งานตรวจสอบสิทธิการใช้ประโยชน์ที่ดิน

10. งานตรวจพิสูจน์เพื่อการออกเอกสารสิทธิตามประมวลกฎหมายที่ดิน

11. ปฏิบัติงานร่วมกับ หรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบหมาย

กลุ่มงานช่างและแผนที่

1. ร่วมและประสานในการการจัดที่ดินของรัฐ และที่ดินของเอกชนเพื่อดำเนินการปฏิรูปที่ดิน

2. ร่วมและประสานในการตรวจพิสูจน์ เพื่อการออกเอกสารสิทธิตามประมวลกฎหมายที่ดิน

3. ดำรวจรังวัด จัดทำแผนที่ เพื่อการปรับปรุงสิทธิและจัดทำเอกสารสิทธิตามประมวลกฎหมายที่ดิน

4. รวบรวม จัดทำ ปรับปรุง (Update) ควบคุมสารบบแผนที่และพัฒนาระบบข้อมูลแผนที่เชิงเลข (Digital map)

5. ดำรวจตรวจสอบแปลงที่ดินกรณีพิพาท/ หลักหมุดสูญหาย

6. ตรวจสอบระวางแนวเขตร่วมกับหน่วยงานอื่น

7. ดำรวจ รังวัด จัดทำวงรอบพื้นที่ปฏิรูปที่ดิน

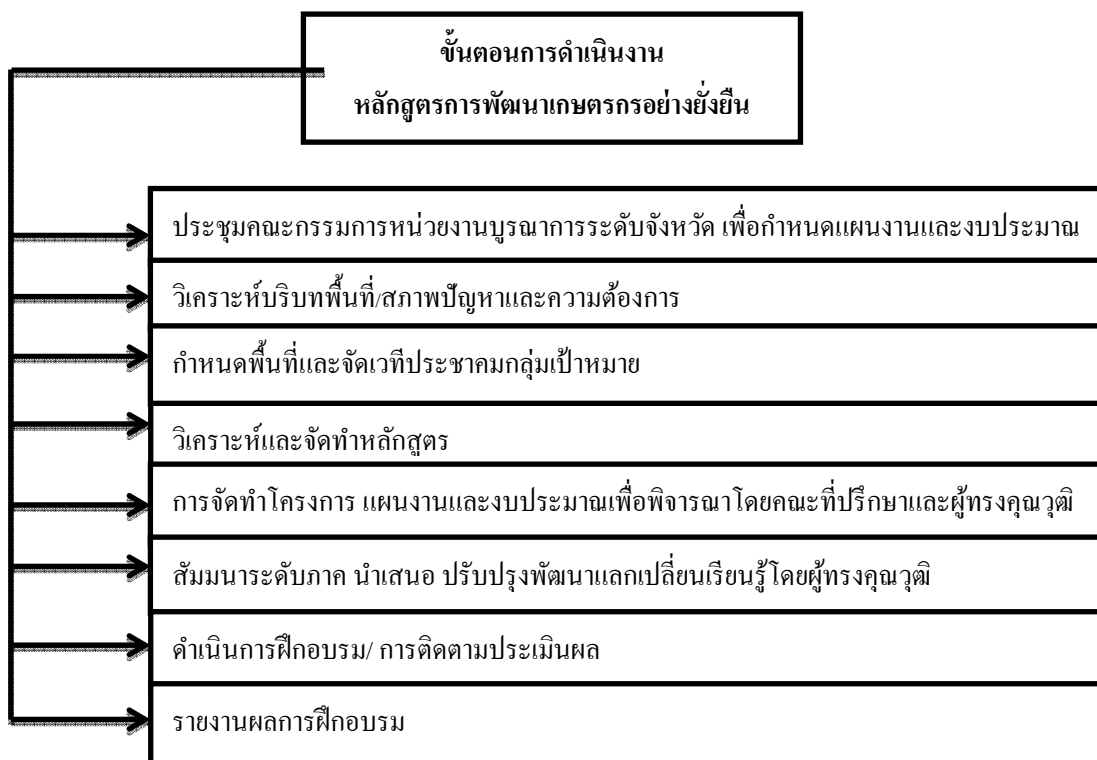
8. ปฏิบัติงานร่วมกับ หรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของ หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบหมาย

ขั้นตอนการทำโครงการของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก. ชลบุรี)

ขั้นตอนการดำเนินงาน

โครงการดำเนินงานหลักสูตรการพัฒนาเกษตรกรอย่างยั่งยืน

การดำเนินงานหลักสูตรการพัฒนาเกษตรกรอย่างยั่งยืนให้ความสำคัญกับเกษตรกรที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมอยู่ก่อนแล้วและมีความสนใจที่จะเข้ารับการฝึกอบรมระยะสั้น โดยเน้นการยกระดับอาชีพของตนเองที่ทำอยู่ให้มีประสิทธิภาพดีขึ้น ซึ่งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์คาดหวังว่าเกษตรกรไม่น้อยกว่า 4,000 รายต่อปี จะสามารถพัฒนาองค์ความรู้เพื่อการจัดการตนเอง เน้นไปที่กระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างความต้องการองค์ความรู้ของเกษตรกรอย่างแท้จริง การวิเคราะห์บริบทของพื้นที่จากข้อมูลเชิงพื้นที่ด้านอาชีพ ภูมิสังคม และเพื่อให้เกิดผลที่เป็นรูปธรรมในการพัฒนาให้เป็นรูปแบบที่ชัดเจนและสามารถนำไปใช้ในการทำงานของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบการจัดการฝึกอบรมหลังสูตรการพัฒนาเกษตรกรอย่างยั่งยืน จึงเกิดกระบวนการและรูปแบบที่เหมาะสมในการพัฒนาเกษตรกรอย่างยั่งยืน เป็นการสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยมีเจ้าหน้าที่สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดเป็นผู้รับผิดชอบหลัก มีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

ภาพที่ 2 ขั้นตอนการดำเนินงานหลักสูตรการพัฒนาเกษตรกรอย่างยั่งยืน

ชื่อโครงการ: จัดทำเวทีชุมชนเพื่อโครงการและแผนงานหลักสูตรการพัฒนาเกษตรกรอย่างยั่งยืนในเขตปฏิรูปที่ดินจังหวัดชลบุรี ปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ภายใต้โครงการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่

หน่วยงานรับผิดชอบ: สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดชลบุรี

หัวหน้าโครงการ/ คณะผู้ดำเนินการ: ปฏิรูปที่ดินจังหวัดชลบุรี/ เจ้าหน้าที่กลุ่มยุทธศาสตร์และการปฏิรูปที่ดิน

หลักการและเหตุผล ในหลักสูตรการพัฒนาเกษตรกรอย่างยั่งยืน นั้น สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ได้มีแผนดำเนินการในปีงบประมาณ 2558 โดยจัดการสัมมนาเชิงปฏิบัติการแนวทางการพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาเกษตรกรอย่างยั่งยืน ภายใต้โครงการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ เมื่อวันที่ 2-4 เดือน เมษายน พ.ศ. 2559 ณ โรงแรมสามสามพราน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจแนวนโยบายการพัฒนาอาชีพอย่างเป็นระบบ และแนวทางการบูรณาการความร่วมมือเพื่อพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาเกษตรกรอย่างยั่งยืนกระบวนการจัดทำเวทีชุมชนแบบมีส่วนร่วม รวมถึงการจัดทำโครงการ ฯ และแผนงานและงบประมาณปี พ.ศ. 2559 นั้น

ในการสัมมนา ฯ ดังกล่าวข้างต้น ได้แบ่งกลุ่มเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. จังหวัด และหน่วยความร่วมมือ เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์การฝึกอบรมหลักสูตรการพัฒนาเกษตรกรอย่างยั่งยืน มุ่งผลสัมฤทธิ์และวิธีการจัดทำเวทีชุมชนเพื่อจัดทำโครงการฯ แผนงานและงบประมาณการฝึกอบรมให้สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกรอย่างแท้จริงและเกิดประโยชน์ สูงสุด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อจัดทำแผนงานและงบประมาณโครงการ
2. เพื่อให้โครงการสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่กลุ่มเป้าหมาย

สถานที่ดำเนินการ

ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 5 ต.วัดสุวรรณ อ.วัดสุวรรณ อ.บ่อทอง จ.ชลบุรี

เป้าหมาย

เกษตรกรและบุตรหลานเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินจังหวัดชลบุรี ต.วัดสุวรรณ อ.บ่อทอง จ.ชลบุรี จำนวน 55 ราย ผู้นำในพื้นที่และศูนย์เรียนรู้เขตปฏิรูปที่ดินจังหวัดชลบุรี จำนวน 5 ราย รวมผู้เข้าร่วมโครงการจัดทำเวทีชุมชนทั้งสิ้น จำนวน 60 ราย

ระยะเวลาดำเนินการ: เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2558

วิธีการดำเนินการ

1. สำรวจกลุ่มเป้าหมายเกษตรกรและพื้นที่ดำเนินการ
2. ประสานติดต่อกู้ผู้นำในพื้นที่ตามกลุ่มเป้าหมาย
3. ประชุมกลุ่มย่อยหน่วยงานความร่วมมือ
4. ประสานติดต่อกู้หน่วยงานความร่วมมือ
5. กำหนดวัน/ เวลาจัดทำเวทีชุมชน และประสาน ส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
6. เสนอโครงการการจัดทำเวทีชุมชน ฯ
7. ดำเนินงานโครงการจัดทำเวทีชุมชน ฯ
8. สรุปผลเพื่อจัดทำโครงการหลักสูตรการพัฒนาเกษตรกรอย่างยั่งยืน
10. จัดทำโครงการหลักสูตรการพัฒนาเกษตรกรอย่างยั่งยืนและเสนอโครงการ

หน่วยสนับสนุน

1. สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.)
2. สำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี (สพท.)

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. กลุ่มเกษตรกรเป้าหมายได้รับการเรียนรู้ร่วมกัน การบริหารจัดการกลุ่ม
2. กลุ่มเกษตรกรได้รับการส่งเสริมทักษะและพัฒนาอาชีพ เรียนรู้เข้าใจถึงหลักสูตรการพัฒนาเกษตรกรอย่างยั่งยืน
3. กลุ่มเกษตรกรเป้าหมายมีการพัฒนาระดับศักยภาพ มีรายได้เพิ่มขึ้นและเป็นกลุ่มเกษตรกรตัวอย่าง

การติดตามประเมินผล/ ตัวชี้วัด ติดตามเกษตรกรผู้เข้าร่วม โครงการเป็นรายบุคคล/ ลังเกต/ สัมภาษณ์/ ประเมิน

ขั้นตอนการดำเนินงาน

โครงสร้างภาคการเกษตรและสหกรณ์จากอดีตสู่ปัจจุบัน วิวัฒนาการการผลิตการเกษตรของประเทศไทย ตั้งแต่ช่วงแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2502 เป็นต้นมาเป็นการขยายตัวโดยเน้นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและแรงงานเป็นปัจจัยหลัก ในอดีตการเพิ่มผลผลิตจึงมาจากการขยายและบุกเบิกพื้นที่ใหม่ และการส่งออกที่พึ่งพาต้นทุนจากธรรมชาติ และส่งผลให้มีนโยบายปรับเปลี่ยนโครงสร้างการผลิตภาคการเกษตรไปสู่การเพิ่มผลผลิตต่อหน่วยแทนการขยายพื้นที่ แต่ในสถานการณ์ปัจจุบัน พบว่า 1) ที่ดินเหมาะสมต่อการทำการเกษตรนั้นมีเพียงร้อยละ 53.0 ของพื้นที่ประเทศทั้งหมด 2) พื้นที่ทำเกษตรที่มีอยู่กว่าร้อยละ 64.00 เป็นที่ดินกรรมสิทธิ์ของเกษตรกร ที่เหลืออีกร้อยละ 46.0 เป็นที่ดินของรัฐ 3) ประสิทธิภาพการใช้ที่ดินเฉลี่ย

ทั้งประเทศเพิ่มสูงไม่มาก และในด้านของแรงงานภาคการเกษตรพบว่าประชากรภาคการเกษตรส่วนใหญ่มีการศึกษาจบในระดับภาคบังคับประมาณ ร้อยละ 74.0 รูปแบบการผลิตทางการเกษตรที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน จึงยังคงไม่พ้นรูปแบบเดิมที่ให้ความสำคัญกับที่ดินและแรงงานมากกว่า การยกระดับด้วยการการใช้องค์ความรู้ อย่างรัยก็ตาม ข้อจำกัดด้านการใช้ทรัพยากรที่ดินและโครงสร้างแรงงานภาคการเกษตรที่กำลังลดน้อยลงอย่างต่อเนื่องในปัจจุบัน อาจส่งผลกระทบต่อโดยตรงต่อความสามารถในการผลิตและแข่งขันของภาคเกษตรไทยและความมั่นคงทางอาหาร แม้ว่าปัจจุบันหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจะดำเนินการแก้ แต่ปัญหาในภาคเกษตรส่วนหนึ่ง คือ เกษตรกรมีอายุสูงและขาดความรู้ในอาชีพเกษตรกรรมตามยุคสมัย ขาดการเป็นผู้บริหารจัดการ ความเสี่ยงในการผลิตของตนเองเมื่อเกิดปัญหาด้านการเกษตรขาดทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ไขปัญหาที่ถูกจุดทำให้ผลผลิตตกต่ำและมีต้นทุนในการผลิตสูงขึ้นเรื่อย ๆ ส่งผลให้ตลาดแคลนทุนทรัพย์เกิดหนี้สินครัวเรือนขึ้น ทำให้เป็นปัญหาภาครัฐต่อไป

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น เพื่อเป็นการช่วยเหลือเกษตรกรในด้านการลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรให้กับเกษตรกร ส.ป.ก. ชลบุรี เล็งเห็นว่าควรแก้ไขปัญหาในพื้นที่ที่เป็นที่ทำกินเป็นที่ก่อกำเนิดพืชพรรณให้เจริญงอกงาม ให้กลับมามีคุณภาพที่สมบูรณ์ เหมาะแก่การทำเกษตร ลดการใช้ปุ๋ยเคมีซึ่งเป็นตัวเพิ่มต้นทุนในการผลิต และยังช่วยรักษาสภาพผืนดิน โดยต้องเริ่มจากให้เกษตรกรมีทักษะรู้จักวิเคราะห์สภาพดินของตนเองรู้ขั้นตอนกระบวนการในการเก็บตัวอย่างดินและรู้จักการแก้ปัญหาสภาพของดินแต่ละประเภทและสุดท้ายรู้จักการปรับปรุงบำรุงดินในลักษณะประหยัดต้นทุนและช่วยรักษาสภาพแวดล้อมให้เกิดระบบนิเวศที่เหมาะสมแก่การทำเกษตรอย่างยั่งยืน

ชื่อโครงการ: โครงการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในเขตปฏิรูปที่ดินจังหวัดชลบุรี ปีงบประมาณ พ.ศ. 2558

หน่วยงานรับผิดชอบ: สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดชลบุรี

หัวหน้าโครงการ/ คณะผู้ดำเนินการ: ปฏิรูปที่ดินจังหวัดชลบุรี/ เจ้าหน้าที่กลุ่มยุทธศาสตร์ และการปฏิรูปที่ดิน

หน่วยงานสนับสนุน: สถานีพัฒนาที่ดินชลบุรี

หลักการและเหตุผล

ด้วยสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ได้กำหนดแผนงาน โครงการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝก อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ประจำปีงบประมาณ 2558 โดยได้ขอรับการสนับสนุนพันธุ์หญ้าแฝกจากกรมพัฒนาที่ดิน จำนวน 3,733,400 กล้า ซึ่ง ส.ป.ก. ได้จัดทำแผนงานให้สำนักงานปฏิรูปที่ดินจังหวัดดำเนินงานตามแผนงานที่ได้รับจัดสรร พร้อมทั้งให้

ประสานขอรับการสนับสนุนกล้าหญ้าแฝกโดยติดต่อกับสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดในพื้นที่
ดำเนินการ และดำเนินการจัดกิจกรรมตามแผนงานโครงการต่อไป

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดชลบุรี (ส.ป.ก. ชลบุรี) ได้รับแผนงานให้ดำเนินงานตาม
โครงการดังกล่าวข้างต้น จำนวน 5,000 กล้า โดย ส.ป.ก. ชลบุรี มีแผนงานการจัดกิจกรรมในเขต
ปฏิรูปที่ดินจังหวัดชลบุรีภายใต้ชื่อ “โครงการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจาก
พระราชดำริในเขตปฏิรูปที่ดินจังหวัดชลบุรี ปีงบประมาณ พ.ศ. 2558” ซึ่งกำหนดวางแผนการ
ดำเนินโครงการในช่วงฤดูฝน ซึ่งเหมาะกับการเจริญเติบโตของพืชพรรณนานาชนิด ทั้งนี้เพื่อผลให้
การดำเนินงานโครงการ เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างสูงสุด เป็นการสนองงานใน
โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และยังให้เกิดผลกับเกษตรกรในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินจังหวัด
ชลบุรี ได้ทักษะการเรียนรู้การใช้ประโยชน์จากหญ้าแฝก และช่วยขยายพันธุ์กล้าหญ้าแฝก พร้อมให้
เกษตรกร ฯ ได้รับคำแนะนำในการปลูกดูแลและรักษาหญ้าแฝก และอาจส่งผลช่วยในการอนุรักษ์
ดินและน้ำได้ ช่วยฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้เกษตรกรเรียนรู้การใช้หญ้าแฝก
2. เพื่อให้เกษตรกรมีความรู้เรื่องประโยชน์จากหญ้าแฝก

สถานที่ดำเนินการ บริเวณรอบพื้นที่ขอบอ่างเก็บน้ำสาธารณะประโยชน์ บ้านขุนชำนาญ
หมู่ที่ 2 ตำบลเกษตรสุวรรณ อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี

เป้าหมาย เกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินจังหวัดชลบุรี ตำบลเกษตรสุวรรณ อำเภอบ่อทอง
จำนวน 25 ราย

ระยะเวลาดำเนินการ: ระหว่างเดือน มกราคม-กันยายน พ.ศ. 2558

แผนการปฏิบัติงาน โครงการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจาก
พระราชดำริในเขตปฏิรูปที่ดินจังหวัดชลบุรี ปีงบประมาณ 2558

ตารางที่ 3 ระยะเวลาดำเนินการระหว่างเดือน มกราคม-กันยายน 2558

กิจกรรม	ม.ค.-มี.ค.	เม.ย.-มิ.ย.	ก.ค.-ก.ย.
ประสานกลุ่มเป้าหมายและผู้นำชุมชน	-		
ประสานสถานีพัฒนาที่ดินชลบุรี		-	
ดำเนินกิจกรรมโครงการ			-
ติดตามประเมินผล			-

วิธีการดำเนินการ

1. สํารวจกลุ่มเป้าหมายเกษตรกรและพื้นที่ดำเนินการ
2. ประสานติดต่อผู้นำในพื้นที่ตามกลุ่มเป้าหมาย
3. ประชุมกลุ่มย่อยหน่วยงานความร่วมมือ
4. ประสานติดต่อหน่วยงานความร่วมมือ
5. กำหนดวัน/ เวลาจัดทำเวทีชุมชน และประสาน ส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
6. เสนอโครงการการจัดทำเวทีชุมชน ฯ
7. จัดทำโครงการและดำเนินงานโครงการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอัน

เนื่องมาจากพระราชดำริในเขตปฏิรูปที่ดินจังหวัดชลบุรี ปีงบประมาณ พ.ศ. 2558

8. สรุปผลเพื่อจัดทำโครงการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริในเขตปฏิรูปที่ดินจังหวัดชลบุรี ปีงบประมาณ พ.ศ. 2558

หน่วยสนับสนุน

1. สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.)
2. สำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี (สพท.)

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. กลุ่มเกษตรกรเป้าหมายได้รับการเรียนรู้ร่วมกัน การบริหารจัดการกลุ่ม
2. กลุ่มเกษตรกรได้รับการส่งเสริมทักษะและพัฒนาอาชีพ เรียนรู้เข้าใจถึงหลักสูตรการพัฒนาเกษตรกรอย่างยั่งยืน
3. กลุ่มเกษตรกรเป้าหมายมีการพัฒนาระดับศักยภาพ มีรายได้เพิ่มขึ้นและเป็นกลุ่มเกษตรกรตัวอย่าง

การติดตามประเมินผล/ ตัวชี้วัด ติดตามเกษตรกรผู้เข้าร่วม โครงการเป็นรายบุคคล/ สังเกต/ สัมภาษณ์/ ประเมิน

ชื่อโครงการ: โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตร “นวัตกรรมการลดต้นทุนการผลิตข้าวอย่างมีประสิทธิภาพโดยใช้เครื่องหยอดข้าวแบบนาตาม” ภายใต้โครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart farmer) ในเขตปฏิรูปที่ดินจังหวัดชลบุรีปีงบประมาณ พ.ศ. 2559

หน่วยงานรับผิดชอบ: สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดชลบุรี

หัวหน้าโครงการ/ คณะผู้ดำเนินการ: ปฏิรูปที่ดินจังหวัดชลบุรี/ เจ้าหน้าที่กลุ่มยุทธศาสตร์และการปฏิรูปที่ดิน

หลักการและเหตุผล

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดชลบุรี (ส.ป.ก. ชลบุรี) มีแผนการดำเนินงาน โครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart farmer) ในเขตปฏิรูปที่ดินจังหวัดชลบุรี ปีงบประมาณ 2559 เกษตรกรจำนวน 35 ราย ใน 1 กลุ่มเป้าหมาย คือกลุ่มชาวอินทรีย์บ้านคลองตาเพชร ตำบลพลวงทอง อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี ให้ได้รับการพัฒนาและยกระดับศักยภาพเป็นกลุ่มเกษตรกรตัวอย่าง และสามารถพัฒนาเป็นเกษตรกรปราดเปรื่องในอนาคต โดยมุ่งเน้นกระบวนการกลุ่มกลไกการขับเคลื่อนงานและสามารถขยายผลการดำเนินงานได้อย่างรวดเร็ว พัฒนาทักษะองค์ความรู้ การเพิ่มผลผลิต มูลค่าผลผลิต เพื่อลดต้นทุนการผลิตเพิ่มรายได้ และก้าวสู่การผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยต่อผู้บริโภค ซึ่งในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินจังหวัดชลบุรี ตำบลพลวงทอง อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี มีเกษตรกรกลุ่มผู้ปลูกชาวอินทรีย์บ้านคลองตาเพชร ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพพร้อมในการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ หากแต่ขาดองค์ความรู้ในเรื่องการพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ ในการลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มผลผลิต ที่จะพัฒนาสู่มาตรฐานสินค้าเกษตรที่ดีของตนเองและกลุ่มสมาชิก ส.ป.ก. ชลบุรีจึงดำเนินการจัดทำโครงการ “นวัตกรรมการลดต้นทุนการผลิตข้าวอย่างมีประสิทธิภาพโดยใช้เครื่องหยอดข้าวแบบนาตาม” ภายใต้โครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart farmer) ในเขตปฏิรูปที่ดินจังหวัดชลบุรีปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 เพื่อสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ องค์ความรู้ การลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มผลผลิต พัฒนาสู่มาตรฐานสินค้าเกษตรให้ปลอดภัยต่อผู้บริโภค อันจะเป็นการเพิ่มรายได้ และเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนงานพัฒนาคุณภาพชีวิตให้แก่เกษตรกรได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันกับการบริหารจัดการกลุ่ม
2. เพื่อส่งเสริมทักษะและพัฒนาอาชีพเกษตรกรกรรม เรียนรู้เข้าใจถึงการประยุกต์ใช้นวัตกรรมใหม่ในการลดต้นทุนด้านการผลิตและเพิ่มผลผลิต โดยใช้เครื่องหยอดข้าวแบบนาตาม
3. เพื่อให้เกษตรกรได้รับการพัฒนาระดับศักยภาพ มีรายได้เพิ่มขึ้นและเป็นกลุ่มเกษตรกรตัวอย่างปราดเปรื่องในชุมชนได้

สถานที่ดำเนินการ: พื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินตำบลพลวงทอง อำเภอบ่อทอง จำนวน 35 ราย

เป้าหมาย: เกษตรกรกลุ่มผู้ปลูกชาวอินทรีย์ บ้านคลองตาเพชร ตำบลพลวงทอง อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี จำนวน 35 ราย

ระยะเวลาดำเนินการ

1. ระยะเวลาการดำเนินการรวมเตรียมความพร้อมโครงการ ฯ รวม 9 เดือน
2. ระหว่างเดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2558-สิงหาคม พ.ศ. 2559

ตารางที่ 4 ระยะเวลาดำเนินการระหว่างเดือน พฤศจิกายน 2558-สิงหาคม 2559

กิจกรรม	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.
	58	58	59	59	59	59	59	59	59	59
ทำการคัดเลือกพื้นที่ และผู้นำ เกษตรกรกลุ่มเป้าหมายเพื่อ รวบรวมข้อมูลความต้องการ แนวทางการดำเนินงาน เบื้องต้น		↔								
เขียนโครงการเสนอขออนุมัติ ผู้ว่าราชการจังหวัด และ ดำเนินงานโครงการตามที่ ได้รับจัดสรรงบประมาณ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559		↔								
ประสานงานผู้นำกลุ่ม และนัด หมายเกษตรกรเพื่อจัดทำเวที ชุมชนก่อนเข้าร่วมโครงการ		↔								

วิธีการดำเนินการ: คัดเลือกพื้นที่และผู้นำเกษตรกรที่ปลูกข้าวในเขตปฏิรูปที่ดิน

ตำบลพลวงทอง อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี จำนวน 35 ราย

1. จัดทำเวทีชุมชน และประสาน ส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาแนวทางร่วมกันในการ
ลดต้นทุนการผลิตข้าว

2. ดำเนินการจัดฝึกอบรมโครงการ

3. การลดต้นทุนข้าวด้วยนวัตกรรม เครื่องหยอดข้าวแบบนาถม

4. ฝึกปฏิบัติ และสาธิตการใช้เครื่องหยอดข้าวแบบนาถม

5. สนับสนุนปัจจัยการผลิต วัสดุอุปกรณ์เครื่องหยอดเมล็ดข้าวแบบนาถม

หน่วยสนับสนุน

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.)

สำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี (สพท.)

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. กลุ่มเกษตรกรเป้าหมายได้รับการเรียนรู้ร่วมกัน การบริหารจัดการกลุ่ม

2. กลุ่มเกษตรกรได้รับการส่งเสริมทักษะและพัฒนาอาชีพ เรียนรู้เข้าใจถึงการ

ประยุกต์ใช้นวัตกรรมใหม่ ๆ ในการลดต้นทุนด้านการผลิตและเพิ่มผลผลิต

3. กลุ่มเกษตรกรเป้าหมายมีการพัฒนายกระดับศักยภาพ มีรายได้เพิ่มขึ้นและเป็นกลุ่ม
เกษตรกรตัวอย่างปราดเปรื่องในชุมชนได้

การติดตามประเมินผล/ ตัวชี้วัด ติดตามเกษตรกรผู้เข้าร่วม โครงการเป็นรายบุคคล/
สังเกต/ สัมภาษณ์/ ประเมิน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พิสุทธิ์ ดันติเศรษฐ (2542) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการนำความรู้จากการฝึกอบรม
หลักสูตรการบัญชีเกษตรผสมผสานไปปฏิบัติของเกษตรกรในหมู่บ้านรอบศูนย์ศึกษาการพัฒนา
เขาหินซ้อน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา การวิจัยครั้งนี้
มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการนำความรู้จากการฝึกอบรมหลักสูตรการบัญชี เกษตรผสมผสานไป
ปฏิบัติ ของเกษตรกรในหมู่บ้านรอบศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อน อันเนื่องมาจาก พระราชดำริ
อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ เกษตรกรในหมู่บ้านรอบ
ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรการบัญชี
เกษตรผสมผสาน รุ่นที่ 1 จำนวน 54 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ และวิเคราะห์
ข้อมูลทางสถิติ โดยใช้ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และไคสแควร์ ผลการวิจัย
พบว่า หลังผ่านการฝึกอบรมเกษตรกรมากกว่าครึ่งหนึ่ง มีการทำบัญชีเพิ่มขึ้น และนำความรู้ที่ได้รับ
ไปปฏิบัติในการประกอบอาชีพ และปรับใช้ในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ พบว่า เกษตรกรที่มีเพศ
อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และการเป็นสมาชิกกลุ่มสถาบันการเกษตร ไม่แตกต่างกัน นำความรู้
ด้านการบัญชีเกษตรผสมผสานไปปฏิบัติในการประกอบอาชีพไม่แตกต่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ระดับ .05

ชลัยรัตน์ เพชรรัตน์ (2544) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วม
โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยการเก็บข้อมูลจาก
กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 ราย ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้ให้ข้อมูล 3 ใน 4 เป็นเพศชาย มีอายุ
เฉลี่ย 51.66 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้น (ป.4) หรือต่ำกว่า สามารถอ่านออก
เขียนได้ คิดเป็นร้อยละ 63.0 สถานภาพในครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นหัวหน้าครอบครัว คิดเป็น
ร้อยละ 80.0 ส่วนใหญ่ทำนาเป็นอาชีพหลัก สำหรับรายได้ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีรายได้
เฉลี่ย 57,264.58 บาท/ ราย/ ปี เกษตรกรที่ไม่เข้าร่วมโครงการมีรายได้เฉลี่ย 84,440.68 บาท/ ราย/ ปี
ด้านการติดต่อพบปะกับผู้นำท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่ของรัฐ มากกว่าเกษตรกรที่ไม่เข้าร่วมโครงการ
เฉลี่ย 14.4 ครั้ง/ ปี และ 8.7 ครั้ง/ ปี เปรียบเทียบกับ 6 ครั้ง/ ปีและ 2.75 ครั้ง/ ปี ตามลำดับ ด้านพื้นที่
ทำการเกษตร เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 14.45 ไร่ สำหรับกิจกรรมการ
ใช้พื้นที่ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ มีอัตราส่วนในการใช้พื้นที่ การทำนา:
ทำสวนหรือทำไร่: ขุดสระน้ำ: ที่อยู่อาศัย คือ 43.77%: 33.11%: 18.30%: 4.80% ส่วนเกษตรกร

ที่ไม่เข้าร่วมโครงการมีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 21.68 ไร่ กิจกรรมการใช้พื้นที่ส่วนใหญ่ทำนา ด้านจำนวนแรงงานในครัวเรือน เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.62 คน เกษตรกรที่ไม่เข้าร่วมโครงการมีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.3 คน ด้านแหล่งน้ำที่ใช้ในการทำการเกษตร เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีแหล่งน้ำเพียงพอคิดเป็นร้อยละ 80.0 ในขณะที่เกษตรกรที่ไม่เข้าร่วมโครงการมีแหล่งน้ำเพียงพอสำหรับทำการเกษตรคิดเป็นร้อยละ 50.0 จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ คือ อายุการติดต่อพบกับผู้นำท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่ของรัฐ พื้นที่ทำการเกษตร จำนวนแหล่งข่าวสาร การเข้าร่วมประชุม การได้รับการฝึกอบรม การได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ของโครงการ การชมนิทรรศการ การรับชมวีดิทัศน์ การได้รับการบริการชุดสระน้ำจากทางราชการ การเป็นสมาชิกสหกรณ์ร้านค้า เกษตร และด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่

เมตตา เขยสมบัติ, วิโรจ อัมพิทักษ์ และสิทธิชัย เกษตรเกษม (2544) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของแม่บ้านเกษตรกรเขตพื้นที่ตำบลโพธิ์ไพศาล อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร โดยการเก็บข้อมูลของแม่บ้านเกษตรกรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลโพธิ์ไพศาล อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร รวม 149 คน ที่ได้จากการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีแบบง่าย ผลการวิจัยพบว่า สถานการณ์ประกอบกิจกรรมการพัฒนาชุมชนตามแผน ฯ (พ.ศ. 2540-2544) ของกรมการพัฒนาชุมชนที่แม่บ้านในพื้นที่ศึกษาทำมากที่สุด คือ กิจกรรมพัฒนาเยาวชน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาเยาวชนนั้น พบว่า ทุกกิจกรรมของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ได้เข้าร่วมประกอบกิจกรรมดังกล่าวทุกกิจกรรม ปัญหาในการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาชุมชนที่พบมากที่สุด คือ ความไม่ต่อเนื่องของโครงการพัฒนาชุมชนที่ได้จัดทำในท้องถิ่น โครงการพัฒนาชุมชนตามที่มีผู้ระบุว่าต้องการมากที่สุดเกินครึ่งของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา คือ งานพัฒนาและส่งเสริมอาชีพในรูปอาชีพเสริมหลังทำนา ทฤษฎีศาสตร์หลักและยุทธศาสตร์ย่อยตามแผนพัฒนาสตรีระยะยาว (พ.ศ. 2534-2554) ถูกระบุว่าต้องการให้นำมาปฏิบัติในชุมชน ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า แม่บ้านเกษตรกรที่มีจำนวนพื้นที่ถือครองและการเป็นสมาชิกกลุ่มแตกต่างกัน จะมีความแตกต่างกัน ในการมีส่วนร่วมประเมินผลการพัฒนาชุมชน ที่ระดับนัยสำคัญ .05 และที่ระดับนัยสำคัญ .01 ผู้ที่มีรายได้แตกต่างกัน จะมีส่วนร่วมในการประเมินผลแตกต่างกันการเป็นสมาชิกกลุ่มที่แตกต่างกันในการมีส่วนร่วมคิดและร่วมตัดสินใจพัฒนาชุมชน นอกจากนี้ที่ระดับนัยสำคัญ .001 พบว่า ผู้ที่มีตำแหน่งทางสังคมแตกต่างกันจะแตกต่างกันทั้งในเรื่องของการมีส่วนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมประเมินผลพัฒนาชุมชน ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้มีดังนี้ 1) ควรให้มีการสนับสนุนงานพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ ในลักษณะอาชีพเสริมหลังการทำงานจนสามารถผลิตสินค้าประจำท้องถิ่นได้ในลักษณะของ One village one product (OVOP) ตามศักยภาพที่มีอยู่ 2) ควรมีการส่งเสริมอาชีพ

การเกษตรแบบผสมผสานเพื่อเป็นแหล่งอาหารและเครื่องอุปโภคบริโภคในครัวเรือนเสริมจากอาชีพหลัก 3) ส่งเสริมความเป็นไปได้ในการถือครองที่ดินเพื่อให้เกิดความมั่นใจในการพัฒนาการประกอบอาชีพ 4) กิจกรรมและยุทธศาสตร์การพัฒนาสตรีตามแผนพัฒนาสตรีระยะยาวทุกด้านนั้นควรมีการดำเนินการและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ 5) การคัดเลือกแม่บ้านเกษตรกรสำหรับโครงการนำร่องควรพิจารณาถึงจำนวนตำแหน่งทางสังคมเป็นเรื่องสำคัญอันดับแรก รองลงมา คือการเป็นสมาชิกกลุ่มและจำนวนรายได้ของครัวเรือนแม่บ้านเกษตรกร ตามลำดับ

สรศักดิ์ จันทร์สว่าง (2545) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของราษฎรในการอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาการมีส่วนร่วมของราษฎรในการอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี และหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม กับการมีส่วนร่วมของราษฎรในการอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านวังกะ การศึกษาได้เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการสัมภาษณ์ราษฎรบ้านวังกะ หมู่ที่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 290 ครัวเรือน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบหาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม โดยใช้วิธีไคสแควร์ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผลการศึกษาพบว่า ราษฎรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 33.15 ปี มีระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษา มีสถานภาพการสมรสและอยู่ด้วยกัน มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.57 คน นับถือศาสนาพุทธ ส่วนใหญ่มีเชื้อสายมอญ มีระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐานเฉลี่ย 19.18 ปี มีอาชีพรับจ้างเป็นอาชีพหลัก รายได้ของครัวเรือนเฉลี่ยต่อปี เท่ากับ 52,273.79 บาท มีรายจ่ายเฉลี่ยต่อปีเท่ากับ 41,063.10 บาท ส่วนใหญ่ตั้งบ้านเรือนอยู่ในพื้นที่ป่าชุมชน และมีความศรัทธาและความเชื่อมั่นในบทบาทพระสงฆ์ ส่วนปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม ที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของราษฎรในการอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านวังกะ ได้แก่ เชื้อชาติ ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และศรัทธาและความเชื่อมั่นในบทบาทพระสงฆ์

ชุมพล เหมหงษา (2546) ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพพื้นที่เขานางพันธุรัต อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตำบลเขาใหญ่ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 257 ครัวเรือน ผลการศึกษาพบว่า อายุ การศึกษา ความเชื่อถือในกิจกรรมของผู้นำ และความคาดหวังว่าจะได้รับประโยชน์ เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการนี้ ส่วนเพศอาชีพ ระดับรายได้ จำนวน แหล่งเงินทุน แรงงานในครัวเรือน ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน การได้รับข่าวสาร การเป็นสมาชิกกลุ่ม และความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เป็นปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์

กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพพื้นที่เขานางพันธุรัต อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ปรารมภ์ ยามะวิมุติ (2541, หน้า 23) ศึกษาการมีส่วนร่วมในกิจกรรมแปรรูปผลผลิต เกษตรของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในจังหวัดยะลา พบว่า รายได้สูงมีผลต่อการมีส่วนร่วมคิด และรวมประเมินผล เจตคติสูงมีผลต่อการมีส่วนร่วมตัดสินใจและรวมรับประโยชน์ เจตคติต่อ เจ้าพนักงานเคหกิจเกษตรมีผลต่อการมีส่วนร่วมปฏิบัติและรับผลประโยชน์ ส่วนอายุ รายได้ จำนวนปีที่ศึกษาในโรงเรียน ความรู้ด้านการแปรรูป ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมมากที่สุดคือเวลาว่าง

สมเดช บุญประจักษ์ (2551) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชาวนชนบทผู้ยากจนใน โครงการพัฒนาชนบทใน ตำบลเพี้ยราม และตำบลกาเกาะบุรี อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ พบว่า ประชาชน มีส่วนร่วมในขั้นตอนการปฏิบัติงานตามโครงการพัฒนามากที่สุด แต่มีส่วนร่วมในขั้นตอนการ ติดตามประเมินผลในระดับมาก และในขั้นตอนการร่วมวางแผนและ โครงการพัฒนาหมู่บ้านและ ตำบล ผู้เข้ามามีส่วนร่วมส่วนใหญ่จะเป็นประชาชนผู้มีรายได้ต่อก่อนข้างสูง และมีสถานะเป็น ผู้นำท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ แต่ขณะที่ขั้นตอนการร่วมคิดวิเคราะห์ปัญหา การร่วมปฏิบัติงานและ การติดตามประเมินผลผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุดจะเป็นราษฎร และในขั้นตอนการคิดวิเคราะห์ ปัญหาประชาชนชนบทยากจนจะเข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุด และพบว่าผู้มีส่วนร่วมในระดับ มากที่สุดในทุกขั้นตอนจะเป็นชาย

สถาพร สมศักดิ์ (2541) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการนำร่องปลูกป่า พัฒนาชุมชน มูลนิธิ “วันพฤหัสบดีเฉลิมพระเกียรติ ร.9” อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน พบว่า ประชาชน มีส่วนร่วมในการปลูกต้นไม้มากที่สุดและประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดขนาดอายุพันธุ์ไม้ น้อยที่สุด อย่างไรก็ตามในภาพรวมของประชาชนยังมีส่วนร่วมในโครงการ ฯ น้อยอยู่และยังพบว่า อายุระดับการศึกษา ตำแหน่งทางสังคม รายได้ครัวเรือน ประสบการณ์ในการฝึกอบรม พื้นที่ถือครอง และการติดต่อเจ้าหน้าที่ที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการ นำร่องปลูกป่าพัฒนาชุมชน

วัลลภ เสือดี (2552) ได้ศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของราษฎรในโครงการปรับปรุง ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าห้วยทับเสลา-ห้วยคอกควาย อำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี พบว่า ปัจจัยที่มี ผลผลิตต่อการมีส่วนร่วมของราษฎรในโครงการประกอบด้วย เพศ อายุ ตำแหน่งทางสังคมและ สถานภาพในครอบครัว มีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมกิจกรรมของโครงการ สำหรับปัจจัยด้าน การศึกษา อาชีพ และรายได้

ตารางที่ 5 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานกับตัวแปรต้น (การมีส่วนร่วม)

ชื่อ-นามสกุล	พ.ศ.	ตัวแปรต้น										
		เพศ	อายุ	ระดับการศึกษา	รายได้ต่อเดือน	สถานภาพ	การเป็นสมาชิกกลุ่ม	พื้นที่ถือครอง	ตำแหน่งทางสังคม	การเข้าฝึกอบรม	ความรู้ผลด้านแปรรูป	ประเมินผล
เกียรติเกษตร กาญจพิสุทธิ	2551	/	/	/	/	-	/	-	x	/	x	-
ชลัยรัตน์ เพชรรัตน์	2552	/	/	/	/	/	/	/	/	/	-	x
เมตตา เขยสมบัติ	2551	-	-	-	/	-	/	/	/	x	/	/
สุรศักดิ์ สีนุระเวช	2550	/	/	/	/	/	-	x	-	-	x	-
ชุมพล เหมหงษา	2550	/	/	/	/	-	/	x	-	x	-	-
ปรารมภ์ ชามะวิมุติ	2541	-	/	/	/	-	/	-	x	x	/	/
สมเดช บุญประจักษ์	2551	/	-	-	/	-	x	-	/	-	x	/
สถาพร สมศักดิ์	2551	-	/	/	/	-	x	/	/	/	-	-
วัลลภ กันทรัพย์	2552	/	/	/	/	/	-	x	/	-	x	-

(/ = ขอมรับสมมติฐาน) (X = ปฏิเสธสมมติฐาน) (- = (เล่นนั้น) ไม่ได้ศึกษา)

จากตารางทบทวนตัวแปรต้น พบว่า เพศ, อายุ, ระดับการศึกษา, รายได้ต่อเดือน, สถานภาพ, การเป็นสมาชิกกลุ่ม, พื้นที่ถือครอง, ตำแหน่งทางสังคม, การเข้าฝึกอบรม, ความรู้ผลิดด้านแปรรูปประเมินผล ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้นำมาเป็นแนวทางในการการตั้งสมมติฐาน โดยเลือกจากตัวแปรต้นที่ได้รับความนิยมสูงสุดจากการทบทวนวรรณกรรม คือ รายได้ต่อเดือน, เพศ, อายุ, ระดับการศึกษา

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องศึกษา “การมีส่วนร่วมใน โครงการพัฒนาเกษตรกรรมของประชาชนในพื้นที่ เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี” เป็นวิจัยเชิงปริมาณ โดยจะพิจารณา หัวข้อเกี่ยวกับการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้การวิจัยในครั้งนี้ คือ เกษตรกรซึ่งเข้าร่วม โครงการพัฒนาเกษตรกรรมและ ขึ้นทะเบียนเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก. ชลบุรี) ในเขตอำเภอบ่อทอง จังหวัด ชลบุรี ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ เกษตรกรซึ่งเข้าร่วม โครงการพัฒนาเกษตรกรรม และขึ้นทะเบียนเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก. ชลบุรี) ในเขตอำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป คำนวณกลุ่มตัวอย่างโดยใช้โปรแกรม G Power Analysis โดยกำหนดความเชื่อมั่นระดับนัยสำคัญที่ .05 มีอำนาจการทดสอบ (Power) เท่ากับ .95 และขนาดความสัมพันธ์ของตัวแปร (Effect size) เท่ากับ 0.25 ตัวแปรมีจำนวน 4 กลุ่ม แทนค่าใน โปรแกรมได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 287 คน

การสุ่มตัวอย่าง เกษตรกรซึ่งเข้าร่วม โครงการพัฒนาเกษตรกรรมและขึ้นทะเบียนเกษตรกร ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก. ชลบุรี) ในเขตอำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี เลือกตัวอย่าง แบบเจาะจง (Purposive selection) โดยเก็บข้อมูลจากการจัดทำเวทีประชาคมในตำบลพลวงทอง และตำบลวัดสุวรรณ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาโดยวิจัยจาก ทฤษฎี เอกสาร สิ่งพิมพ์ เอกสารทางวิชาการ แนวคิดต่าง ๆ ตลอดจนผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามที่เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบ แบบสอบถาม จำนวน 9 ข้อ เป็นคำถามชนิดปลายปิดแบบเลือกตอบ ประกอบด้วย

1. เพศ
2. อายุ
3. ระดับการศึกษา
4. รายได้ต่อเดือน
5. สถานภาพสมรส
6. การเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร
7. แหล่งเงินทุนสนับสนุน
8. แนวทางการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับโครงการ ส.ป.ก. ชลบุรี

ส่วนที่ 2 การมีส่วนร่วมของเกษตรกรทั้ง 3 โครงการ เป็นแบบคำถามแบบปลายปิดแบบเลือกตอบแบ่งเป็น 2 ตัวเลือก ได้แก่ เข้าร่วมกับไม่เข้าร่วม มีทั้งหมด 3 โครงการ จำนวน โครงการละ 13 ข้อ แบ่งได้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	4 ข้อ
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	2 ข้อ
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	4 ข้อ
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	3 ข้อ

ส่วนที่ 3 การจัดทำโครงการในครั้งหน้าจะเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน 1 ข้อ

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

แบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในเรื่องการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาเกษตรกรของประชาชนในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมจังหวัดชลบุรีจากนั้นนำมา กำหนดกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย กำหนดนิยาม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับเกษตรต่อโครงการทั้ง 3 และความรู้เกี่ยวกับโครงการทั้ง 3 และตรวจสอบเนื้อหาของแบบสอบถามว่าครอบคลุมวัตถุประสงค์หรือไม่จากนั้นนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความครอบคลุมประเด็นที่ศึกษาความสอดคล้องของข้อคำถามกับบริบทของเกษตรกรในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก. ชลบุรี) ตลอดจนความถูกต้องของภาษาที่ใช้แล้วนำมาปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

3. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้แก่

3.1 นางจงลักษณ์ ธนาบุรุษวังศ์ (นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ)

3.2 นางสาวเกวลิน โสมกระโทก (นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ)

3.3 ว่าที่ร้อยตรีพิชัย โสสุทธิ (นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ)

4. นำแบบสอบถามที่ได้ไปทดลองใช้ (Try out) ใช้กับเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม จังหวัดชลบุรี จำนวน 30 ชุด สำหรับการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือผู้วิจัยและผู้ตอบแบบสอบถามสามารถเข้าใจข้อคำถามที่ออกแบบไว้หรือไม่

5. แบบสอบถามที่ผ่านการประเมินคุณภาพเครื่องมือแล้ว จึงนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูล 2 ประเภท ดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) โดยการใช้แบบสอบถาม ซึ่งเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากหนังสือ ตำรา บทความ ผลงานวิจัย และเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ประกอบการกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual framework) ครั้งนี้ และใช้อ้างอิง (Reference) ในการเขียนรายงานผลการวิจัย (Research report)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามทั้งหมดมาวิเคราะห์ และประมวลผล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติวิเคราะห์ข้อมูล

1.1 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) บรรยายลักษณะข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง โดยการแจกแจงความถี่ (Frequencies) ค่าร้อยละ

(Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) เพื่อวิเคราะห์ผลว่าเกษตรกร ในแต่ละด้านอยู่ในระดับใด

1.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นสถิติเชิงอนุมาน โดยใช้ตัวแปรต้นได้ 2 กลุ่ม ได้แก่ เพศ ใช้สถิติ t-test (Independent samples) ส่วนตัวแปรต้นที่จำแนกได้มากกว่า 2 กลุ่ม ได้แก่ อายุ, ระดับการศึกษา, รายได้ต่อเดือน, สถานภาพ, การเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร, แหล่งเงินทุน สันนิษฐาน, ใช้สถิติ F-test (One-way ANOVA)

เกณฑ์การแปลผล

การวิจัยครั้งนี้ กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนคำตอบการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาเกษตรกรของประชาชนในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมจังหวัดชลบุรี

เข้าร่วมกำหนดให้คะแนน = 1

ไม่เข้าร่วมกำหนดให้คะแนน = 0

ทั้งนี้เนื่องด้วยตามแนวทางการพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรโดย ส.ป.ก. ชลบุรี ต้องการให้เกษตรกรเข้าร่วมโครงการที่จัดขึ้นอย่างน้อย 1 โครงการ ดังนั้น คะแนนการมีส่วนร่วมในงานวิจัยนี้จึงเป็นคะแนนเฉลี่ย จากทั้ง 3 โครงการ และมีคะแนนเต็ม คือ 13 คะแนน

และการวิจัยครั้งนี้กำหนดเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาเกษตรกรของประชาชนในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมจังหวัดชลบุรี โดยหาความกว้างของอันตรภาคชั้น ดังนี้ (กิจฐเขต ไกรवास, 2557, หน้า 144)

ช่วงกว้างของอันตรภาคชั้น = $\frac{\text{ค่ามากที่สุด}-\text{ค่าต่ำสุด}}$

จำนวนชั้น

$$= \frac{13 - 0}{3}$$

$$= 4.33$$

นำช่วงกว้างของอันตรภาคชั้นมากำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาเกษตรกรของประชาชนในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมจังหวัดชลบุรี ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 0-4.33 หมายถึง การมีส่วนร่วมในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 4.34-8.67 หมายถึง การมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 8.68-13.00 หมายถึง การมีส่วนร่วมในระดับมาก

บทที่ 4

ผลงานวิจัย

ในบทนี้นำเสนอตามประเภทของงานวิจัย คือ เชิงปริมาณ

1. วิธีการนำเสนอผลการวิจัยเชิงปริมาณ

การนำเสนอผลการวิจัยเชิงปริมาณให้เรียงตามวัตถุประสงค์และหากนำเสนอในรูปแบบตารางให้อธิบายได้ตารางด้วยข้อความที่กระชับเข้าใจง่าย

ตัวอย่างการเขียนตารางผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบต่าง ๆ

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล

	สถานภาพส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ	ชาย	199	69.34
	หญิง	88	30.66
2. อายุ	ต่ำกว่า 25 ปี	0	0.00
	25-35 ปี	6	2.10
	36-45 ปี	131	45.64
	46 ปี ขึ้นไป	150	52.26
3. ระดับการศึกษา	ไม่ได้เข้ารับศึกษา	40	13.94
	ประถมศึกษา	209	72.82
	มัธยมศึกษาตอนต้น	26	9.06
	มัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช.	12	4.18
	ปวส./ อนุปริญญา	0	0.00
	ปริญญาตรีและสูงกว่า	0	0.00

ตารางที่ 6 (ต่อ)

	สถานภาพส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
4. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	ต่ำกว่า 15,000 บาท	190	66.20
	15,000-20,000 บาท	97	33.80
	20,001-25,000 บาท	0	0.00
	25,001-30,000 บาท	0	0.00
	30,001-35,000 บาท	0	0.00
	มากกว่า 35,000 บาท	0	0.00
5. สถานภาพสมรส	โสด	38	13.24
	สมรส	226	78.75
	แยกกันอยู่/ หย่าร้าง	23	8.01
	รวม	287	100.00

จากตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 69.34 รองลงมาเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 30.66 มีอายุ 46 ปี ขึ้นไปมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 52.26 รองลงมาคืออายุ 36-45 ปี และอายุ 25-35 ปี คิดเป็นร้อยละ 45.64 และ 2.10 ตามลำดับ ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 72.82 รองลงมาคือไม่ได้เข้ารับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช. คิดเป็นร้อยละ 13.94, 9.06 และ 4.18 ตามลำดับ โดยส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 66.20 รองลงมา 15,000-20,000 คิดเป็นร้อยละ 33.80 ตามลำดับ เกษตรกรส่วนใหญ่สถานภาพสมรสแล้ว คิดเป็นร้อยละ 78.75 รองลงมาคือ โสด และแยกกันอยู่/ หย่าร้าง คิดเป็นร้อยละ 13.24, 8.01 ตามลำดับ

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละ การเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร, ที่มาของเงินทุน, แนวทางการรับรู้
ข่าวสารเกี่ยวกับโครงการ ศ.ป.ก. ชลบุรี

การเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร		จำนวน	ร้อยละ
6. การเป็นสมาชิก กลุ่มเกษตรกร	ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มใด	2	.70
	เป็นสมาชิกกลุ่ม	285	99.00
	กลุ่มออมทรัพย์	97	34.04
	กลุ่มการผลิตข้าว	95	33.33
	กลุ่มการผลิตพืช	95	33.33
	กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์	-	-
7. ที่มาของเงินทุน สนับสนุนหลัก	สถาบันการเงิน/ ธนาคาร (ธกส.)	21	7.32
	แหล่งเงินทุนการปฏิรูปที่ดิน (ส.ป.ก.)	199	69.34
	แหล่งเงินทุนหมุนเวียนของ สมาชิก (กองทุนหมู่บ้าน)	67	23.34
	แหล่งเงินทุนนอกระบบ (นายทุน, พ่อค้าคนกลาง)	-	-
8. แนวทางการรับรู้ ข่าวสารเกี่ยวกับ โครงการ ศ.ป.ก. ชลบุรี	เจ้าหน้าที่รัฐ	24	8.36
	หอกระจายเสียง	-	-
	โทรทัศน์	-	-
	กำนันผู้ใหญ่บ้าน	287	100.00
	วิทยุ	-	-
	เพื่อนบ้าน คนในชุมชน	-	-
	อื่น ๆ	-	-
	รวม	287	100.00

จากตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละการเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า โดยส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 99.30 รองลงมาคือ ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มใด คิดเป็นร้อยละ .70 ตามลำดับ โดยเกษตรกรส่วนใหญ่เกษตรกรเป็นสมาชิกกลุ่ม

ออมทรัพย์ คิดเป็นร้อยละ 34.04 รองลงมาเป็นกลุ่มการผลิตข้าว,และกลุ่มผลิตพืช คิดเป็นร้อยละ 33.33, 33.33 ตามลำดับ โดยส่วนใหญ่ที่มาของเงินทุนสนับสนุนหลักมาจากแหล่งเงินทุนการปฏิรูปที่ดิน (ส.ป.ก.) คิดเป็นร้อยละ 69.34 รองลงมาคือ แหล่งเงินทุนหมุนเวียนของสมาชิก (กองทุนหมู่บ้าน), และสถาบันการเงิน (ชกส.) คิดเป็นร้อยละ 23.34, 7.32 ตามลำดับ โดยส่วนใหญ่แนวทางการรับรู้เกี่ยวกับโครงการ ส.ป.ก. ชลบุรี มาจากกำนันผู้ใหญ่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 100 รองลงมาคือเจ้าหน้าที่รัฐ คิดเป็นร้อยละ 8.36 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 จำนวนและร้อยละการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรที่เข้าร่วมใน โครงการพัฒนาเกษตรกรอย่างยั่งยืน (อบรมทำไม้กวาดทางมะพร้าว)

	จำนวน	ร้อยละ
เข้าร่วม	97	33.80
ไม่เข้าร่วม	190	66.20
รวม	287	100.00

จากตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละ ของเกษตรกรที่เข้าร่วมในโครงการพัฒนาเกษตรกรอย่างยั่งยืน (อบรมทำไม้กวาดทางมะพร้าว) พบว่า เกษตรกรเข้าร่วมโครงการพัฒนาเกษตรกรอย่างยั่งยืน (อบรมทำไม้กวาดทางมะพร้าว) 97 ราย คิดเป็นร้อยละ 33.80 และเกษตรกรที่ไม่เข้าร่วม 190 ราย คิดเป็นร้อยละ 66.20

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรที่เข้าร่วมในโครงการพัฒนาเกษตรกรอย่างยั่งยืน
(อบรมทำไม้กวาดทางมะพร้าว)

	จำนวน	
	(ร้อยละ)	
1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	ใช่	ไม่ใช่
1.1 ท่านมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลต่าง ๆ ในชุมชนเพื่อใช้ประกอบการพิจารณาคัดเลือกกิจกรรมในโครงการพัฒนาเกษตรกรอย่างยั่งยืน	96 (98.97)	1 (1.03)
1.2 ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาเพื่อประกอบการคัดเลือกกิจกรรมของโครงการ ฯ	96 (98.97)	1 (1.03)
1.3 ท่านมีส่วนร่วมในการประชุมเพื่อคัดเลือกกิจกรรมของโครงการ ฯ	96 (98.97)	1 (1.03)
1.4 ท่านมีส่วนร่วมกำหนดขั้นตอนหรือแผนงานของโครงการพัฒนาเกษตรกรอย่างยั่งยืน	96 (98.97)	1 (1.03)
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน		
2.1 ท่านมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมตามโครงการพัฒนาเกษตรกรอย่างยั่งยืน	95 (97.94)	2 (2.06)
2.2 ท่านเชิญชวนให้คนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมของโครงการพัฒนาเกษตรกรอย่างยั่งยืน	95 (97.94)	2 (2.06)
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์		
3.1 ขณะดำเนินกิจกรรมตามโครงการพัฒนาเกษตรกรอย่างยั่งยืน ท่านร่วมพบปะแลกเปลี่ยนความรู้และแนวคิดเพื่อสร้างความสามัคคีในชุมชน	94 (96.91)	3 (3.09)
3.2 ท่านภาคภูมิใจที่การดำเนินโครงการฯก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวท่านและชุมชน	94 (96.91)	3 (3.09)
3.3 การดำเนินงานโครงการพัฒนาเกษตรกรอย่างยั่งยืนเป็นวิธีหนึ่งในการพัฒนาหมู่บ้านได้	94 (96.91)	3 (3.09)
3.4 การดำเนินโครงการพัฒนาเกษตรกรอย่างยั่งยืนทำให้ท่านพัฒนาความสามารถและทักษะการประกอบอาชีพได้	93 (95.88)	4 (4.12)

ตารางที่ 9 (ต่อ)

	จำนวน (ร้อยละ)	
	ใช่	ไม่ใช่
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล		
4.1 ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามผลงานและสภาพปัญหาของ การดำเนินกิจกรรม โครงการพัฒนาเกษตรกรอย่างยั่งยืน	96 (98.97)	1 (1.03)
4.2 ท่านมีส่วนร่วมเสนอแนะความคิดเห็นกับเจ้าหน้าที่หรือ คณะกรรมการชุมชน เพื่อปรับปรุงกิจกรรมตาม โครงการ ฯ ในปีต่อ ๆ ไปให้มีความเหมาะสม	95 (97.94)	2 (2.06)
4.3 ท่านร่วมประเมินผลโครงการพัฒนาเกษตรกรอย่างยั่งยืน	95 (97.94)	2 (2.06)

จากตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของจำนวนเกษตรกรเข้าร่วมในโครงการพัฒนาเกษตรกรอย่างยั่งยืน (อบรมทำไม้กวาดทางมะพร้าว) พบว่า ส่วนใหญ่เกษตรกรจะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยมีส่วนร่วมในการเสนอข้อปัญหา, เกษตรกรมีส่วนร่วมในการประชุมเพื่อคัดเลือกกิจกรรม, เกษตรกรมีส่วนร่วมในการกำหนดขั้นตอนหรือวางแผนงานของโครงการเป็นสัดส่วนเท่า ๆ กัน คิดเป็นร้อยละ 98.97 ตามลำดับ

ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เกษตรกรมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมตามโครงการพัฒนาเกษตรกรอย่างยั่งยืนและเกษตรกรมีส่วนร่วมในการเชิญชวนคนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรม โครงการพัฒนาเกษตรกรอย่างยั่งยืนเป็นสัดส่วนเท่า ๆ กัน คิดเป็นร้อยละ 97.94 ตามลำดับ

การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ เกษตรกรมีส่วนร่วมในการพบปะแลกเปลี่ยนความรู้เกษตรกรมีความภูมิใจในการดำเนินโครงการก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวเกษตรกรและคนในชุมชนคิดเป็นร้อยละ 96.91 รองลงมาเกษตรกรมีส่วนร่วมดำเนินโครงการพัฒนาความสามารถและทักษะการประกอบอาชีพได้ คิดเป็นร้อยละ 95.88 ตามลำดับ

ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล เกษตรกรมีส่วนร่วมในการติดตามผลงาน, เกษตรกรมีส่วนร่วมเสนอแนะความคิดเห็นกับเจ้าหน้าที่หรือคณะกรรมการชุมชนเพื่อปรับปรุงกิจกรรม คิดเป็นสัดส่วนการเข้าร่วมโครงการ 98.97 รองลงมาคือ เกษตรกรมีส่วนร่วมประเมินผลโครงการเป็นสัดส่วนเท่า ๆ กัน คิดเป็นร้อยละ 97.94 ตามลำดับ

ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรที่เข้าร่วมในโครงการพัฒนาและรณรงค์การใช้
หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (ปลูกหญ้าแฝกรอบอ่างเก็บน้ำ)

	จำนวน	ร้อยละ
เข้าร่วม	95	33.10
ไม่เข้าร่วม	192	66.90
รวม	287	100.00

จากตารางที่ 10 จากจำนวนและร้อยละของเกษตรกรที่เข้าร่วมในโครงการพัฒนาและ
รณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (ปลูกหญ้าแฝกรอบอ่างเก็บน้ำ) เกษตรกรเข้าร่วม
โครงการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝก อันเนื่องมาจากพระราชดำริ 95 ราย คิดเป็นร้อยละ
33.10 ตามลำดับ และเกษตรกรที่ไม่เข้าร่วม 192 ราย คิดเป็นร้อยละ 66.90 ตามลำดับ

ตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรที่มีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาและรณรงค์การใช้
หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (ปลูกหญ้าแฝกรอบอ่างเก็บน้ำ)

	จำนวน (ร้อยละ)	
	ใช่	ไม่ใช่
1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ		
1.1 ท่านให้ข้อมูลต่าง ๆ ในชุมชน เพื่อใช้ประกอบการ พิจารณาคัดเลือกกิจกรรมในโครงการและมีส่วนร่วมในการ พัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	93 (97.89)	2 (2.11)
1.2 ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน เพื่อประกอบการคัดเลือกกิจกรรม	93 (97.89)	2 (2.11)
1.3 ท่านมีส่วนร่วมในการประชุมคัดเลือกกิจกรรม ในโครงการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจาก พระราชดำริ	93 (97.89)	2 (2.11)
1.4 ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดขั้นตอนนี้หรือแผนงาน การพัฒนาเกี่ยวกับโครงการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝก อันเนื่องมาจากพระราชดำริ	93 (97.89)	2 (2.11)

ตารางที่ 11 (ต่อ)

	จำนวน (ร้อยละ)	
	ใช่	ไม่ใช่
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน		
2.1 ท่านมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของโครงการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	91 (95.79)	4 (4.21)
2.2 ท่านเชิญชวนให้คนในชุมชนปฏิบัติตามโครงการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝก	91 (95.79)	4 (4.21)
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์		
3.1 ขณะดำเนินโครงการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ท่านมีส่วนร่วมพบปะแลกเปลี่ยนความรู้และแนวคิดเพื่อความสามัคคีในชุมชน	92 (96.84)	3 (3.16)
3.2 ท่านรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้เข้าร่วมโครงการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝก ฯ	92 (96.84)	3 (3.16)
3.3 การดำเนินงานจากโครงการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝก ฯ สามารถช่วยพัฒนาหมู่บ้านได้	92 (96.84)	3 (3.16)
3.4 โครงการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ทำให้ท่านได้พัฒนาความสามารถและทักษะการประกอบอาชีพ	92 (96.84)	3 (3.16)
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล		
4.1 ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามผลงานและสภาพปัญหาอุปสรรคในการดำเนินกิจกรรม ฯ	95 (100.00)	0 (0.00)
4.2 ท่านร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเจ้าหน้าที่หรือคณะกรรมการชุมชนเพื่อปรับปรุงกิจกรรมตามโครงการ ฯ ให้เหมาะสมกับชุมชน	95 (100.00)	0 (0.00)
4.3 ท่านร่วมประเมินผลโครงการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	95 (100.00)	0 (0.00)

จากตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรที่เข้าร่วมในโครงการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝก อันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยส่วนใหญ่เกษตรกรจะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เกษตรกรมีส่วนร่วมในการเสนอข้อปัญหา, เกษตรกรมีส่วนร่วมในการชมเพื่อคัดเลือกกิจกรรม, เกษตรกรมีส่วนร่วมในการกำหนดขั้นตอนหรือวางแผนงานของโครงการเป็นสัดส่วนเท่า ๆ กัน คิดเป็นร้อยละ 97.89 ตามลำดับ

ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เกษตรกรมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมตามโครงการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และเกษตรกรมีส่วนร่วมในการเชิญชวนคนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมโครงการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริเป็นสัดส่วนเท่า ๆ กัน คิดเป็นร้อยละ 95.79 ตามลำดับ

ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ เกษตรกรมีส่วนร่วมในการพบปะแลกเปลี่ยนความรู้, เกษตรกรมีความภูมิใจในการดำเนินโครงการก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวเกษตรกรและคนในชุมชน, เกษตรกรมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาหมู่บ้านเป็นสัดส่วนเท่า ๆ กัน คิดเป็นร้อยละ 96.84 ตามลำดับ

ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล เกษตรกรมีส่วนร่วมในการติดตามผลงาน, เกษตรกรมีส่วนร่วมเสนอแนะความคิดเห็นกับเจ้าหน้าที่หรือคณะกรรมการชุมชนเพื่อปรับปรุงกิจกรรมเป็นร้อยละ 100.00

ตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรที่เข้าร่วมการมีส่วนร่วมในโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตร “นวัตกรรมการลดต้นทุนการผลิตข้าวอย่างมีประสิทธิภาพ” (ผลิตเครื่องหยอดข้าวแบบนาตม)

	จำนวน	ร้อยละ
เข้าร่วม	95	33.10
ไม่เข้าร่วม	192	66.90
รวม	287	100.00

จากตารางที่ 12 จากจำนวนและร้อยละของเกษตรกรที่เข้าร่วมการมีส่วนร่วมในโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตร “นวัตกรรมการลดต้นทุนการผลิตข้าวอย่างมีประสิทธิภาพ” (ผลิตเครื่องหยอดข้าวแบบนาตม) เกษตรกรเข้าร่วมโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตร

“นวัตกรรมการลดต้นทุนการผลิตข้าวอย่างมีประสิทธิภาพ” 95 ราย คิดเป็นร้อยละ 33.10 และเกษตรกรที่ไม่เข้าร่วม 192 ราย คิดเป็นร้อยละ 66.90 ตามลำดับ

ตารางที่ 13 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรที่มีส่วนร่วมในโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตร “นวัตกรรมการลดต้นทุนการผลิตข้าวอย่างมีประสิทธิภาพ” (ผลิตเครื่องหยอดข้าวแบบนาตาม)

	จำนวน (ร้อยละ)	
	ใช่	ไม่ใช่
1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ		
1.1 ท่านให้ข้อมูลต่าง ๆ ในชุมชน เพื่อใช้ประกอบการคัดเลือกกิจกรรมโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการและมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการหลักสูตร “นวัตกรรมการลดต้นทุนการผลิตข้าวอย่างมีประสิทธิภาพ”	94 (98.95)	1 (1.05)
1.2 ท่านมีส่วนร่วมเสนอปัญหาในชุมชน เพื่อประกอบการคัดเลือกกิจกรรมของโครงการ ฯ	94 (98.95)	1 (1.05)
1.3 ท่านมีส่วนร่วมในการประชุมเพื่อคัดเลือกกิจกรรมของโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ ฯ	94 (98.95)	1 (1.05)
1.4 ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดขั้นตอนหรือแผนงานของโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ ฯ	94 (98.95)	1 (1.05)
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน		
2.1 ท่านมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมตามโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตร “นวัตกรรมการลดต้นทุนการผลิตข้าวอย่างมีประสิทธิภาพ”	93 (97.98)	2 (2.11)
2.2 ท่านเชิญชวนให้คนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมของโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ ฯ	93 (97.98)	2 (2.11)

ตารางที่ 13 (ต่อ)

	จำนวน (ร้อยละ)	
	ใช่	ไม่ใช่
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์		
3.1 ขณะดำเนินกิจกรรมตามโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ หลักสูตร “นวัตกรรมการลดต้นทุนการผลิตข้าวอย่างมีประสิทธิภาพ” ท่านร่วมพบปะแลกเปลี่ยนความรู้และแนวคิดเพื่อสร้างความสามัคคี ในชุมชน	92 (96.83)	3 (3.16)
3.2 ท่านภาคภูมิใจที่การดำเนินโครงการก่อให้เกิดประโยชน์ ต่อตัวท่านและชุมชน	92 (96.83)	3 (3.16)
3.3 โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ ฯ นี้ เป็นช่องทางหนึ่งในการ พัฒนาหมู่บ้านได้	93 (97.89)	2 (2.11)
3.4 โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ ฯ นี้ ช่วยพัฒนาความสามารถ และทักษะการประกอบอาชีพได้	93 (97.89)	2 (2.11)
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล		
4.1 ท่านมีส่วนร่วมติดตามผลงานและสภาพปัญหา, อุปสรรค ในการดำเนินกิจกรรม ฯ	94 (98.95)	1 (1.05)
4.2 ท่านมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเจ้าหน้าที่หรือ คณะกรรมการชุมชน เพื่อปรับปรุงกิจกรรมตามโครงการให้ มีความเหมาะสมกับชุมชน	94 (98.95)	1 (1.05)
4.3 ท่านร่วมประเมินผลโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ ฯ	94 (98.95)	1 (1.05)

จากตารางที่ 13 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรที่เข้าร่วมในโครงการอบรม
เชิงปฏิบัติการหลักสูตร “นวัตกรรมการลดต้นทุนการผลิตข้าวอย่างมีประสิทธิภาพ” (ผลิตเครื่อง
หยอดข้าวแบบนาตาม) โดยส่วนใหญ่เกษตรกรจะมีด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เกษตรกร
มีส่วนร่วมในการเสนอข้อปัญหา, เกษตรกรมีส่วนร่วมในการชมเพื่อคัดเลือกกิจกรรม, เกษตรกร

มีส่วนร่วมในการกำหนดขั้นตอนหรือวางแผนงานของโครงการเป็นสัดส่วนเท่า ๆ กัน คิดเป็นร้อยละ 98.95 ตามลำดับ

ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เกษตรกรมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมตามโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตร “นวัตกรรมการตลาดต้นทุนการผลิตข้าวอย่างมีประสิทธิภาพ” เกษตรกรมีส่วนร่วมในการเชิญชวนคนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตร “นวัตกรรมการตลาดต้นทุนการผลิตข้าวอย่างมีประสิทธิภาพ” เป็นสัดส่วนเท่า ๆ กัน คิดเป็นร้อยละ 97.89 ตามลำดับ

การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ เกษตรกรมีส่วนร่วมในการพบปะแลกเปลี่ยนความรู้, เกษตรกรมีความภูมิใจในการดำเนินโครงการก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวเกษตรกรและคนในชุมชน, เกษตรกรมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาหมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 96.83 รองลงมา เกษตรกรมีส่วนร่วมดำเนินโครงการพัฒนาความสามารถและทักษะการประกอบอาชีพได้เป็นสัดส่วนเท่า ๆ กัน คิดเป็นร้อยละ 97.89 ตามลำดับ

ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล เกษตรกรมีส่วนร่วมในการติดตามผลงาน, เกษตรกรมีส่วนร่วมเสนอแนะความคิดเห็นกับเจ้าหน้าที่หรือคณะกรรมการชุมชนเพื่อปรับปรุงกิจกรรมเป็นสัดส่วนเท่า ๆ กัน คิดเป็นร้อยละ 98.95 ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อำเภอปอทอง จังหวัดชลบุรี

ตารางที่ 14 จำนวนและร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนา
เกษตรกรของประชาชนในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมจังหวัดชลบุรี

ระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกร	จำนวน	ร้อยละ
ระดับการมีส่วนร่วมน้อย (คะแนน 0-4.33)	0	0.00
ระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง (คะแนน 4.34-8.67)	4	1.40
ระดับการมีส่วนร่วมมาก (คะแนน 8.68-13.00)	283	98.60
รวม	287	100.00

ตารางที่ 15 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตปฏิรูป
ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี

การมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตปฏิรูป ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	\bar{X}	SD	ระดับการมี ส่วนร่วม
ภาพรวมการมีส่วนร่วมของประชาชนทั้ง 3 โครงการ	12.74	1.04	มีส่วนร่วมมาก

จากตารางที่ 15 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน
ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี พบว่า ในภาพรวมของเกษตรกร
มีส่วนร่วมใน โครงการพัฒนาเกษตรกรอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 12.74 (SD =1.04)

ตารางที่ 16 จำนวนและร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามการเข้าร่วมโครงการพัฒนาเกษตรกร
ในครั้งต่อไป

การเข้าร่วมโครงการพัฒนาเกษตรกรในครั้งต่อไป	จำนวน	ร้อยละ
เข้าร่วม	287	100.00
ไม่เข้าร่วม	0	0.00
ไม่แน่ใจ	0	0.00
รวม	287	100.00

จากตารางที่ 16 จากจำนวนและร้อยละของเกษตรกรต่อการเข้าร่วมโครงการพัฒนา
เกษตรกรในครั้งต่อไป พบว่า จะมีการเข้าร่วมโครงการ จำนวน 287 ราย คิดเป็นร้อยละ 100.00

ตอนที่ 4 การทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 เกษตรกรที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี แตกต่างกัน

ตารางที่ 17 การเปรียบเทียบเพศกับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในโครงการพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี

เพศ	จำนวน	\bar{X}	SD	t	Sig.
ชาย	199	12.73	1.02	.12	.90
หญิง	88	12.75	1.09		

จากตารางที่ 19 พบว่า การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในโครงการพัฒนาเกษตรกรของประชาชนในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี เกษตรกรเพศหญิงมีส่วนร่วมมากกว่าเกษตรกรเพศชายเล็กน้อย โดยการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้วยสถิติ t-test (Independent samples t-test) พบค่า นัยสำคัญทางสถิติที่จำนวนได้จากโปรแกรม (Sig.) มีค่าเท่ากับ .90 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ใช้การทดสอบสมมติฐาน (.05) ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ดังนั้นเกษตรกรที่มีเพศต่างกันจะมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

สมมติฐานที่ 2 เกษตรกรที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี แตกต่างกัน

ตารางที่ 18 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุ

อายุ (ปี)	\bar{X}	SD
25-35 ปี	13.00	.00
36-45 ปี	12.74	1.12
46 ปีขึ้นไป	12.73	.98

จากตารางที่ 18 พบว่า ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในโครงการพัฒนาเกษตรกรของประชาชนในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี จำแนกตามอายุ พบว่า เกษตรกรในเขตอำเภอบ่อทองที่มีอายุ 25-35 ปี มีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาเกษตรกรของประชาชนในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เป็นอันดับ 1 มีค่าเฉลี่ย 13.00 (SD = .00) รองลงมาเป็นเกษตรกรที่มีอายุระหว่าง 36-45 ปี และลำดับสุดท้ายคือ 46 ปีขึ้นไป โดยมีค่าเฉลี่ย 12.74 (SD = 1.12) และ 12.73 (SD = .98) ตามลำดับ

ตารางที่ 19 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในโครงการพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	.43	2	.21	.20	.81
ภายในกลุ่ม	306.96	284	1.08		
รวม	307.40	286			

จากตารางที่ 19 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในโครงการพัฒนาเกษตรกรของประชาชนในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม จำแนกตาม อายุ ด้วยสถิติทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) พบว่า ค่านัยสำคัญที่คำนวณได้จากโปรแกรม (Sig.) มีค่าเท่ากับ .81 ซึ่งมากกว่าระดับ

นัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน (.05) จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ดังนั้น เกษตรกรที่มีอายุต่างกันมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาเกษตรกรของประชาชนในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

สมมติฐานที่ 3 เกษตรกรที่มีระดับการศึกษาต่างกัน การมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี แตกต่างกัน

ตารางที่ 20 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	\bar{X}	SD
ไม่ได้เข้ารับศึกษา	12.68	1.02
ประถมศึกษา	12.72	1.10
มัธยมศึกษาตอนต้น	13.00	.00
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช.	12.67	1.15

จากตารางที่ 20 พบว่า ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในโครงการพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ประชาชนในเขตอำเภอบ่อทองที่มีระดับการศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาเกษตรกรของประชาชนในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เป็นอันดับ 1 มีค่าเฉลี่ย 13.00 (SD = .00) รองลงมาเป็นประถมศึกษา ไม่ได้เข้ารับศึกษา และลำดับสุดท้ายมัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช. โดยมีค่าเฉลี่ย 12.72 (SD = 1.10) 12.68 (SD = 1.02) และ 12.67 (SD = 1.15) ตามลำดับ

ตารางที่ 21 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในโครงการพัฒนาเกษตรกรของประชาชนในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม จำแนกตามระดับการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	2.00	3	.68	.63	.59
ภายในกลุ่ม	305.34	283	1.07		
รวม	307.34	286			

จากตารางที่ 21 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในโครงการพัฒนาเกษตรกรของประชาชนในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม จำแนกตามระดับการศึกษา ด้วยสถิติทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) พบว่าค่านัยสำคัญที่คำนวณได้จากโปรแกรม (Sig.) มีค่าเท่ากับ .59 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน (.05) จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ดังนั้นเกษตรกรที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาเกษตรกรของประชาชนในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

สมมติฐานที่ 4 เกษตรกรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี แตกต่างกัน

ตารางที่ 22 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	จำนวน	\bar{X}	SD	t	Sig.
ต่ำกว่า 15,000 บาท	190	12.68	1.13	-1.38	.16
15,001-20,000 บาท	97	12.85	.81		

จากตารางที่ 22 พบว่า การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในโครงการพัฒนาเกษตรกรของประชาชนในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้วยสถิติ t-test (Independent samples t-test) พบค่านัยสำคัญทางสถิติที่คำนวณได้จากโปรแกรม (Sig.) มีค่าเท่ากับ .16 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ใช้การทดสอบสมมติฐาน (.05) ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ดังนั้นเกษตรกรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่างกันจะมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

สมมติฐานที่ 5 เกษตรกรที่มีสถานภาพต่างกัน การมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี แตกต่างกัน

ตารางที่ 23 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	\bar{X}	SD
โสด	12.82	.65
สมรส	12.72	1.11
แยกกันอยู่/ หย่าร้าง	12.83	.83

จากตารางที่ 23 พบว่า ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในโครงการพัฒนาเกษตรกรของประชาชนในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี จำแนกสถานภาพ พบว่า เกษตรกรในเขตอำเภอบ่อทองที่มีสถานภาพแยกกันอยู่/ หย่าร้าง มีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาเกษตรกรของประชาชนในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เป็นอันดับ 1 อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 12.83 (SD = .83) รองลงมาเป็น โสดและลำดับสุดท้ายสมรส โดยมีค่าเฉลี่ย 12.82 (SD = .65) และ 12.72 (SD = 1.11) ตามลำดับ

ตารางที่ 24 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในโครงการพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม จำแนกตามสถานภาพ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	.510	2	.25	.23	.79
ภายในกลุ่ม	306.89	284	1.08		
รวม	307.40	286			

จากตารางที่ 24 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในโครงการพัฒนาเกษตรกรของประชาชนในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม จำแนกตามระดับการศึกษา ด้วยสถิติทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) พบว่าค่านี้สำคัญที่คำนวณได้จากโปรแกรม (Sig.) มีค่าเท่ากับ .79

ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน (.05) ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ดังนั้นเกษตรกรที่มีสถานภาพต่างกันมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

สมมติฐานที่ 6 เกษตรกรที่การเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรต่างกัน การมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนานาเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรีแตกต่างกัน

ตารางที่ 25 การเปรียบเทียบการเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรกับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในโครงการพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี

การเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร	จำนวน	\bar{X}	SD	t	Sig.
ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มใด	2	13.00	.00	.35	.72
เป็นสมาชิกกลุ่ม	285	12.74	1.04		

จากตารางที่ 25 พบว่า การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาเกษตรกรของประชาชนในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี จำแนกตามการเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร พบว่า เกษตรกรที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรมีส่วนร่วมมากกว่าเกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรเล็กน้อย โดยการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้วยสถิติ t-test (Independent samples t-test) พบค่านัยสำคัญทางสถิติที่จำนวนได้จากโปรแกรม (Sig.) มีค่าเท่ากับ .72 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ใช้การทดสอบสมมติฐาน (.05) จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ดังนั้นเกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรต่างกันจะมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ.05

สมมติฐานที่ 7 เกษตรกรที่มาของเงินทุนสนับสนุนหลักต่างกันการมีส่วนร่วม
ในโครงการพัฒนาเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อำเภอป่องทอง จังหวัดชลบุรี
แตกต่างกัน

ตารางที่ 26 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามที่มาของเงินทุน
สนับสนุนหลัก

ที่มาของเงินทุนสนับสนุนหลัก	\bar{X}	SD
สถาบันการเงิน/ ธนาคาร เช่น (ธกส.)	13.00	.00
แหล่งเงินทุนการปฏิรูปที่ดิน (ส.ป.ก.)	12.69	1.01
แหล่งเงินทุนหมุนเวียนของสมาชิก (กองทุนหมู่บ้าน)	12.79	.99

จากตารางที่ 26 พบว่า ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมของ
เกษตรกรในโครงการพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อำเภอป่องทอง
จังหวัดชลบุรี จำแนกที่มาของเงินทุนสนับสนุนหลัก พบว่าเกษตรกรในเขตอำเภอป่องทองที่มีที่มา
ของเงินทุนสนับสนุนหลัก สถาบันการเงิน/ ธนาคาร เช่น (ธกส.) มีส่วนร่วมในโครงการพัฒนา
เกษตรกรในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เป็นอันดับ 1 มีค่าเฉลี่ย 13.00 (SD = .00)
รองลงมาเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนของสมาชิก (กองทุนหมู่บ้าน) และลำดับสุดท้ายแหล่งเงินทุน
การปฏิรูปที่ดิน (ส.ป.ก.) โดยมีค่าเฉลี่ย 12.79 (SD = .99) และ 12.69 (SD = 1.01) ตามลำดับ

ตารางที่ 27 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วม
ของเกษตรกรในโครงการพัฒนาเกษตรกรของประชาชนในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อ
เกษตรกรรม จำแนกตามที่มาของเงินทุนสนับสนุนหลัก

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	2.02	2	1.01	.94	.39
ภายในกลุ่ม	305.37	284	1.07		
รวม	307.40	286			

จากตารางที่ 27 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในโครงการพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกร จําแนกตามที่มาของเงินทุนสนับสนุนหลักด้วยสถิติทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) พบว่า ค่านัยสำคัญที่คำนวณได้จากโปรแกรม (Sig.) มีค่าเท่ากับ .39 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน (.05) ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ดังนั้นเกษตรกรที่มีที่มาของเงินทุนสนับสนุนหลักต่างกันมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกร ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมใน โครงการพัฒนาเกษตรกรของประชาชนในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี และเพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมใน โครงการพัฒนาเกษตรกรของประชาชนในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน สถานภาพ การเป็นสมาชิกกลุ่มและที่มาของเงินทุนสนับสนุนหลัก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือเกษตรกรในเขตอำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี จำนวน 287 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test (Independent samples t-test) และ F-test (One-way ANOVA)

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป พบว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรีส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุ 46 ปี ขึ้นไป เกษตรกรส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 15,000 เกษตรกรส่วนใหญ่สถานภาพสมรส เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร โดยมากเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ และมีที่มาของเงินทุนสนับสนุนหลักมาจากแหล่งเงินทุนการปฏิรูปที่ดิน (ส.ป.ก.)

ตอนที่ 2 ผลวิเคราะห์ข้อมูล ระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาเกษตรกรอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 98.60 และมีส่วนร่วมระดับปานกลาง ร้อยละ 1.40

จากเกษตรกรทั้งสิ้น 287 ราย มีเกษตรกรเข้าร่วม โครงการพัฒนาเกษตรกรอย่างยั่งยืน (อบรมทำไม้กวาดทางมะพร้าว) ร้อยละ 33.80 โดยเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร้อยละ 98.97 มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ร้อยละ 97.94 มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ร้อยละมากกว่าร้อยละ 95.0 และมีส่วนร่วมในการประเมินผล ประมาณร้อยละ 98.0

จากเกษตรกรทั้งสิ้น 287 ราย มีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (ปลูกหญ้าแฝกรอบอ่างเก็บน้ำ) ร้อยละ 33.10 โดยเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร้อยละ 97.89 มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

ร้อยละ 95.79 มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ร้อยละมากกว่าร้อยละ 96.84 และมีส่วนร่วมในการประเมินผล ประมาณร้อยละ 95.0

จากเกษตรกรทั้งสิ้น 287 ราย มีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตร “นวัตกรรมการตลาดต้นทุนการผลิตข้าวอย่างมีประสิทธิภาพ” (ผลิตเครื่องหยอดข้าวแบบนาถม) ร้อยละ 33.10 โดยเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการมีส่วนร่วมในด้านการตัดสินใจ ร้อยละ 98.95 มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ร้อยละ 97.98 มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ร้อยละมากกว่าร้อยละ 96.83 และมีส่วนร่วมในการประเมินผล ประมาณร้อยละ 95.0

ตอนที่ 3 ผลวิเคราะห์ข้อมูล ความต้องการเข้าร่วมโครงการพัฒนาเกษตรกรในครั้งถัดไปพบว่า จากเกษตรกรทั้งสิ้น 287 ราย เกษตรกรทั้งหมดต้องการเข้าร่วมในโครงการพัฒนาเกษตรกร

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบและทดสอบสมมติฐาน พบว่า เกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ย ต่อเดือน สถานภาพ การเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร ต่างกันจะมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

อภิปรายผลการวิเคราะห์ การมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาเกษตรกรของประชาชนในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี

จากการวิจัยการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาเกษตรกรของประชาชนในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี พบว่า เกษตรกรที่อยู่ในพื้นที่อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี มีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาเกษตรกรของประชาชนในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรีอยู่ในระดับมาก ผลการศึกษานี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของสมเดช บุญประจักษ์ (2551) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของชาชนบทผู้ยากจนในโครงการพัฒนาชนบท พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในขั้นตอนการปฏิบัติงานตามโครงการพัฒนามากที่และมีส่วนร่วมในขั้นตอนการติดตามประเมินผลในระดับมาก ในความคิดของผู้วิจัยเห็นว่า เนื่องจากผู้จัดทำโครงการมีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้เข้าร่วมโครงการเห็นถึงประโยชน์ในการมีส่วนร่วมโครงการพัฒนาเกษตรกรของประชาชนในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี โดยการให้ผู้นำท้องถิ่นมีการประชาสัมพันธ์โครงการพัฒนาเกษตรกรในหมู่บ้านให้เห็นถึงความสำคัญในโครงการพัฒนาเกษตรมีข้อดีอย่างไรต่อคนในชุมชน อย่างไรก็ตามผลการศึกษาชี้ชัดแย้งกับงานวิจัยเมตตา เขยสมบัติ (2551) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน เขตพื้นที่ตำบลโพธิ์ไพศาล อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร โดยผู้พบว่าตอบแบบสอบถาม

มีระดับการมีส่วนร่วมในตัดสินใจในการมีส่วนร่วมประเมินผลในระดับปานกลาง เช่นเดียวงานวิจัย ชุมพล เหมหงษา (2550) ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในโครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพพื้นที่เขานางพันธุรัต อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตำบลเขาใหญ่ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี โดย ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่ในระดับปานกลาง

อภิปรายผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบและทดสอบสมมติฐาน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน สถานภาพ การเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร ที่มาของ เงินทุนสนับสนุนหลัก

สมมติฐานที่ 1 ผลการเปรียบเทียบ พบว่า เกษตรกรที่มีเพศต่างกันจะมีส่วนร่วม ในโครงการพัฒนาเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี ไม่แตกต่างกัน เนื่องจากพื้นที่อำเภอบ่อทองเป็นพื้นที่ทำการเกษตรขนาดใหญ่ แต่ละครอบครัวจึง มีพื้นที่ในการทำการเกษตรเป็นจำนวนมาก เมื่อทำการเกษตรเป็นในลักษณะครอบครัวเพศหญิง จึงมีโอกาสได้เรียนรู้ในการทำการเกษตรด้วย จึงส่งผลให้การมีส่วนร่วมของเกษตรกรเพศชายและ เพศหญิงในโครงการพัฒนาเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อำเภอบ่อทอง จังหวัด ชลบุรี ไม่ต่างแตกต่างกัน สอดคล้องกับเกียรติเกียรติ กาญจนพิสุทธ์ (2551) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การนำความรู้จากการฝึกอบรมหลักสูตรการบัญชีเกษตรกรผสมผสานไปปฏิบัติในหมู่บ้านรอบ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอพนมสารคาม จังหวัด ฉะเชิงเทรา พบว่า เกษตรทั้งเพศชายและเพศหญิงมีการเข้าร่วมโครงการดังกล่าวและนำความรู้ ที่ได้รับไปปฏิบัติและนำความรู้มาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน จึงทำให้เกษตรกรที่เข้าร่วมในโครงการ ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 จากการเปรียบเทียบ พบว่า เกษตรกรที่มีอายุต่างกันจะมีส่วนร่วม ในโครงการพัฒนาเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี ไม่แตกต่างกัน เนื่องจากส่วนใหญ่ทุกช่วงอายุทำการเกษตรในลักษณะประเภทเดียวกัน เช่น ยางพารา, สับปะรดทำให้ระดับการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อ เกษตรกรรมอำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับเกียรติเกียรติ กาญจนพิสุทธ์ (2551) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การนำความรู้จากการฝึกอบรมหลักสูตรการบัญชีเกษตรกรผสมผสาน ไปปฏิบัติ ของเกษตรกรใน หมู่บ้านรอบศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อน อันเนื่องมาจาก พระราชดำริ อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ส่วนใหญ่ทุกช่วงอายุประกอบอาชีพ เกษตรกรรม ดังนั้น ทักษะคิดและความคิดของเกษตรกรส่วนใหญ่คล้ายกันจึงทำให้การมีส่วนร่วม ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 3 จากการเปรียบเทียบ พบว่า เกษตรกรที่มีระดับการศึกษา ต่างกันจะมีส่วนร่วมใน โครงการพัฒนาเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อำเภอปอทอง จังหวัด ชลบุรี ไม่แตกต่างกัน เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่จบการศึกษา ระดับชั้นประถมศึกษา จึงทำให้ ความรู้ทัศนคติในการตัดสินใจใกล้เคียงกันทำให้ระดับการมีส่วนร่วมใน โครงการพัฒนาเกษตรกร ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม จังหวัดชลบุรี ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับเกียรติยศร กาญจนพิสุทธ์ (2551) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการนำความรู้จากการฝึกอบรมหลักสูตรการบัญชี เกษตรผสมผสาน ไปปฏิบัติ ของเกษตรกรใน หมู่บ้านรอบศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ที่อยู่ในเขตชนบทมีระดับการศึกษาของเกษตรกรมีความใกล้เคียงกัน และมีส่วนร่วมในโครงการ ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 4 จากการเปรียบเทียบ พบว่า เกษตรกรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน จะมีส่วนร่วมใน โครงการพัฒนาเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อำเภอปอทอง จังหวัดชลบุรี ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับเกียรติยศร กาญจนพิสุทธ์ (2551) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การนำความรู้จากการฝึกอบรมหลักสูตรการบัญชีเกษตรกรผสมผสาน ไปปฏิบัติของเกษตรกรใน หมู่บ้านรอบศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีภาระในการทำงาน และทำให้ไม่มีเวลามามี ส่วนร่วมเพราะต้องทำงานหาเช้ากินค่ำ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ในระดับต่ำ จึงทำให้การมีส่วนร่วม ในโครงการไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 5 จากการเปรียบเทียบ พบว่า เกษตรกรที่มีสถานภาพสมรสจะมีส่วนร่วม ในโครงการพัฒนาเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อำเภอปอทอง จังหวัดชลบุรี ไม่แตกต่างกัน เนื่องจากคนในพื้นที่อำเภอปอทอง ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมจึงทำให้ คนที่มีสถานะ โสดและสมรส มีระดับการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาเกษตรกรของประชาชน ในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อำเภอปอทอง จังหวัดชลบุรี ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับเกียรติยศร กาญจนพิสุทธ์ (2551) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการนำความรู้จากการฝึกอบรม หลักสูตรการบัญชีเกษตรกรผสมผสาน ไปปฏิบัติของเกษตรกรในหมู่บ้านรอบศูนย์ศึกษาการพัฒนา เขาหินซ้อน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า เกษตรกร ในพื้นที่อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมโดยเกษตรกร ที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน มีการนำความรู้จากการฝึกอบรมไปใช้ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 6 จากการเปรียบเทียบ พบว่าเกษตรกรที่มีการเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร ต่างกันจะมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อำเภอปอทอง

จังหวัดชลบุรี ไม่แตกต่างกัน เนื่องจากโครงการนี้เปิดโอกาสให้คนที่ไม่เป็นสมาชิกได้รับสิทธิประโยชน์ใกล้เคียงกับคนที่เป็สมาชิกจึงทำให้ทั้ง 2 กลุ่ม มีระดับการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาเกษตรกรของประชาชนในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกันกับเมตตา เขยสมบัติ (2551) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน เขตพื้นที่ตำบลโพธิ์ไพศาล อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร โดยการเก็บข้อมูลของแม่บ้านเกษตรกรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลโพธิ์ไพศาล อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร พบว่า โครงการดังกล่าวเปิดโอกาสให้แม่บ้านของเกษตรกรที่รวมกลุ่มเป็นสมาชิกได้ดำเนินการจัดกิจกรรม จึงทำให้การมีส่วนร่วมในโครงการไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 7 จากการเปรียบเทียบ พบว่า เกษตรกรที่มีที่มาของเงินทุนสนับสนุนหลักต่างกันจะมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี ไม่แตกต่างกัน พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมไม่ว่าจะกู้เงินทุนจากแหล่งใดมาก็จะมาลงทุนประกอบอาชีพเกษตรกรรม ประกอบกับเกษตรกรที่อยู่ในพื้นที่ของเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ซึ่งมีแหล่งเงินทุนสนับสนุนหลักจากแหล่งกองทุนเหมือนกัน อีกทั้งเกษตรกรไม่ว่าจะได้เงินทุนจากแหล่งใดมาก็จะเตรียมความพร้อมในการแสวงหาความรู้ เพื่อให้การลงทุนคุ้มค่ามากที่สุด เนื่องจากเกษตรกรไม่ว่าจะมีที่มาจากแหล่งเงินทุนที่แตกต่างกันก็จะนำเงินมาลงทุนในการทำเกษตรเช่นเดียวกัน ดังนั้นเกษตรกรที่มีแหล่งเงินสนับสนุนต่างกันจึงมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาเกษตรกรไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมใน โครงการพัฒนาเกษตรกรของประชาชนในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ผลการศึกษาพบว่า เนื่องจากเกษตรกรมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก จึงเสนอให้รัฐมีการเพิ่ม โครงการที่จะดำเนินโครงการพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรีให้มีหลากหลายยิ่งขึ้น เพื่อให้โครงการพัฒนาเกษตรกรมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมในการพูดคุยกับสมาชิกในกลุ่ม มีการร่วมดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนยังมีส่วนร่วมมาก ดังนั้น เสนอให้มีการส่งเสริมหรือเชิญชวนคนในชุมชนออกมาร่วมพูดคุยหรือเสนอวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้โครงการพัฒนาเกษตรกรสามารถตอบสนองความต้องการของเกษตรกรได้ดียิ่งขึ้น

3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีส่วนร่วมในเรื่องด้านการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ อยู่ในระดับมาก ดังนั้น สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมควรส่งเสริมหรือสนับสนุนให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการฝึกอบรมหรือพัฒนาอาชีพและนำนวัตกรรมต่าง ๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์เพื่อให้ตรงกับกับความต้องการของผู้เข้ารับการอบรม

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมในการติดตามข้อมูลข่าวสารของเจ้าหน้าที่ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ ในการดำเนินกิจกรรมการแก้ไขปัญหาในหมู่บ้าน/ชุมชน ดังนั้นเสนอให้หน่วยงานราชการ กระทรวงเกษตร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ให้ช่วยกันประชาสัมพันธ์ผลและการดำเนินกิจกรรมหมู่บ้านได้รับทราบอย่างสม่ำเสมอ ผ่านสื่อหลากหลายช่องทาง เช่น หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ช่องรายการทีวีท้องถิ่น เสียงตามสาย หอกระจายข่าวของหมู่บ้าน เป็นต้น เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบผลการดำเนินการ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. จัดให้มีการอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกรเกี่ยวกับการอบรมโครงการของ ส.ป.ก. ชลบุรี ในหมู่บ้าน/ชุมชน อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกษตรกรกล้าแสดงความคิดเห็นมากยิ่งขึ้น

2. ประชาสัมพันธ์ปรับเปลี่ยนทัศนคติของเกษตรกรให้มองผู้ที่ทำเกษตรผสมผสานทำเกษตรผสมผสานแล้วคืออะไร แล้วเกษตรกรที่เข้ารับการอบรมกลับมาในหมู่บ้าน/ชุมชน ก็ให้พูดคุยและสอนกันทำเกษตรผสมผสานต่อไปเพื่อให้ชุมชนดียิ่งขึ้น

3. ส่งเสริมให้มีการจัดประกวดหมู่บ้าน/ชุมชนเกษตรผสมผสาน หมู่บ้าน/ปลอดสารเคมี เพื่อให้เป็นต้นแบบให้กับหมู่บ้าน/ชุมชนอื่น ๆ เพื่อให้เกิดการตื่นตัวของหมู่บ้าน/ชุมชนต่าง ๆ

4. จัดกิจกรรมสถานเสวนาสัจจตามชุมชนต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นความคิด ความตระหนัก จิตใต้สำนึก และพัฒนาชุมชนให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และพึ่งตนเองได้

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

1. ศึกษาการมีส่วนร่วมของเกษตรกร ธรรมชาติและแก้ไขปัญหาการทำเกษตรเชิงเดี่ยว โดยกำหนดกลุ่มเกษตรกรที่ศึกษาในพื้นที่ที่แตกต่างกัน เพื่อจะได้ข้อมูลที่ชัดเจนและถูกต้องยิ่งขึ้น

2. ศึกษาการมีส่วนร่วมของเกษตรกรและประชากรกลุ่มอื่น เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน โดยนำตัวแปรอื่น ๆ เช่น นโยบายรัฐบาล วัฒนธรรมองค์กร เป็นต้น จะทำให้งานวิจัยมีความครอบคลุมขึ้น

3. ศึกษาการมีส่วนร่วมในแง่มุมอื่น ๆ เช่น การวัดประสิทธิภาพ ประสิทธิผลในการดำเนินงาน เพราะจะทำให้ทราบว่า การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานนั้นมีผลอย่างไร

บรรณานุกรม

- กรณีการ์ ชมดี. (2524). การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ: ศึกษาเฉพาะกรณี โครงสร้างสารที่ตำบลท่าช้างอำเภอวารินชำราบจังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารสังคม, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กิจฐเขต ไกรवास. (2557). ระเบียบวิธีวิจัย. ชลบุรี: วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. (2527). การระดมประชาชนเพื่อการพัฒนาชนบทในการบริหารงานพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ชลัยรัตน์ เพชรรัตน์. (2544). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชินรัตน์ สมสืบ. (2539). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ชุมพล เหมหงษา. (2546). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพพื้นที่เขานางพันธุรัต อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตำบลเขาใหญ่ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารทรัพยากรป่าไม้, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชุมศักดิ์ อินทร์รักษา. (2536). การบริหารและการนิเทศภายในโรงเรียน. ปัตตานี: ฝ่ายเทคโนโลยีทางการศึกษา, สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ณัฐสินี สมคิด. (2553). การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในเขตเทศบาล ตำบลหนองตาก จังหวัดจันทบุรี. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ดุสิต เวชกิจ. (2535). การวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนและการระดมทรัพยากรเพื่อการป่าไม้ชุมชน. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการป่าไม้ชุมชน (หน้า 213-214). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ทนงศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ. (2541). การพัฒนาเชิงปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.
- ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์. (2527). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภณการพิมพ์.

- ทวิวงศ์ ศรีบุรี. (2541). *ELA: การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มูลนิธิโลกสีเขียว.
- ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์. (2543). *กระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง: ประชาคม ประชาสังคม* (พิมพ์ครั้งที่ 6). ขอนแก่น: คลังน่านาวิทยา.
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. (2527). *กลวิธีแนวทางวิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภณาการพิมพ์.
- ปกรณ มณีปกรณ. (2539). *การมีส่วนร่วมของคนไทยเชื้อสายจีนต่อโครงการตำรวจชุมชนสัมพันธ์ ศึกษาเฉพาะ ชุมชนชาวจีนในเขตเลือกตั้งที่ 2. วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาอาชญาวิทยาและงานยุติธรรม, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหิดล.*
- ปรัชญา เวสารัชช์. (2528). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อพัฒนาชนบท*. กรุงเทพฯ: สถาบันไทยคดีศึกษา.
- ปรารมภ์ ยานะวิมูติ. (2541). *การมีส่วนร่วมในกิจกรรมแปรรูปผลผลิตเกษตรของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในจังหวัดยะลา. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาศึกษาศาสตร์เพื่อการพัฒนาชุมชน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.*
- พิสุทธิ์ ตันดิเศรษฐ. (2542). *การนำความรู้จากการฝึกอบรมหลักสูตรการบัญชีเกษตรผสมผสาน ไปปฏิบัติของเกษตรกรในหมู่บ้านรอบศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.*
- ไพโรจน์ สุขสัมฤทธิ์. (2531). *การมีส่วนร่วมของประชาชน. วารสารพัฒนาชุมชน, 27, 25-28.*
- ภคพัศ สังวัฒนายุทธ. (2553). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด: ศึกษากรณี อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.*
- เมตตา เขยสมบัติ, วิโรจ อิมพิทักษ์ และสิทธิชัย เกษตรเกษม. (2544). *การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของแม่บ้านเกษตรกรเขตพื้นที่ตำบลโพธิ์ไพศาล อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยและพัฒนาแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.*
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. (2526). *หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท*. กรุงเทพฯ: ไทยอนุเคราะห์ไทย.
- วัลลภ เสือดี. (2552). *รายงานการวิจัย การมีส่วนร่วมของราษฎรในโครงการปรับปรุงป่าสงวนแห่งชาติ ป่าห้วยทับเสลา-ห้วยคอกควาย อำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี. ม.ป.ท.*

- วิทยา บุญยะเวชชีวิน. (2542). *ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนต่อการปกครองท้องถิ่น: ศึกษาเฉพาะกรณี เทศบาลตำบลบางปู จังหวัดสมุทรปราการ*. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานโยบายสาธารณะ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2535). *ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญของการพัฒนาชุมชน: ประชาชนข้าราชการและผู้นำรัฐบาล*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์.
- วิโรจน์ ชำนาญการ. (2549). *การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการแก้ปัญหาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน ในตำบลเหมืองง่า อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน*. การค้นคว้าแบบอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วิระพงษ์ บัวทอง. (2552). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่ตำบลสันทราย อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย*. การศึกษาโดยอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2545). *การศึกษาเพื่อพัฒนาดัชนีวัดผลการพัฒนาระบบบริหารจัดการที่ดี รายงานการวิจัยเสนอสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- สถาพร สมศักดิ์. (2551). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการนำร่องปลูกป่าพัฒนาชุมชนมูลนิธิ วันพฤษ์เฉลิมพระเกียรติ ร.9 อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สมเดช บุญประจักษ์. (2551). *สถิติเพื่อการวิจัย*. กรุงเทพฯ: พิทักษ์การพิมพ์.
- สรศักดิ์ จันทร์สว่าง. (2545). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของราษฎรในการอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารทรัพยากรป่าไม้, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม. (2555). *37 ปี สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม 6 มีนาคม 2555*. กรุงเทพฯ: สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

- สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม. (2558). *เขตพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมจังหวัดชลบุรี*. เข้าถึงได้จาก http://www.alro.go.th/alro_th/main.php?filename=index
- สุเมธ ทรายแก้ว. (2536). *ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ: ศึกษาเฉพาะกรณี โครงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการ 86 ทรัพยากรธรรมชาติ จังหวัดอุดรธานี*. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุริยา ธิสาเวช. (2544). *ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านในโครงการแก้ไขปัญหาคาความยากจน (กข.คจ.) ของกระทรวงมหาดไทย: ศึกษาเฉพาะกรณี จังหวัดอุบลราชธานี*. ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา, บัณฑิตวิทยาลัย, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- อัจฉรา โพธิยานนท์. (2539). *การศึกษากับการพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.
- อาภรณ์ วัชรระ. (2546). *การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล ศึกษาเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลวังตะเคียน อำเภอเมืองจังหวัดฉะเชิงเทรา*. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารทั่วไป, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อำพล จินดาวัฒน์. (2541). *สถานการณ์กำลังคนของโรงพยาบาลชุมชน พ.ศ. 2541*. นนทบุรี: สถาบันพระบรมราชชนก, มูลนิธิแพथ์ชนบท.

ภาคผนวก

แบบสอบถาม

เรื่อง การมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาเกษตรกรของประชาชนในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดิน เพื่อเกษตรกร อําเภอปอทอง จังหวัดชลบุรี

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง ที่ท่านเห็นตรงกับข้อเท็จจริง

มากที่สุด

1. เพศ

1. ชาย
 2. หญิง

2. อายุ

1. ตํ่ากว่า 25 ปี
 2. 25-35 ปี
 3. 36-45 ปี
 4. 46 ปี ขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

1. ไม่ได้เข้ารับศึกษา
 2. ประถมศึกษา
 3. มัธยมศึกษาตอนต้น
 4. มัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช.
 5. ปวส./ อนุปริญญา
 6. ปริญญาตรีและสูงกว่า

4. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

1. ตํ่ากว่า 15,000 บาท
 2. 15,001-20,000 บาท
 3. 20,001-25,000 บาท
 4. 25,001- 30,000 บาท
 5. 30,001-35,000 บาท
 6. มากกว่า 35,000 บาท

5. สถานภาพ

1. โสด
2. สมรส
3. แยกกันอยู่/หย่าร้าง

6. การเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร

1. ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มใด
2. เป็นสมาชิกกลุ่ม
- 2.1 กลุ่มออมทรัพย์
- 2.2 กลุ่มการผลิตข้าว
- 2.3 กลุ่มการผลิตพืช
- 2.4 กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์
- 2.5 อื่น ๆ โปรดระบุ

7. ที่มาของเงินทุนสนับสนุนหลัก (เลือกได้ 1 ข้อ)

1. สถาบันการเงิน/ ธนาคาร เช่น (ธกส.)
2. แหล่งเงินทุนการปฏิรูปที่ดิน (ส.ป.ก.)
3. แหล่งเงินทุนหมุนเวียนของสมาชิก (กองทุนหมู่บ้าน)
4. แหล่งเงินทุนนอกระบบ (นายทุน, พ่อค้าคนกลาง)

8. แนวทางการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับโครงการส.ป.ก.ชลบุรี (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. เจ้าหน้าที่รัฐ
2. หอกระจายเสียง
3. โทรทัศน์
4. หนังสือพิมพ์
5. กำนันผู้ใหญ่บ้าน
6. วิทยุ
7. เพื่อนบ้าน/ คนในชุมชน
8. อื่น ๆ _____

9. การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการส.ป.ก.ชลบุรี จากแหล่งใดมากที่สุด (เลือกได้

1 ข้อ)

1. เจ้าหน้าที่รัฐ 2. กำนัน 3. ผู้ใหญ่บ้าน 4. เพื่อนบ้าน/ คนในชุมชน

ส่วนที่ 2 การมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาเกษตรกรอย่างยั่งยืน

คำชี้แจง กรุณาที่เครื่องหมาย (✓) ในช่องที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่าน

1. โครงการดำเนินงานหลักสูตรการพัฒนาเกษตรกรอย่างยั่งยืน (อบรมทำไม้กวาดทางมะพร้าว)

1. เข้าร่วม 2. ไม่เข้าร่วม (ข้ามไปส่วนที่ 2.2)

	ใช่	ไม่ใช่
1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ		
1.1 ท่านมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลต่าง ๆ ในชุมชน เพื่อใช้ประกอบการพิจารณาคัดเลือก กิจกรรมใน โครงการพัฒนาเกษตรกรอย่างยั่งยืน		
1.2 ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาเพื่อประกอบการคัดเลือกกิจกรรมของโครงการฯ		
1.3 ท่านมีส่วนร่วมในการประชุมเพื่อคัดเลือกกิจกรรมของโครงการ ฯ		
1.4 ท่านมีส่วนร่วมกำหนดขั้นตอนหรือแผนงานของโครงการพัฒนาเกษตรกรอย่างยั่งยืน		
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน		
2.1 ท่านมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมตามโครงการพัฒนาเกษตรกรอย่างยั่งยืน		
2.2 ท่านเชิญชวนให้คนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมของโครงการพัฒนาเกษตรกรอย่างยั่งยืน		
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์		
3.1 ขณะดำเนินกิจกรรมตามโครงการพัฒนาเกษตรกรอย่างยั่งยืน ท่านร่วมพบปะแลกเปลี่ยนความรู้และแนวคิดเพื่อสร้างความสามัคคีในชุมชน		
3.2 ท่านภาคภูมิใจที่การดำเนินโครงการฯก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวท่านและชุมชน		

	ใช่	ไม่ใช่
3.3 การดำเนินงาน โครงการพัฒนาเกษตรกรอย่างยั่งยืนเป็นวิธีหนึ่งในการพัฒนาหมู่บ้านได้		
3.4 การดำเนินโครงการพัฒนาเกษตรกรอย่างยั่งยืนทำให้ท่านพัฒนาความสามารถและทักษะการประกอบอาชีพได้		
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล		
4.1 ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามผลงานและสภาพปัญหาของการดำเนินกิจกรรมโครงการพัฒนาเกษตรกรอย่างยั่งยืน		
4.2 ท่านมีส่วนร่วมเสนอแนะความคิดเห็นกับเจ้าหน้าที่หรือคณะกรรมการชุมชน เพื่อปรับปรุงกิจกรรมตามโครงการ ฯ ในปีต่อไปให้มีความเหมาะสม		
4.3 ท่านร่วมประเมินผลโครงการพัฒนาเกษตรกรอย่างยั่งยืน		

ส่วนที่ 2 การมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

คำชี้แจง กรุณาที่เครื่องหมาย (✓) ในช่องที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่าน

2. โครงการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (ปลูกหญ้าแฝกรอบอ่างเก็บน้ำ)

1. เข้าร่วม 2. ไม่เข้าร่วม (ข้ามไปส่วนที่ 2.3)

	ใช่	ไม่ใช่
1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ		
1.1 ท่านให้ข้อมูลต่าง ๆ ในชุมชน เพื่อใช้ประกอบการพิจารณาคัดเลือกกิจกรรมในโครงการและมีส่วนร่วมในการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ		
1.2 ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนเพื่อประกอบการคัดเลือกกิจกรรม		
1.3 ท่านมีส่วนร่วมในการประชุมคัดเลือกกิจกรรมในโครงการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ		
1.4 ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดขั้นตอนหรือแผนงานการพัฒนาเกี่ยวกับโครงการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ		
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน		
2.1 ท่านมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของโครงการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ		
2.2 ท่านเชิญชวนให้คนในชุมชนปฏิบัติตามโครงการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝก		

	ใช่	ไม่ใช่
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์		
3.1 ขณะดำเนินโครงการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ท่านมีส่วนร่วมพบปะแลกเปลี่ยนความรู้และแนวคิดเพื่อความสามัคคีในชุมชน		
3.2 ท่านรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้เข้าร่วมโครงการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝก ฯ		
3.3 การดำเนินงานจากโครงการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝก ฯ สามารถช่วยพัฒนาหมู่บ้านได้		
3.4 โครงการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ทำให้ท่านได้พัฒนาความสามารถและทักษะการประกอบอาชีพ		
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล		
4.1 ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามผลงานและสภาพปัญหา อุปสรรคในการดำเนินกิจกรรมฯ		
4.2 ท่านร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเจ้าหน้าที่หรือคณะกรรมการชุมชนเพื่อปรับปรุงกิจกรรมตามโครงการ ฯ ให้เหมาะสมกับชุมชน		
4.3 ท่านร่วมประเมินผลโครงการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ		

ส่วนที่ 2 การมีส่วนร่วมในโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตร “นวัตกรรมการลดต้นทุนการผลิตข้าวอย่างมีประสิทธิภาพ”

คำชี้แจง กรุณาที่เครื่องหมาย (✓) ในช่องที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่าน

3. โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตร นวัตกรรมการลดต้นทุนการผลิตข้าวอย่างมีประสิทธิภาพ (ผลิตเครื่องหยอดข้าวแบบนาตาม)

1. เข้าร่วม 2. ไม่เข้าร่วม (ข้ามไปตอบส่วนที่ 3)

	ใช่	ไม่ใช่
1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ		
1.1 ท่านให้ข้อมูลต่าง ๆ ในชุมชน เพื่อใช้ประกอบการคัดเลือกกิจกรรมโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการและมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการหลักสูตร “นวัตกรรมการลดต้นทุนการผลิตข้าวอย่างมีประสิทธิภาพ”		
1.2 ท่านมีส่วนร่วมเสนอปัญหาในชุมชน เพื่อประกอบการคัดเลือกกิจกรรมของโครงการ ฯ		
1.3 ท่านมีส่วนร่วมในการประชุมเพื่อคัดเลือกกิจกรรมของโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการฯ		
1.4 ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดขั้นตอนหรือแผนงานของโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการฯ		
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน		
2.1 ท่านมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมตามโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตร “นวัตกรรมการลดต้นทุนการผลิตข้าวอย่างมีประสิทธิภาพ”		
2.3 ท่านเชิญชวนให้คนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมของโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ ฯ		

	ใช่	ไม่ใช่
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์		
3.1 ขณะดำเนินกิจกรรมตาม โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตร “นวัตกรรมการลดต้นทุนการผลิตข้าวอย่างมีประสิทธิภาพ” ท่านร่วมพบปะแลกเปลี่ยนความรู้และแนวคิดเพื่อสร้างความสามัคคีในชุมชน		
3.2 ท่านภาคภูมิใจที่การดำเนินโครงการก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวท่านและชุมชน		
3.3 โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการฯ นี้ เป็นช่องทางหนึ่งในการพัฒนาหมู่บ้านได้		
3.4 โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ ฯ นี้ ช่วยพัฒนาความสามารถและทักษะการประกอบอาชีพได้		
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล		
4.1 ท่านมีส่วนร่วมติดตามผลงานและสภาพปัญหา, อุปสรรคในการดำเนินกิจกรรมฯ		
4.2 ท่านมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเจ้าหน้าที่หรือคณะกรรมการชุมชน เพื่อปรับปรุงกิจกรรมตามโครงการให้มีความเหมาะสมกับชุมชน		
4.3 ท่านร่วมประเมินผลโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ ฯ		

ส่วนที่ 3 หากมีการจัดทำโครงการพัฒนาเกษตรกรในครั้งต่อไป ท่านยินดีจะเข้าร่วมหรือไม่

1. เข้าร่วม
2. ไม่เข้าร่วม
3. ไม่แน่ใจ

ขอขอบพระคุณที่สละเวลาตอบแบบสอบถามครับ